

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

(Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής του πρώην ΤΕΙ Δυτική Ελλάδα)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ
ΠΑΤΡΑΣ**

ΦΟΙΤΗΤΕΣ: ΣΤΕΛΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ (17000)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΛΟΒΟΥΡΗΣ (17041)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΙΑΡΟΜΜΑΤΗΣ (17057)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΤΡΑ, 2022

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	11
1.1 Διεθνείς Οργανισμοί UNESCO & ICOMOS.....	11
1.1.1 UNESCO	11
1.1.2 ICOMOS	14
1.2 Ιστορική Αναδρομή	16
1.2.1 Ερμηνεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς Διεθνούς Επιπέδου	17
1.2.2 Ερμηνεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς Εθνικού & Περιφερειακού Επιπέδου	20
1.3 Πολιτιστική Κληρονομιά σαν Έννοια.....	24
1.4 Προστασία & Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	27
2.1 Έννοια.....	27
1.2 Σύμβαση Προστασίας Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	28
1.3 Σημασία Διαφύλαξης Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	33
3.1 Συμβολή στην Οικονομική & Κοινωνική Ανάπτυξη	33
3.2 Συμβολή στην Τουριστική Ανάπτυξη	35
3.3 Προφίλ Τουριστών με Ενδιαφέρον στην Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.....	38
3.4 Πολιτιστικός Τουρισμός της Ελλάδας	39
3.5 Στρατηγική Ανάπτυξης Πολιτιστικού Τουρισμού.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΠΑΤΡΑΣ.....	45
4.1 Ιστορία της Πάτρας	45
4.2 Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά Πάτρας	51
4.2.1 Θέατρο Σκιών «Καραγκιόζης».....	51
4.2.2 Καρναβάλι Πάτρας	55
4.2.3 Τεντούρα	61
4.2.4 Μαυροδάφνη	64
2.3.5 Λουκούμια.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΆΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	71
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 Πάτρα	45
Εικόνα 2 Θέατρο Σκιών Πάτρας "Καραγκιόζης"	52
Εικόνα 3 Καρναβάλι Πάτρας.....	56
Εικόνα 4 Ο Βασιλιάς Καρνάβαλος & η Βασίλισσα	58
Εικόνα 5 Παιχνίδι Κρυμμένου Θησαυρού Πάτρα.....	59
Εικόνα 6 Πρόγραμμα Εκδηλώσεων Καρναβαλιού Πάτρας	60
Εικόνα 7 Τεντούρα	62
Εικόνα 8 Τεντούρα με Μαστίχα	63
Εικόνα 9 Τεντούρα Ημίγλυκο.....	63
Εικόνα 10 Τεντούρα με Βύσσινο.....	63
Εικόνα 11 Τεντούρα Σιρόπι	63
Εικόνα 12 Τεντούρα Λουκούμι	64
Εικόνα 13 Εσωτερικός Χώρος Achaias Claus.....	66
Εικόνα 14 Οινοποιείο Achaia Claus	66
Εικόνα 15 Λουκούμια Πάτρας.....	67
Εικόνα 16 Βιομηχανία Λουκουμιών Αδερφών Αγγελόπουλοι	68
Εικόνα 17 Λουκουμοποιία Κούλου	68
Εικόνα 18 Προϊόντα Αχαϊκή.....	69
Εικόνα 19 Λουκούμια Σκιαδαρέσης.....	70

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πολιτισμική κληρονομιά που έχει κάθε τόπος περιέχει την άυλη και την υλική κληρονομιά. Ο ρόλος που έχει είναι πάρα πολύ σημαντικός και η σημασία της είναι αναγνωρισμένη σε διεθνές επίπεδο. Αφορά την καταγραφή της ιστορικής πορείας που κάθε τόπος έχει και γίνεται μεταβίβαση του από το παρελθόν στο μέλλον. Ο οργανισμός UNESCO και ο οργανισμός ICOMOS έχουν ένα ρόλο που είναι ενεργός αναφορικά με την πολιτισμική κληρονομιά και έχουν υπογραφεί σημαντικές συμβάσεις διεθνώς, σύμφωνα με τις οποίες προσδιορίζεται καθώς και προστατεύεται. Η υλική κληρονομιά περιέχει την κινητή όπως και την ακίνητη κληρονομιά, με άλλα λόγια τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους. Η άυλη κληρονομιά περιέχει τις παραδόσεις όπως και τις εκφράσεις. Κρίνεται αναγκαίο να διαφυλάσσεται και να προστατεύεται η πολιτισμική κληρονομιά, με καθοριστικό ρόλο για τον συγκεκριμένο σκοπό έχουν τόσο η πολιτεία όσο και η κοινότητα του κάθε τόπου, προκειμένου να μεταδίδονται στις καινούργιες γενιές.

Η εργασία έχει σαν θέμα να καταγράψει την άυλη πολιτισμική κληρονομιά της Πάτρας και να παρουσιάσει τρόπους για την επιχειρηματική της αξιοποίηση. Σκοπός είναι να εντοπιστεί και να αναπτυχθεί η άυλη πολιτισμική κληρονομιά που έχει η Τρίτη πιο μεγάλη πόλη της Ελλάδας. Στόχος είναι μέσα από την μελέτη του τρόπου διατήρησης και μετάδοσης μέσω των ετών, να παρατεθούν τρόποι με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί επιχειρηματικά, για να μπορέσει και να κρατηθεί ζωντανή η άυλη της κληρονομιά και να μπορέσει να αναπτυχθεί επιπλέον.

Λέξεις Κλειδιά: Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά, Πάτρα, Επιχειρηματική Αξιοποίηση, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Φυσικός Πλούτος

ABSTRACT

The cultural heritage that every place contains the immaterial and material heritage. The role that has is too important and its importance is recognized at international level. It concerns the recording of the historical course that each place has and has been transferred from the past in the future. The UNESCO organization and the ICOMOS agency have a role that is active in cultural heritage and significant international conventions have been signed, according to which it is identified as well as protected. Material heritage contains the mobile as well as the immovable heritage, in other words museums, libraries, monuments and archaeological sites. The immaterial heritage contains traditions as well as expressions. It is necessary to safeguard and protect cultural heritage, with a key role for this purpose, both the State and the Community of each site have been protected in order to transmit to new generations.

Work has as a subject to capture the immaterial cultural heritage of Patras and to present ways for its business exploitation. The aim is to identify and develop the immaterial cultural heritage that has the third largest city in Greece. The aim is through the study of the way to maintain and transmit through years, to provide ways in which business can be used to enable and keep its immaterial heritage and to be developed.

Key words: Intangible Cultural Heritage, Patras, Business Exploitation, Sustainable Development, Natural Wealth

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Χωρίς αντίρρηση η άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει ο άνθρωπος είναι η αναπαράσταση του παρελθόντος του, της ιστορίας που έχει, της κουλτούρας του όπως και της ταυτότητας του. Αφορά τις πρακτικές, τις παραστάσεις, τις ζωντανές εκφράσεις όπως και της παραδόσεις που κληρονομούνται, σαν σύνολο, από τους προγόνους στους απογόνους μέσω της καθημερινότητας και της αλληλοεπίδρασης που σημειώνει η κοινωνία. Η άυλη κληρονομιά έχει επί της ουσίας ένα διαγενεολογικό χαρακτήρα αφού τα στοιχεία της μεταδίδονται από γενιά σε γενιά μέσα από τον προφορικό λόγο. Πρέπει να υπογραμμιστεί πως η κληρονομιά που έχει ένας τόπος ή ένας λαός δεν είναι αμετάβλητη με το πέρασμα των ετών αφού αλληλεπιδρά με το κοινωνικό περιβάλλον του ανθρώπου, με συνέπεια να ασκεί επιρροή και συγχρόνως να έχει επιρροή από εκείνο (Λουτζάκη & Πουλάκης, 2016).

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να συνδυαστεί με τον φυσικό πλούτο που έχει ένας τόπος και να δημιουργήσει ένα μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης όπου συμβάλλει για την διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και στην τοπική ανάπτυξη (Patru – Stupariu, Pascu & Burgi, 2019). Ως απόρροια από τον συνδυασμό της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και του φυσικού πλούτου που έχει μια περιοχή είναι η ανάπτυξη ορισμένων μοναδικών τουριστικών προϊόντων, όπου μπορούν να γίνουν πόλος έλξης για τους επισκέπτες και τα συνακόλουθα να αποφέρουν την ανάπτυξη τοπικά (Πούλιος κ.α., 2015). Επί της ουσίας διαπιστώνεται πως η άυλη κληρονομιά όπως και η ανάπτυξη τοπικά έχει την δυνατότητα να γίνει πόλος για μια αμφίδρομη σχέση αφού μέσα από την πρώτη επιτυγχάνεται η δεύτερη και μέσα από την ανάπτυξη του τόπου μπορεί να διασφαλιστεί και η διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα όπου είναι πλούσια σε άυλη πολιτιστική κληρονομιά και διαθέτει μοναδική ομορφιά φυσικού πλούτου όπου έχει την δυνατότητα να συνδυάσει εκείνα τα δυο με σωστό τρόπο προκειμένου να προάγει την διασφάλιση της και ταυτόχρονα να επιτύχει μια βιώσιμη ανάπτυξη σε επίπεδο περιφερειών. Οι τοπικοί φορείς πάρα πολλών πόλεων της Ελλάδας έχουν ευκαιρίες μέσα από την αξιοποίηση της άυλης κληρονομιάς να διασφαλίσουν πως κάθε πρακτική, κάθε παράσταση, κάθε ζωντανή έκφραση και κάθε παράδοση θα συνεχίσει να περνάει από τη μια γενιά στην

άλλη. Μάλιστα, μέσα από τους σωστούς χειρισμούς τα στοιχεία που αφορούν τον άυλο πολιτισμό κάποιας περιοχής μπορεί να γνωστοποιούνται και σε άλλα άτομα μέσα από την συμμετοχή τους όπου υπάρχει δυνατότητα να ενισχυθεί ακόμη πιο πολύ η προσπάθεια για την διασφάλιση τους (Πούλιος κ.α., 2015).

Μια από εκείνες τις πόλεις είναι η Πάτρα όπου μπορούν να συνδυάσουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει και τον φυσικό πλούτο που διαθέτει για να μπορέσει να συντηρηθεί η συλλογική μνήμη και ταυτόχρονα να υπάρξει τοπική ανάπτυξη. Η Πάτρα έχει την δυνατότητα να διατηρήσει τόσο την συλλογική όσο και την ατομική μνήμη μέσω των εθίμων και των παραδόσεων ενώ ταυτόχρονα υπάρχει η ευκαιρία να αναδειχθεί ακόμη πιο πολύ αξιοποιώντας τον φυσικό πλούτο που έχει.

Η προβολή της Πάτρας, η πολιτιστική όπως και η τουριστική της ανάπτυξη μέσα από τις διοργανώσεις των εορτών, μέσα από την αναβίωση των εθίμων όπως και των παραδόσεων και μέσα από τις εκδηλώσεις όπου πραγματοποιούνται για να προβληθούν τα φυσικά όπως και τα ανθρώπινα δημιουργήματα είναι το αντικείμενο που μελετάει η παρούσα πτυχιακή. Ο σκοπός που έχει είναι να διερευνηθεί αν η Πάτρα έχει την δυνατότητα να αξιοποιήσει την άυλη κληρονομιά που έχει σε συνδυασμό με τον φυσικό πλούτο που διαθέτει, για να μπορέσει να προάγει τόσο την τοπική της όσο και την οικονομική της ανάπτυξη.

Αναφορικά με την δομή της εργασίας το πρώτο κεφάλαιο κάνει αναφορά στην πολιτιστική κληρονομιά, όπου αναφέρει τους διεθνείς οργανισμούς UNESCO & ICOMOS, γίνεται αναφορά στην ιστορική του αναδρομή, στην συνέχεια παρουσιάζεται η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς και τέλος παρουσιάζεται ακόμη η προστασία της και η διατήρηση της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, δίνεται η έννοια της, παρουσιάζεται η σύμβαση για την προστασία της και τέλος η σημασία που έχει η διαφύλαξη της.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η άυλη πολιτιστική κληρονομιά συνάμα με την τουριστική ανάπτυξη, πιο συγκεκριμένα αναφέρεται η συμβολή που έχει η άυλη πολιτιστική κληρονομιά στην οικονομική όπως και την κοινωνική ανάπτυξη, την συμβολή που έχει στην τουριστική ανάπτυξη, το προφίλ που έχουν οι τουρίστες οι οποίοι ενδιαφέρονται για τον πολιτιστικό τουρισμό δίνοντας έμφαση στον άυλο πολιτισμό και τέλος η στρατηγική για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τουρισμού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η Πάτρα όπως και η άυλη κληρονομιά που διαθέτει. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζει την ιστορία της Πάτρας, στην συνέχεια την άυλη κληρονομιά που διαθέτει.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που υπήρξαν από την πραγματοποίηση της παρούσας πτυχιακής όπως και προτάσεις για την πρακτική εφαρμογή στην Πάτρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

1.1 Διεθνείς Οργανισμοί UNESCO & ICOMOS

1.1.1 UNESCO

Η UNESCO ιδρύθηκε το 1945 και η έδρα της βρίσκεται στο Παρίσι, είναι μια αντιπροσωπεία για τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών όπου έχει εξειδικευθεί σε θέματα που αφορούν τον πολιτισμό, την εκπαίδευση και την επιστήμη. Η ονομασία που έχει επακριβώς στα Αγγλικά είναι United Nations Educational, Scientific & Cultural Organization και στα Ελληνικά μεταφράζεται ως Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την Επιστήμη, την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό. Από το έτος ίδρυσης, έχει προσφέρει σε ολόκληρο τον πλανήτη υπηρεσίες που είναι εξειδικευμένες για τους συγκεκριμένους τομείς (unesco.gr).

Η δημιουργία της UNESCO αφορά το χτίσιμο της παγκόσμιας ειρήνης όπου θα έχει μονιμότητα και θα είναι θεμελιωμένη σε θέματα ηθικής και πνευματικής αλληλεγγύης όπου χρειάζεται να έχει η ανθρωπότητα. Στόχος της είναι να προωθήσει ένα πολιτισμό όπου θα μπορέσει να οδηγήσει στην ανθρώπινη και αειφόρο ανάπτυξη, στην αλληλεγγύη όπου εστιάζει να παρέχεται σε κάθε τομέα της παιδείας. Θέλει, πέραν όλα τα άλλα, να προωθεί μέσω επιστημονικών προγραμμάτων διεθνούς επιπέδου έρευνες περιβάλλοντος, ο στόχος της είναι να προστατεύει και να διερευνάει την παγκόσμια φυσική κληρονομιά και θέλει ακόμη να προωθεί την ελευθερία του τύπου, την ελεύθερη ροή για την πληροφόρηση και να ενισχύει κάθε δυνατότητα για την επικοινωνία μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών.

Ο σκοπός που έχει είναι μέσω της προώθησης συνεργασίας των εθνών, με εκπαίδευση, φυσικές όπως και κοινωνικές επιστήμες και συνάμα με τον πολιτισμό, να συμβάλει για την ασφάλεια και την ειρήνη, με στόχο να προαχθεί ο οικουμενικός σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για τη δικαιοσύνη, για τις θεμελιώδεις ελευθερίες όπως και για την έννομη τάξη, για τα πράγματα όπου βεβαιώνονται χωρίς την διάκριση φύλου ή φυλής ή θρησκείας, ή γλώσσας, από τον καταστατικό χάρτη που έχει δημιουργήσει ο ΟΗΕ (unescopease.gr, 2009). Επί της ουσίας, κάθε τομέας, αποτελεί τα μέσα για να

μπορέσει η UNESCO να προσφέρει κάθε υπηρεσία της στις αξίες που αφορούν την ανθρωπότητα συνολικά στοχεύοντας την ευημερία κάθε ανθρώπου σε ένα κόσμο που υπάρχει ειρήνη (unesconp.gr).

Η λειτουργία της UNESCO είναι σαν ένα εργαστήριο με ιδέες όπου θέτει κάποια πρότυπα για να μπορέσουν να επιτευχθούν οι οικουμενικές συμφωνίες για τα ζητήματα της ηθικής που υπάρχουν (unescopeace.gr, 2009). Χρειάζεται να είναι ολοκληρωτικά κατανοητή για την προέλευση των δραματικών αλλαγών που υπάρχουν και για τις συνέπειες που επιφέρουν συναρτήσεις των επιστημών, της εκπαίδευσης, της επικοινωνίας και του πολιτισμού. Ο καθοριστικός ρόλος που έχει, είναι να προβλέπει τα προβλήματα που έχει μια κοινωνία, να εντοπίζει όπως και να χαράσσει την στρατηγική και την πολιτική ώστε να μπορέσει να επιλύσει με βάση πάντοτε την υπεράσπιση των ηθικών αξιών (unesconp.gr).

Ακόμη, μια λειτουργία που έχει είναι, σαν κέντρο που διευθετεί ζητήματα αναφορικά με την διάδοση των εξειδικευμένων πληροφοριών και των γνώσεων (unescopeace, 2009). Χρησιμοποιεί γραπτά κείμενα, ηλεκτρονικά μέσα, εκδίδει δελτία ετησίως, τα οποία έχουν σχέση με την επικρατούμενη κατάσταση σε τομείς που αναφέρθηκαν ανωτέρω (unesconp.gr). Ο ρόλος που έχει ρυθμιστικός, ώστε να επιτευχθεί η προώθηση με διεθνή συνεργασία και να θέσει πρότυπα για συνάψεις διεθνών συμφωνιών και να θέσει πρότυπα για την σύναψη των διεθνών συμφωνιών για θέματα τα οποία ανακύπτουν στην κοινωνία (unesconp.gr).

Ταυτόχρονα, βοηθάει να αναπτυχθούν τα κράτη μέλη της θεσμικής δυναμικότητας όπως και της ανθρώπινης όπου διαφέρουν σε πεδία. Πιο συγκεκριμένα, προωθεί συνεργασίες διεθνώς μεταξύ των 193^{ων} κρατών μελών και τα έξι μέλη όπου συνεργάζεται για την επιστήμη, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την επικοινωνία (unescopeace, 2009). Ακόμη, λειτουργεί και σαν διαμορφωτής προτύπων, αφού την στιγμή που οι χώρες κατορθώνουν να συμφωνήσουν σε ένα κοινό άξονα υπερβαίνοντας τις διαφορές που υπάρχουν σε πολιτισμικό επίπεδο, επιτυγχάνουν να συντάξουν επίσημα κείμενα με δεσμευτικό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα συμφωνίες ή μη δεσμευτικού χαρακτήρα, για παράδειγμα δηλώσεις. Επίσης, συμμετέχει σε εκείνη την προσπάθεια, μέσω της προσπάθειας της να λειτουργεί όχι μονάχα σαν οργανισμός όπου διαμορφώνει πρότυπα αλλά και σαν φόρουμ με ιδέες όπου είναι κεντρικό, ώστε να συντονίζει τα ηθικά ζητήματα, να ενθαρρύνει την ανταλλαγή των ιδεών, την αμοιβαία

κατανόηση όπως και να επιδιώκει την δημιουργία παγκόσμιων συμφωνιών όταν εκείνο είναι εφικτό (unesconp.gr).

Τα κύρια όργανα που έχει είναι η γενική συνέλευση, ο γενικός διευθυντής, η γραμματεία, οι εθνικές επιτροπές όπως και το εκτελεστικό συμβούλιο. Η γενική συνέλευση είναι το βασικό όργανα που λαμβάνει αποφάσεις, συγκαλείται κάθε δυο έτη όπου καθορίζει τις βασικές γραμμές, την πολιτική που θα ακολουθηθεί και με βάση τις προτάσεις του εκτελεστικού συμβουλίου διορίζεται ανά τέσσερα έτη ο γενικός διευθυντής, όπου είναι η κεφαλή εκτελέσεων της. Μέλη γραμματείας είναι ο γενικός διευθυντής όπως και το προσωπικό. Τα μέλη που έχει είναι 2100 και βρίσκονται σε 170 χώρες και υπάρχουν πιο πολλά από 700 μέλη του προσωπικού όπου εργάζονται στα γραφεία της UNESCO σε όλο τον κόσμο.

Οι εθνικές επιτροπές που έχει, αφορά όργανα τα οποία συνεργάζονται σε ένα εθνικό επίπεδο και ιδρύονται μέσω των κρατών μελών που ο σκοπός είναι να συνδεθούν στα κυβερνητικά και τα μη κυβερνητικά όργανα με το έργο της UNESCO. Τέλος, το εκτελεστικό συμβούλιο των 58 κρατών μελών, έχει ευθύνη να διασφαλίσει την εκτέλεση του προγράμματος που έχει υιοθετήσει η γενική συνέλευση. Το εκτελεστικό συμβούλιο συγκαλείται εντός ενός χρόνου δυο φορές και εξετάζει το πρόγραμμα που έχει η οργάνωση όπως και τον προϋπολογισμό που έχει.

Από το 2007, εργάζεται για να μπορέσει να καταφέρει να δημιουργήσει συνθήκες που είναι κατάλληλες για ένα πραγματικό διάλογο όπου έχει την βάση του στο σεβασμό των κοινών αξιών, της αξιοπρέπειας που έχει κάθε πολιτισμός και την κουλτούρα που έχει. Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος που έχει βρίσκεται στις αξίες που τηρούν τα δικαιώματα των ανθρώπων, προκειμένου να υπάρχει ένα σεβασμός που είναι αμοιβαίος και για να μπορέσει να καταπολεμηθεί η φτώχεια, οι αξίες που είναι αναγκαίες στον κόσμο όπου αποτελούν επείγον ανάγκη ενός παγκόσμιου οράματος αειφόρου ανάπτυξης και για το συγκεκριμένο λόγο είναι ο βασικός άξονας κάθε αποστολής και δραστηριότητας της (unesconp.gr).

1.1.2 ICOMOS

Αποτελεί ένα έγκυρο διεθνή επαγγελματικό οργανισμό όπου είναι μη κυβερνητικός. Η πλήρη αγγλική ονομασία είναι International Council on Monuments & Sites και στα Ελληνικά μεταφράζεται ως Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών. Ο σκοπός που έχει είναι προωθείτε η θεωρία της μεθοδολογίας, της τεχνολογίας και της ενημέρωσης αναφορικά με την προστασία των ιστορικών μνημείων και τις τοποθεσίες των χώρων όλου του κόσμου αλλά και για την ανάδειξη τους (Κοντογιάννη, 2004).

Το έτος 1964 στην Βενετία είχε πραγματοποιηθεί το ιστορικό 2^ο Διεθνές Συνέδριο Αρχιτεκτόνων & Τεχνικών Προστασίας. Στο συγκεκριμένο συνέδριο είχα καταρτιστεί ο χάρτης της Βενετίας, δηλαδή το θεμελιώδες διεθνές κείμενο αρχών για τις επεμβάσεις των ιστορικών μνημείων όπου ψηφίστηκε από τους εκπροσώπους του οργανισμού UNESCO, από τους εκπροσώπους που έχει το Διεθνές Κέντρο Συντήρησης & Αναστήλωσης Ιστορικών Μνημείων όπως και τους εκπροσώπους που έχουν οι 16 χώρες και η Ελλάδα (Κοντογιάννης, 2004). Έπειτα από ένα έτος που δημιουργήθηκε ο χάρτης της Βενετίας, το 1965, αποφασίστηκε η ίδρυση του ICOMOS στη Βαρσοβία.

Η ίδρυση του ήταν αναπόφευκτη αφού υπήρξαν κατεστραμμένα αποτελέσματα λόγω του Β παγκόσμιου Πολέμου και στην συνέχεια από την ανάγκη που υπήρχε για προστασία διεθνώς των ιστορικών, των αρχαιολογικών και των αρχιτεκτονικών μνημείων. Στο πλαίσιο Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς είχε ιδρυθεί η επιτροπή εκείνης και υιοθετήθηκε σε κάθε μέλος της UNESCO. Το ICOMOS ήταν το συμβουλευτικό όργανο της επιτροπής, συνεπώς αποτέλεσε αρκετά σύντομα προνομιούχος εταίρος της UNESCO. Σήμερα, αποτελεί τον επίσημο τεχνικό σύμβουλο της UNESCO (Αρχαιολογία & Τέχνες, 2015).

Πλέον, έπειτα από 50 έτη της ίδρυσης, το ICOMOS είναι ο πιο σημαντικός διεθνής οργανισμός όπου έχει σαν δραστηριότητα την πολιτιστική κληρονομιά και έχει στην διάθεση του πάρα πολλούς επιστήμονες ποικίλων κλάδων όπου είναι ειδικοί και εντός της συμμετοχής τους σε εθνικές και διεθνείς επιστημονικές επιτροπές, συμβάλλουν στην προώθηση των καταστατικών των στόχων. Η συμβολή του, έχει διατυπωθεί και επεξεργαστεί τις σχετικές αρχές της προστασίας των μνημείων, είναι ευαισθητοποιημένη με την παγκόσμια κοινότητα, έχει αποσπάσει μνημεία του στενού

εθνικού περιβάλλοντος και τα έχει αναγάγει στην Παγκόσμια Κληρονομιά (Αρχαιολογία & Τέχνες, 2015).

Η δραστηριότητα του καταγράφεται σε πέντε Ηπείρους, 104^{ov} χωρών. Αποτελεί ένα τεχνικό σύμβουλο αναφορικά με τα θέματα όπου έχουν σχέση με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, συνεπώς εξετάζει τις προτάσεις των χωρών, όπου είναι μέλη της για την εγγραφή τους στον κατάλογο με την παγκόσμια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, μελετάει 21 διεθνείς ειδικές επιστημονικές επιτροπές όπου έχουν εξειδίκευση, όπως για παράδειγμα την παραδοσιακή αρχιτεκτονική ή την προστασία των ιστορικών οικισμών και των πόλεων. Η έδρα που έχει είναι το Παρίσι. Συγκροτείται από το διεθνές γραφείο, η διεθνής εκτελεστική επιτροπή όπως και η διεθνής συμβουλευτική επιτροπή και την διεθνή διοίκηση όπου η εκλογή της γίνεται κάθε τρία έτη (Κοντογιάννη, 2004).

Το έτος 1972 είχε ιδρυθεί το τμήμα της Ελλάδας του ICOMOS, ξεκίνησε σαν επιστημονική επιτροπή του τεχνικού επιμελητηρίου της Ελλάδας και συνεχίζει να έχει δράση ανεξαρτήτως με την αναγνώριση από το επιστημονικό σωματείο (Κοντογιάννη, 2004). Το έτος 1998, είχε αποκτήσει την μόνιμη έδρα στην Αθήνα και πλέον περιέχει 200 μέλη, η διοίκηση της από το διοικητικό συμβούλιο των 18 μελών όπου η εκλογή πραγματοποιείται κάθε τρία έτη (icomoshellenic.gr). Αναφορικά με την διάσωση και την προστασία των αγαθών που έχει ο πολιτισμός, το ICOMOS έχει ανεπτυγμένη δραστηριότητα. Για να μπορέσει να προωθήσει τους στόχους που έχει, το ICOMOS της Ελλάδας έχει συντάξει προτάσεις για τα θέματα που έχουν σχέση με την προστασία των μνημείων, για τις δραστηριότητες και για τις ειδήσεις όπου έχουν σχέση με όλα εκείνα και εκδίδονται σε 3 ή 4 τεύχη ετησίως με ενημερωτικό δελτίο (Κοντογιάννη, 2004).

Το έτος 1999, το ICOMOS της Ελλάδας είχε συνεργαστεί με εκείνο της Τουρκίας για να διασωθούν τα μνημεία όπου κινδυνεύουν σε εκείνες τις χώρες, είχε βραβευθεί για την συνεισφορά του προς την Ελληνοτουρκική προσέγγιση με το βραβείο Αμπντί Ιπεκσί. Το έτος 2000, είχε βραβευθεί για την προσφορά του προς την διάσωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, από δημοσιογράφους της ΕΡΑ και εντός πέντε ετών είχε αποκτήσει στην Αθήνα την μόνιμη έδρα, σε ένα νεοκλασικό σπίτι όπου είχε αναστηλωθεί και ακολούθησαν λειτουργίες στους νόμιμους χώρους όπως και σε εκθέσεις που γινόταν περιοδικά (Κοντογιάννη, 2004).

Το έτος 2015, μόλις είχαν συμπληρωθεί 5 έτη από την ίδρυση του ήταν συμβολική καθώς και ουσιαστική για την ιστορία που έχει, αφού είχε αξιολογήσει τις ριζικές αλλαγές που έγιναν κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά και γεωμορφολογικά, προκειμένου να κατανοήσει με ορθό τρόπο το απόθεμα που είχε η πολιτιστική κληρονομιά του πλανήτη και να το διαχειριστεί. Για να μπορέσει να δημιουργήσει καθώς και να εκτελέσει το στρατηγικό σχεδιασμό όπως και να εφαρμόσει την πολιτική της αναφορικά με την πολιτιστική κληρονομιά, είναι αναγκαίο να συνδράμουν τα μέλη και οι εταίροι και να συνεπικουρούν στο έργο που εκτελεί ο οργανισμός (Αρχαιολογία & Τέχνες, 2015).

Το τμήμα της Ελλάδας δηλώνει κάθε φορά την παρουσία του με ένα πολύ έντονο τρόπο, αφού συμβάλλει για την διάσωση των πολιτιστικών αγαθών καθώς και για την προστασία τους τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Η δραστηριότητα του εντοπίζονται διεθνώς στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, στην Μεσόγειο και προωθεί την κάθε του συνεργασία. Η διάσωση των Βαλκανικών μνημείων όπου κινδυνεύουν τόσο από φυσικά φαινόμενα όσο και από τους πολέμους, έχει ιδιαίτερη έμφαση για το ICOMOS.

1.2 Ιστορική Αναδρομή

Το έτος 1964 με τον χάρτη της Βενετίας, είχε χρησιμοποιηθεί ο όρος «ιστορικό μνημείο» όπου η ερμηνεία του είχε δυο τρόπους. Αρχικά από το ICOMOS το έτος 1965 είχε ερμηνευθεί σαν μνημείο και σαν τοποθεσία από την πλευρά της UNESCO το έτος 1968 σαν πολιτιστική κληρονομιά, ώστε να περιέχει την κινητή όπως και την ακίνητη κληρονομιά. Το έτος 1972 όταν εκδόθηκε η Σύμβαση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, είχαν συμφιλιωθεί οι διαφορετικές ορολογίες που υπήρχαν ανάμεσα του ICOMOS και της UNESCO. Τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο είχε διερευνηθεί το πεδίο της κληρονομιάς ώστε να περιέχει τους κήπους, το τοπίο και το περιβάλλον.

Στην Ευρώπη, την Αυστραλία, την Νέα Ζηλανδία, στον Καναδά και την Κίνα, η κληρονομιά είχε οριστεί και ερμηνευθεί με πολύ διαφορετικό τρόπο. Γενικά, ήταν συμφιλιωμένη διεθνώς με το πεδίο της κληρονομιάς να περιέχει τα απτά και τα άυλα στοιχεία της, όμως στην λεπτομερή ορολογία δεν υπάρχει κάποια ομοιομορφία

ανάμεσα στις χώρες, αφού δεν έχει εκσυγχρονιστεί ούτε έχει τυποποιηθεί (Ahmad, 2006).

Στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, ένα αρκετά σημαντικό επίτευγμα διεθνούς επιπέδου, ήταν η ανάπτυξη που είχαν οι αρχές διατήρησης που είχαν δημοσιευθεί σαν δηλώσεις, είχαν εκπονηθεί και είχαν υιοθετηθεί από τους διεθνείς οργανισμούς, όπως για παράδειγμα η UNESCO και το ICOMOS όπου αναφέρθηκαν και ανωτέρω, με βασικό στόχο να προστατεύεται η πολιτιστική κληρονομιά, με άλλα λόγια τα ιστορικά μνημεία, τα κτίρια, οι τοποθεσίες καθώς και οι πόλεις (Ahmad, 2006).

1.2.1 Ερμηνεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς Διεθνούς Επιπέδου

Μια εκ των ανησυχιών που έχουν οι αρχές διατήρησης, ήταν ο καθορισμός του επιπέδου της κληρονομιάς και των κοινών ορισμών. Με βάση το χάρτη που έφτιαξε η Βενετία το 1964, το πεδίο όπου αφορά την κληρονομιά είχε επεκταθεί και στην μη φυσική κληρονομιά όπου εμπεριέχει ακόμη και τις άυλες αξίες. Η UNESCO και ο ICOMOS, βρισκόταν από το έτος 1965 στην πρώτη γραμμή ώστε να καθοριστεί μια ορολογία που να είναι κοινή και ένα πεδίο το οποίο να είναι κοινό για την κληρονομιά, και στη διάρκεια της συνταγματικής συνέλευσης του ICOMOS είχε επαναπροσδιοριστεί το πεδίο που αφορά την κληρονομιά. Έπειτα, ορίστηκε σαν τα μνημεία και τις τοποθεσίες. Ως μνημεία, περιέχεται κάθε ακίνητο το οποίο έχει αρχαιολογικό, αρχιτεκτονικό, ιστορικό ή εθνολογικό ενδιαφέρον. Ως τοποθεσία, είναι κάθε ομάδα φυσικού ή τεχνικού στοιχείου ή ένας συνδυασμός των δύο, όπου εντάσσονται στο δημόσιο συμφέρον της διατήρησης (Ahmad, 2006).

Το έτος 1968 στο Παρίσι, όταν πραγματοποιήθηκε η 15^η Γενικής Συνέλευση, η UNESCO είχε εγκρίνει την σύσταση που έχει σχέση με την διατήρηση του κινδύνου της πολιτιστικής κληρονομιάς των δημοσίων και των ιδιωτικών έργων, όπου έχει επιδιώξει ακόμη τον καθορισμό του πεδίου της κληρονομιάς. Ο ορισμός που αφορά την κληρονομιά σαν μνημείο και τοποθεσία καθιερώθηκε το 1965, δεν είχε ληφθεί υπόψη στη Γενική Συνέλευση συνολικά, αντίθετα ο όρος προσδιορίστηκε ξανά το 1968 όπου ως πολιτιστική κληρονομιά είχε οριστεί η κινητή και η ακίνητη πολιτιστική κληρονομιά. Ως κινητή πολιτιστική κληρονομιά είναι οι συλλογές των μουσείων και η ακίνητη πολιτιστική κληρονομιά είναι η αρχιτεκτονική κληρονομιά. Η αρχιτεκτονική

κληρονομιά περιείχε, πέραν των ιστορικών χώρων, και τα χαρακτηριστικά που έχουν, αναγνωρίστηκε ακόμη και η ανάγκη να περιέχουν τις δομές των παραδοσιακών ομάδων όπως και τις ιστορικές περιοχές των αστικών και των αγροτικών περιοχών.

Στο τελείωμα του 1960, το πεδίο που αφορά την κληρονομιά, όπως εκείνο ορίστηκε σύμφωνα με το χάρτη της Βενετίας το 1964, σαν ιστορικά μνημεία, η ερμηνεία του ήταν με διαφορετικό τρόπο από ότι είχε δοθεί από τους οργανισμούς UNESCO & ICOMOS. Οι δυο εκείνοι οι οργανισμοί, είχαν συμφωνήσει πως η κληρονομιά δεν χρειάζεται να περιορίζεται στα ιστορικά μνημεία και στα κτίρια και με ποιο τρόπο θα πραγματοποιηθεί η επέκταση προκειμένου να συμπεριλαμβάνει τις ομάδες των κτιρίων και τις ιστορικές συνοικίες. Βέβαια, η ορολογία που είχε χρησιμοποιηθεί είχε διαφορά. Η UNESCO είχε ορίσει την κληρονομιά σαν μια πολιτιστική ιδιοκτησία και ο ICOMOS σαν μνημεία όπως και σαν τοποθεσίες (Ahmad, 2006).

Το έτος 1972, ο ορισμός όπου είχε δοθεί ήταν διαφορετικός όπως το ίδιο συνέβαινε και με το πεδίο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, συμφιλιώθηκε εν τέλει με την Σύμβαση της UNESCO αναφορικά με την προστασία της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς παγκοσμίως και έγινε γνωστή σαν Σύμβαση Παγκόσμιας Κληρονομιάς 1972. Η σύμβαση της UNESCO, θεωρούσε πως η πολιτιστική κληρονομιά ήταν η φυσική κληρονομιά και ο ορισμός που είχε δώσει εν τέλει δεν έλαβε έγκριση. Ορισμός που αφορά τα μνημεία και τις τοποθεσίες που είχε αναφέρει το ICOMOS όπως είχε εγκριθεί το έτος 1965, διατυπώθηκε ξανά και προστέθηκε στις ομάδες των κτιρίων. Η συγκεκριμένη προσθήκη, είχε θεωρηθεί σαν μια κίνηση που ήταν σαφής, για να διασφαλιστεί πως οι ομάδες των κτιρίων όπως και των αστικών χωρών είχαν προστασία.

Το έτος 1972, η UNESCO είχε ορίσει πως η πολιτιστική κληρονομιά περιέχει τα μνημεία, τις τοποθεσίες καθώς και τις ομάδες των κτιρίων. Στα μνημεία περιέχονται τα αρχιτεκτονικά έργα, τα έργα της μνημειακής γλυπτικής και της ζωγραφικής, οι δομές που έχουν αρχαιολογικό χαρακτήρα, οι σπηλιές, οι επιγραφές όπως και οι συνδυασμοί χαρακτηριστικών παγκοσμίου αξίας από πλευράς ιστορίας, τέχνης ή επιστήμης. Οι τοποθεσίες περιλαμβάνουν τα ανθρώπινα έργα ή τον συνδυασμό τους με τα έργα της φύσης, τις περιοχές που περιέχουν τους αρχαιολογικούς χώρους όπου έχουν μια εξαιρετική αξία παγκοσμίως από πλευράς ιστορίας, αισθητικής, εθνολογικής ή ανθρωπολογικής. Τέλος, οι ομάδες των κτιρίων περιέχουν τις ομάδες των ξεχωριστών

ή των κτιρίων που είναι συνδεδεμένα, όπου εξαιτίας της αρχιτεκτονικής που είχαν, της ομοιογένειας ή της θέσης τους, είχαν μια καθολική αξία η οποία ήταν εξαιρετική ιστορικά ή από πλευρά τέχνης ή από πλευρά επιστήμης (Ahmad, 2006).

Το 1978, το αναθεωρημένο καταστατικό περιείχε και μια τρίτη κατηγορία στην ομάδα των κτιρίων, προκειμένου να είναι ίδια με εκείνα τα οποία ορίζει η UNESCO. Το έτος 1975 αναφορικά με την UNESCO και το έτος 1979 για τον ICOMOS, είχε διερευνηθεί ξανά το πεδίο που αφορά την κληρονομιά, ώστε να περιέχει τους ιστορικούς κήπους, τα τοπία όπως και το περιβάλλον της Ευρώπης και της Αυστραλίας, όμως δεν ισχύει για άλλες χώρες το συγκεκριμένο πεδίο. Έγινε αντιληπτό, ότι τα έργα που είχαν γίνει προηγουμένως ήταν για την συντήρηση και την αποκατάσταση, επικεντρωμένα στην προστασία του κάθε μνημείου και όχι στην προστασία του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, το Άμστερνταμ, είχε δηλώσει ότι η ιστορική συνέχεια χρειάζεται να διατηρεί το περιβάλλον αν θέλει να διατηρήσει ή να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που επιτρέπει στα άτομα να ανακαλύψουν ποια είναι η ταυτότητα τους και να νιώσουν ασφάλεια παρά τις αλλαγές που πραγματοποιούνται (Ahmad, 2006).

Η συγκεκριμένη δήλωση, οδήγησε την Διεθνή Επιτροπή των Ιστορικών Κήπων του ICOMOS, να διαμορφώσει ένα διεθνή χάρτη όπου είναι ειδικά εστιασμένος στην διατήρηση των ιστορικών κήπων όλου του κόσμου. Σαν ιστορικοί κήποι θεωρήθηκαν τόσο τα μικρά όσο και τα μεγάλα πάρκα, επίσημα ή διαμορφωμένα, όπου έχουν την δυνατότητα να συνδεθούν με κάποιο κτίριο ή όχι και έχουν σημασία για το κοινό τόσο από ιστορικής πλευράς όσο και από καλλιτεχνικής πλευράς, συνεπώς θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν σαν μνημεία όπως τα ορίζει το καταστατικό του ICOMOS το έτος 1978. Το ICOMOS είχε υπογραμμίσει την ανάγκη που έχει η διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα της κάθε πόλης, όπως ακόμη το φυσικό καθώς και το ανθρωπογενές περιβάλλον και οι ποικίλες λειτουργίες που έχει αποκτήσει η κάθε πόλη στο πέρασμα των ετών. Με άλλα λόγια, έχει αναγνωριστεί πως οι αστικές κοινότητες, έχουν σταδιακή ανάπτυξη στο πέρασμα των ετών ή έχει δημιουργηθεί με σκοπιμότητα, αποτελούν μια έκφραση για την ποικιλομορφία που έχει κάθε κοινωνία στην διάρκεια της ιστορίας (Ahmad, 2006).

1.2.2 Ερμηνεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς Εθνικού & Περιφερειακού Επιπέδου

Το τελείωμα του 1970 όπως και του 1980, η εστίαση στους διεθνείς χάρτες, στις συστάσεις και στα ψηφίσματα, ήταν πιο πολύ για να βελτιωθούν οι αρχές στο εθνικό ή στο περιφερειακό επίπεδο. Ο χάρτης της Βενετίας το 1964, είχε αναγνωρίσει πως είναι αναγκαίο να διατυπωθούν συγκεκριμένες εθνικές αρχές, όπως με βάση την έκθεση του είχε αναφέρει επακριβώς: «αποτελεί σημαντικό οι αρχές όπου διέπουν τη συντήρηση καθώς και την αποκατάσταση των κτιρίων που είναι αρχαία, να έχει συμφωνηθεί και να έχει καθοριστεί διεθνώς, με κάθε χώρα να έχει ευθύνη για την εφαρμογή του σχεδίου στο πλαίσιο πολιτισμού και παραδόσεων» (Ahmad, 2006).

Το συμβούλιο της Ευρώπης είχε οδηγήσει τον κόσμο διατυπώνοντας και υιοθετώντας τους περιφερειακούς χάρτες όπου έχουν σαν ασχολία την κατάσταση που έχουν οι ευρωπαϊκές χώρες. Το 1975 στο Άμστερνταμ, είχε εγκριθεί ο ευρωπαϊκός χάρτης που αφορά την αρχιτεκτονική κληρονομιά και την διακήρυξη του Άμστερνταμ. Και οι δύο, είχαν συζητήσει να διερευνήσουν την έννοια της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και της στρατηγικής εφαρμογής, επίσης της έννοιας που αφορά την πλήρη διατήρηση και ιδίως των ρόλων που έχουν οι αρχές της διαχείρισης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Η διακήρυξη του Άμστερνταμ το έτος 1975, είχε επεκτείνει το πεδίο που αφορά την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική κληρονομιά όπου αφορά μεμονωμένα κτίρια στις ομάδες των κτιρίων, στα περίχωρα τους, στις συνοικίες που είναι παλιές, στις περιοχές των πόλεων, στις περιοχές των χώρων με ιστορικό ή με πολιτιστικό ενδιαφέρον, στα ιστορικά πάρκα όπως και τους κήπους, στο παραδοσιακό περιβάλλον όπως στα σύγχρονα κτίρια. Να σημειωθεί ότι τα σύγχρονα κτίρια είναι η κληρονομιά που θα μείνει στο αύριο.

Ακόμη, είχε υπογραμμίσει την ανάγκη που έχει η διατήρηση της συνέχειας των κοινωνικών όπως και των φυσικών χαρακτηριστικών που υπάρχουν, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές κοινότητες και την ανάγκη που υπάρχει για την ενσωμάτωση των κοινωνικών παραγόντων, παραδείγματος χάριν τις κοινωνικές λειτουργίες όπως και τις οικονομικές πραγματικότητες, με την πολιτική που έχει η αρχιτεκτονική κληρονομιά και ο πολεοδομικός σχεδιασμός (Ahmad, 2006).

Την πρωτοβουλία που είχε το συμβούλιο της Ευρώπης αναφορικά με την διαμόρφωση των κοινών χαρτών ανάμεσα στις ποικίλες χώρες της Ευρώπης, την είχαν ακολουθήσει σε σύντομο διάστημα και οι λοιπές αναπτυγμένες χώρες όλου του κόσμου. Στην Αυστραλία, το ICOMOS είχε συντάξει και την υιοθέτηση του Αυστραλιανού χάρτη για να διατηρήσει τους τόπους που έχουν πολιτιστική σημασία, όπου είναι ευρέως γνωστός σαν χάρτης Burra το 1979 και ήταν εστιασμένος σε τρεις πτυχές οι οποίες είναι η αρχή διατήρησης, η διαδικασία συντήρησης και η πρακτική διατήρηση.

Το πεδίο που αφορά την κληρονομιά είχε μείνει γενικώς ίδιο με εκείνο όπου είχε εισάγει το Συμβούλιο της Ευρώπης το έτος 1975, όμως ο συγκεκριμένος χάρτης είχε εισάγει τρεις καινούργιους όρους. Ο αρχικός όρος ήταν η τοποθεσία, δηλαδή η περιοχή ή το κτίριο ή άλλη εργασία, οι ομάδες κτιρίων ή λοιπά έργα συνάμα με το περιεχόμενο και το περιβάλλον που είναι σχετικό. Ο δεύτερος όρος αφορούσε την πολιτιστική σημασία, αναφορικά με την αισθητικής, με την ιστορική, με την επιστημονική είτε με την κοινωνική αξία που έχει. Τέλος, ο τρίτος όρος αφορούσε το οικοδόμημα, πιο συγκεκριμένα ολόκληρο το φυσικό υλικό που έχει ο χώρος (Ahmad, 2006).

Ο χάρτης Burra το 1979 έλαβε τροποποιήσεις εντός των επόμενων ετών και πιο συγκεκριμένα τα έτη 1981, 1988 και 1999, ώστε να μπορέσει να αντανακλά την ανησυχία που υπάρχει αναφορικά με την κληρονομιά και με την διατήρηση της Αυστραλίας, συνάμα με την διατήρηση της άυλης αξίας. Είχε αναγνωρίσει τις κοινωνικές όπως και τις αισθηματικές αξίες σαν μέρος της πολιτιστικής σημασίας, όπως επίσης και τις άυλες αξίες ή την άυλη πολιτιστική κληρονομιά που αναφέρει η UNESCO σαν ένα κομμάτι που είναι αναπόσπαστο στην σημασία που έχει η κληρονομιά. Η σημασία που έχουν οι άυλες αξίες, είχε τονιστεί από την UNESCO την στιγμή που υιοθέτησε την σύμβαση του 2003 όπου βοηθούσε να προστατεύεται η άυλη πολιτιστική κληρονομιά όπου οριζόταν σαν πρακτικές, παραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις κ.α. τα οποία έχουν σχέση με τις ομάδες, με την κοινότητα και με τα άτομα (Ahmad, 2006).

Ο Καναδάς το έτος 1982 είχε δημιουργήσει ένα χάρτη για το Κεμπέκ, εξαιτίας της απειλής που υπήρχε στην κληρονομιά λόγω του εκσυγχρονισμού και του καινούργιου τρόπου ζωής. Ο συγκεκριμένος χάρτης για να διατηρεί την κληρονομιά, καθόριζε το πεδίο που αφορά την κληρονομιά σε τρεις μεγάλες οντότητες οι οποίες είναι αρχικά ο υλικός πολιτισμός, στη συνέχεια το γεωγραφικό περιβάλλον και τέλος το ανθρώπινο

περιβάλλον. Ο υλικός πολιτισμός αφορά κάθε πολιτιστική ιδιότητα, όπου αντιπροσωπεύει ολόκληρο το υλικό περιβάλλον που ζούμε προκειμένου να περιέχονται τα κτίρια, τα αντικείμενα που είναι αρχαιολογικά και εθνογραφικά, τα έπιπλα καθώς και τα αντικείμενα της τέχνης. Αναφορικά με το γεωγραφικό περιβάλλον περιέχεται η φύση και η ακτή, τα ορεινά τοπία, οι φυσικοί χώροι καθώς και η πανοραμική αξία που έχουν. Τέλος, το ανθρώπινο περιβάλλον περιέχει τον πολιτισμό, τα έθιμα καθώς και τις παραδόσεις (Ahmad, 2006).

Όσον αφορά την Νέα Ζηλανδία, η εθνική επιτροπή του ICOMOS είχε συντάξει και είχε υιοθετήσει έναν ειδικό χάρτη για την διατήρηση, όπου είναι γνωστός και σαν χάρτης για την διατήρηση κάθε αξίας που έχει η πολιτιστική κληρονομιά το 1992. Ο χάρτης είχε εγκρίνει την ορολογία του τόπου όπου είχε εισαχθεί στο χάρτη Burra, αλλά είχε επεκτείνει το πεδίο της εφαρμογής προκειμένου να περιέχει την γη όπου καλύπτεται με νερό και με εναέριο χώρο όπου αποτελεί το χωρικό πλαίσιο για μια τέτοια γη οποιοδήποτε νερό είτε φρέσκο είτε θαλασσινό, το οποίο αποτελεί ένα μέρος για την ιστορική όπως και την πολιτιστική κληρονομιά που έχει η Νέα Ζηλανδία (Ahmad, 2006).

Αναφορικά με την Κίνα, το ICOMOS είχε υιοθετήσει αρχές για την διατήρηση των μνημείων κληρονομιάς το έτος 2000, όπου είχε καταρτιστεί από το ινστιτούτο διατήρησης Getty και την Αυστραλιανή επιτροπή κληρονομιάς. Συμπεριλάμβανε τις επαγγελματικές οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο όπου θα μπορούσε να διατηρηθεί η κληρονομιά και καθόριζε ποια είναι τα κριτήρια για να αξιολογηθεί κάθε έργο διατήρησης της χώρας. Αντίθετα με την Αυστραλία όπως και τη Νέα Ζηλανδία όπου ορίζουν την κληρονομιά σαν τόπο, η Κίνα την ορίζει την κληρονομιά της απλά σαν μνημεία όπου γίνονται αποδεκτά σαν τα ακίνητα φυσικά υπολείμματα τα οποία δημιουργούνται στο διάστημα της ιστορίας ανθρωπότητας και τα οποία έχουν σημασία. Ανάμεσα στα άλλα, περιέχουν και τους αρχαιολογικούς χώρους όπως και τα ερείπια, τους τάφους, την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τους ναούς των σπηλαίων καθώς και τα ιστορικά χωριά όπως και τις πόλεις (Ahmad, 2006).

Από την μεριά της Νοτιοανατολικής Ασίας, δεν έχει αναπτυχθεί και δεν υιοθετηθεί κάποιος χάρτης, οδηγίες ή κάποιες συστάσεις ούτε από τη μεριά του ICOMOS ή της UNESCO. Βέβαια, έπειτα από την συνάντηση που είχαν τα Υπουργεία Εξωτερικών των συγκεκριμένων χωρών το 2000, είχε εγκριθεί η διακήρυξη του ASEAN όπου

αφορούσε την πολιτιστική κληρονομία, με βάση την οποία έχουν οριστεί σαν δομές και αντικείμενα, τοποθεσίες, προφορικές ή παραδοσιακές κληρονομίες, γραπτές κληρονομίες και λαϊκές πολιτιστικές κληρονομίες.

Όμοια με τις λοιπές χώρες, το πεδίο της εφαρμογής που έχει η κληρονομιά στη Νοτιοανατολική Ασία καλύπτει την υλική όπως επίσης και την άυλη κληρονομιά, όμως οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται ευρέως είναι αρκετά διαφορετικοί από εκείνους που χρησιμοποιεί η UNESCO και το ICOMOS, όπου έχουν υιοθετήσει τους όρους για το μνημείο, για τις ομάδες των κτιρίων και την τοποθεσία ή τις γειτονικές χώρες στην Ασία και του Ειρηνικού όπου ορίζουν την τοποθεσία σαν την κληρονομιά που έχουν. Ο βαθμός της βελτίωσης του πεδίου καθώς και των ορισμών στο εθνικό επίπεδο στην Νοτιοανατολική Ασία έχει διαφορές, αφού το Βιετνάμ παραδείγματος χάριν η κληρονομιά είναι μια υλική και άυλη κληρονομιά ενώ οι Φιλιππίνες ορίζουν πως είναι οι κινητές καθώς και οι ακίνητες πολιτιστικές ιδιότητες (Ahmad, 2006).

Έως το τελείωμα του 20^{ου} αιώνα, είχε συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο ένα πλαίσιο το οποίο είναι γενικό, το πεδίο που έχει η κληρονομιά να περιέχει την υλική κληρονομιά, την άυλη κληρονομιά καθώς και το περιβάλλον. Για να μπορέσει να υπάρξει πιο καλή ενημέρωση των διεθνών κοινοτήτων, η UNESCO είχε διευκρινίσει το 1999 το εύρος που έχουν οι υλικές αξίες σαν τις πολιτιστικές ιδιότητες για να περιέχουν τα μνημεία, τις ομάδες των κτιρίων, την τοποθεσία καθώς και το πεδίο του περιβάλλοντος σαν φυσική ιδιότητα και είχε υιοθετήσει τη σύμβαση που αφορά την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς όπου την ορίζει σαν πρακτική, παράσταση, έκφραση, δεξιότητα κ.α.. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περνάει από τη μια γενιά στην άλλη, δημιουργείται από τις κοινότητες και από τις ομάδες σαν ανταπόκριση στο περιβάλλον, στην αλληλεπίδραση που έχουν τόσο με την φύση όσο και με την ιστορία τους και παρέχει την αίσθηση της ταυτότητας και της συνέχειας, με την προώθηση του σεβασμού για την πολυμορφία που έχει και για την δημιουργικότητα του ανθρώπου. Περιέχει λοιπόν τις προφορικές παραδόσεις και τις εκφράσεις, την γλώσσα, τις παραστατικές τέχνες, τις κοινωνικές πρακτικές, τις τελετές, τις εκδηλώσεις εορτασμού και την παραδοσιακή χειροτεχνία (Ahmad, 2006).

1.3 Εννοιολογικός προσδιορισμός της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η λέξη «κληρονομιά», αφορά κάθε ένα που μένει στους ανθρώπους αυτής εδώ της γης, άνθρωποι οι οποίοι κατοικούσαν πριν και δημιουργήθηκε από εκείνους ή το βρήκαν, και είναι κάποιο υλικό όπου ο ρόλος που έχει είναι βασικός για το περιβάλλον που ζούμε. Αποτελεί ένα ρόλο όπου δείχνει την μετάβαση από το παρελθόν προς το μέλλον και περιέχει τα πολιτιστικά όπως και τα φυσικά στοιχεία (Palaskas, Tampra & Paratheodorou, 2006). Αποτελούν στοιχεία όπου κληροδοτούνται από προγόνους σε απογόνους και οι απόγονοι χρειάζεται αρχικά να τα διατηρήσουν και στην συνέχεια να τα μεταδώσουν (Κονσόλα, 2006).

Η πολιτιστική κληρονομιά είχε ξεκινήσει να περιέχει μονάχα έργα όπως για παράδειγμα τα μνημεία, οι αρχαιολογικοί χώροι καθώς και κάθε τι αναφέρθηκε ανωτέρω, όπου έχουν μια μοναδική ιστορική καθώς και καλλιτεχνική αξία έχει όμως διερευνηθεί και περιέχει λοιπές κατηγορίες όπως και τομείς δραστηριότητας. Για κάθε χώρα, η πολιτιστική κληρονομιά είναι οι ιστορικοί χώροι, οι τοποθεσίες, η δομή που έχει το περιβάλλον και οι πολιτιστικές γνώσεις όπως και οι εμπειρίες που έχουν. Περιέχει τα πολιτιστικά αγαθά τα οποία μαρτυράνε την ύπαρξη της δραστηριότητας κάποιου άλλου ατόμου και ένα χαρακτηριστικό που έχει η πολιτιστική κληρονομιά είναι πως παρέχει πληροφορίες που αφορούν μια ζωή στον τομέα της πολιτικής, της τέχνης, του πνεύματος όπως και της καλλιτεχνίας. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι εκείνη η οποία καταγράφει την ιστορική πορεία που έχει μια χώρα σε μακροχρόνιο επίπεδο και είναι η ταυτότητα που έχει (Τρόβα & Σκουρής, 2003).

Η πολιτιστική κληρονομιά περιέχει κάθε υλική και άυλη κληρονομιά. Η υλική κληρονομιά όπως έχει αναφερθεί και ανωτέρω περιέχει την ακίνητη και την κινητή κληρονομιά. Η κινητή κληρονομιά περιέχει τις συλλογές μουσικής, τα ευρήματα που είναι αρχαιολογικά, τα έργα τέχνης, τα γραπτά μνημεία όπως και κάθε τι εκθέτεται σε μουσείο και βιβλιοθήκη. Προϋπόθεση για να χαρακτηριστούν σαν πολιτιστικά αγαθά είναι να έχουν χαρακτηριστεί με ενδιαφέρον αρχαιολογικό ή εθνολογικό ή ιστορικό ή καλλιτεχνικό. Η ακίνητη κληρονομιά, περιέχει κάθε έργο αρχιτεκτονικής, κάθε μνημείο, αρχαιολογικό χώρο, ιστορικό κέντρο, πάρκο και κήπο, πολιτιστικό τοπίο και βιομηχανική αρχαιολογία. Περιέχει ακόμη κτίσματα, χώρους, τάφους και τοπία όπου

στην δημιουργία τους έχουν αλληλεπιδράσει τόσο η φύση όσο και οι άνθρωποι (Κονσόλα, 2006).

1.4 Προστασία & Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η διεθνή κοινότητα ασχολείται με ζητήματα που αφορούν την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και εκείνο αφορά τους διεθνούς οργανισμούς με βάση τους διεθνείς κανόνες των πολιτιστικών αγαθών. Η προστασία της έχει επιβλητικό χαρακτήρα, ώστε να μπορέσουν τα πολιτιστικά αγαθά να συνεχίσουν την βελτίωση και τον εμπλουτισμό της ζωής κάθε ανθρώπου ως σύνολο αλλά και ξεχωριστά κάθε ένα. Είναι αναγκαία η ευαισθητοποίηση των πολιτών, η εκπαίδευση και η ψυχαγωγία μαθαίνοντας τα πολιτιστικά αγαθά που έχει στη διάθεση της η χώρα που μένουν και να διευκολύνεται η επικοινωνία με όλα εκείνα τα στοιχεία που έχουν συνθέσει την πολιτιστική κληρονομιά. Μέσω της συγκεκριμένης διαδικασίας, χρειάζεται να διασφαλιστεί το δικαίωμα που έχει κάθε πολίτης στην πρόσβαση των συγκεκριμένων αγαθών.

Ως πολιτιστικά αγαθά, είναι κάθε αγαθό το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία για την κληρονομιά του πολιτισμού κάθε λαού, όπως είναι για παράδειγμα τα έργα τέχνης, τα μνημεία, τα κτίσματα, οι αρχαιολογικοί χώροι και γενικώς κάθε αγαθό το οποίο διαθέτει ενδιαφέρον καλλιτεχνικό ή ιστορικό και τα οικοδομήματα όπως είναι για παράδειγμα οι βιβλιοθήκες, όπου ο σκοπός τους είναι να διαφυλαχθούν και να παρουσιαστούν τα πολιτιστικά αγαθά (Τρόβας & Σκουρής, 2003).

Η προστασία που αφορά την πολιτιστική κληρονομιά, αρχικά κάνει αναφορά στην ανεύρεση κάθε στοιχείου που την απαρτίζουν, κάθε μελέτη, κάθε αποτύπωση και κάθε τεκμηρίωση και τέλος στην έρευνα τους. Συνεχίζοντας, περιέχει την προσπάθεια για την αποφυγή κάθε είδους καταστροφής και παράνομης ενέργειας, στη διατήρηση όπως και στην αποκατάσταση της, στο να έχει την δυνατότητα να παρέχει κάθε είδους πρόσβαση από το κοινό, να έχει την δυνατότητα να ενταχθεί στη ζωή τους και εν τέλει να ενταχθεί στην παιδεία του κάθε πολίτη γενικώς (Τρόβα & Σκουρής, 2003).

Συνοπτικά, η προστασία που αφορά την πολιτιστική κληρονομιά περιέχει ποικίλες ενέργειες όπου χρειάζεται να τηρούνται με στόχο να διατηρούνται τα πολιτιστικά

αγαθά, με μέτρα όπου η κάθε κυβέρνηση χρειάζεται να λάβει υπόψη και μέσω της συνεργασίας με τους πολίτες όπως και με τους ιδιωτικούς φορείς θα έρθει η προστασία τους.

Η διατήρηση αφορά ένα σύνολο ενεργειών όπου χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη και να διενεργείται η υλοποίηση τους προκειμένου τα πολιτιστικά αγαθά να μην έχουν απειλή από κανένα παράγοντα όπου μπορεί να προκαλέσει σε εκείνα κάποια μεταβολή η οποία να είναι ανεπιθύμητη ή μια μετατροπή στο πέρασμα των ετών. Για να μπορέσει να επιτευχθεί η διατήρησή τους, γίνεται χρήση μεθόδων και τεχνικών όπου επιτρέπουν ένα περιβάλλον το οποίο είναι ευνοϊκό τόσο κοινωνικά όσο και οικονομικά. Η διατήρησή τους, συνδυάζει την μελέτη των πολιτιστικών αγαθών και την παρέμβαση όπου έχει σαν στόχο την διατήρηση όσο γίνεται πιο καλά για κάθε στοιχείο. Επομένως, έχει φανεί πως έχει σαν στόχο την διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών και μέσω όπου παρέχει βοήθεια για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος είναι η προστασία (Τρόβα & Σκουρής, 2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

2.1 Έννοια

Άυλη πολιτιστική κληρονομιά είναι κάθε πρακτική, αναπαράσταση, έκφραση, γνώση και τεχνική, όπως για παράδειγμα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικοί χώροι που έχουν σύνδεση με εκείνες και οι κοινότητες, οι ομάδες όπως και τα άτομα έχουν αναγνωρίσει και αναγνωρίζουν πως είναι μέρος της πολιτιστικής τους κληρονομιάς (Ν. 3521/2006). Ακόμη, η Βελένη (2018) έχει αναφέρει ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιέχει κάθε στοιχείο που αφορά την οργάνωση μιας κοινότητας όπου χωρίς να υπάρχει μια απλή υλική υπόσταση σε ένα ιστορικό πλαίσιο, διατηρούνται από τη μια γενιά στην άλλη και έχουν σχέση με τις παραδόσεις, με τις πρακτικές όπως και τα έθιμα, με τις προφορικές ιστορίες και τις λοιπές μορφές έκφρασης, όπως για παράδειγμα ένα τραγούδι, ένα ποίημα κ.α..

Οι ανωτέρω ορισμοί μας δείχνουν ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιέχει κάθε προφορική έκφραση και παράδοση, τη γλώσσα καθώς και τους τοπικούς ιδιοματισμούς, τις τέχνες όπου έχουν σχέση με το θέαμα, παραδείγματος χάριν το θέατρο, τον χορό, τις εκδηλώσεις εορτασμού, τα πανηγύρια κ.α. όπου πραγματοποιούνται σε κάποια περιοχή, την εμπειρική γνώση αναφορικά με τον κόσμο, την φύση τους όπως και την τεχνογνωσία που έχει σχέση με την συγκεκριμένη παραδοσιακή ενασχόληση κάθε πολίτη στοχεύοντας να διασφαλιστεί η επιβίωση τους (UNESCO, 2003).

Υπό την συγκεκριμένη έννοια, μπορεί εύκολα να γίνει σαφές ότι το στοιχεία που αφορά την άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει ένας τόπος έχει την δυνατότητα να αποτελέσει κάθε παράδοση όπου παρόλο τις ρίζες που έχει στο παρελθόν μένει ακόμη ζωντανή και έχει επιρροή από τις δραστηριότητες του ανθρώπου. Ακόμη, τα συγκεκριμένα στοιχεία έχουν την δυνατότητα να αποτελέσουν εκφράσεις από την ζωή καθημερινώς και δραστηριότητες όπου είναι κοινό σημείο αναφοράς των ανθρώπων, της κοινωνίας και των λαών. Ένα επιπλέον στοιχείο το οποίο έχει δυνατότητα να περιέχεται στον κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς την στιγμή που έχει μια μοναδική θέση στην κοινωνία και η μετάδοση της γίνεται από τη μια γενιά στην άλλη εξαιτίας της αξίας της.

Τέλος, αποτελεί σημαντική η αναφορά ότι κάποιο στοιχείο έχει την δυνατότητα να εντάσσεται στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά μονάχα όταν εκείνο μπορεί να γίνει αντιληπτό από την κοινωνία σαν ένα μοναδικό στοιχείο το οποίο έχει την δυνατότητα να καθορίσει την ταυτότητα που έχει και χρειάζεται να περάσει στις επόμενες γενιές. Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται ότι το στοιχείο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς έχει την δυνατότητα να είναι κάθε παράδοση η οποία είναι ζωντανή, κάθε έκφραση η οποία είναι κοινή για μια ομάδα, κάθε αξία η οποία αντιπροσωπεύει την ιστορία όπως και την μοναδικότητα που έχει μια ομάδα όπως ακόμη και η παράδοση, η έκφραση όπως και η αξία η οποία μπορεί να γίνει αντιληπτή από τα μέλη που έχει η ομάδα σαν στοιχείο το οποίο καθορίζει την ταυτότητα που έχουν (UNESCO, 2012).

Έχει παρατηρηθεί ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί το σύνολο κάθε αξίας, κάθε εθίμου και παράδοσης που έχει μια κοινωνία η οποία ασκεί επιρροή στην ζωή όπως και στην συμπεριφορά που έχουν οι άνθρωποι ενώ ταυτόχρονα παρέχει την αίσθηση της ταυτότητας που ανήκει, που τον συνδέει με το παρελθόν όπως και με την ιστορία που έχει. Εντός της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς προάγεται ο σεβασμός που υπάρχει για την δημιουργικότητα που έχει ο άνθρωπος και την διαφορετικότητα. Είναι αρκετά σημαντικό να αναφερθεί στο συγκεκριμένο σημείο ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά δεν έχει ένα στατικό χαρακτήρα, δηλαδή αναδημιουργείται, εμπλουτίζεται όπως επηρεάζει και συγχρόνως επηρεάζεται από κάθε εξέλιξη που σημειώνει η κάθε σύγχρονη κοινωνία (Ν. 3521/2006).

1.2 Σύμβαση Προστασίας Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η Σύμβαση που αφορά την Προστασία Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς έχει συσταθεί το 2013 από την UNESCO και η εφαρμογή της έγινε το 2016 αποτέλεσε μια πολύ σημαντική προσπάθεια για την αναγνώριση της σημασίας όπως και της διασφάλισης κάθε στοιχείου που καθορίζει την ταυτότητα ποικίλων πληθυσμιακών ομάδων σε όλο τον πλανήτη. Με βάση την Βελένη (2018) η σύμβαση που είναι υπό εξέταση είχε στηριχθεί σε παλιές συμβάσεις όπου είχαν σαν στόχο να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Χαρακτηριστικά έχουν αναφέρει οι Smith & Akagawa (2009) η σύμβαση εκείνη είχε μεγάλη αποδοχή από την πλειοψηφία των χωρών αφού

καμία δεν την είχε καταψηφίσει, βέβαια υπήρξαν κάποιες χώρες όπου δεν είχαν δηλώσει παρουσία στην διαδικασία της ψηφοφορίας.

Όπως έχει αναφερθεί στο ΦΕΚ 275/2006 ο σκοπός που έχει είναι να προστατεύεται κάθε στοιχείο όπου διαμορφώνει συνολικά την άυλη πολιτισμική κληρονομιά, να προάγεται ο σεβασμός για την ανθρώπινη κοινότητα έναντι κάθε στοιχείου που καθορίζει και διαμορφώνει την ταυτότητα που έχει, να ευαισθητοποιείται κάθε ανθρώπινη κοινωνία, έναντι κάθε στοιχείου που διαμορφώνει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να κατανοηθεί κάθε αξία που έχει και εν τέλει να αναπτυχθεί συνεργασία ανάμεσα στους φορείς του πολιτισμού σε διεθνές και εθνικό επίπεδο όπου έχει σαν στόχο να προάγει και να προστατεύει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η σύμβαση φαίνεται πως θα αντιμετωπίσει το παρελθόν και την ιστορία που έχουν οι ανθρώπινες κοινωνίες σαν έναν πόρο που είναι ανανεώσιμο όπου έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιεί ένας άνθρωπος ώστε να διαμορφώσει ένα πιο καλό μέλλον (Φωτοπούλου, 2014).

Η συγκεκριμένη σύμβαση καθορίζει ακριβώς και τον ρόλο που έχουν τα κράτη – μέλη στην προσπάθεια να διατηρηθεί και να διασφαλιστεί η άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Τα κράτη οφείλουν να αναλαμβάνουν δράσεις όπου μπορούν να καταφέρουν να συμβάλλουν στην αναγνώριση όπως και στον σεβασμό του κάθε πολίτη έναντι των στοιχείων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και να δημιουργήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφωτικά μέσα από τα οποία οι πολίτες όπως και οι εργαζόμενοι μπορούν αν καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που είναι περισσότερο κατάλληλες. Ακόμη, τα κράτη – μέλη χρειάζεται να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες καθώς και μέτρα ώστε να μπορέσουν να προστατεύσουν τα έθιμα, τις παραδόσεις και κάθε στοιχείο που έχει η άυλη πολιτιστική κληρονομιά όπου εντάσσεται στην επικράτεια τους όπως ακόμη και να μπορεί να αναγνωρίζει ποικίλα στοιχεία όπου εντάσσονται στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να καταχωρούνται στον κατάλογο της (ΦΕΚ 275/2006).

1.3 Σημασία Διαφύλαξης Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Ως διαφύλαξη νοείται κάθε μέτρο όπου αποβλέπει να διασφαλίσει την βιωσιμότητα που έχει η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, συνάμα με τον προσδιορισμό, την τεκμηρίωση, την έρευνα, την συντήρηση, την προστασία, την προώθηση, την αξιοποίηση, την μεταβίβαση, ιδίως μέσα από την τυπική όπως και την μη τυπική εκπαίδευση, και την αναζωογόνηση των ποικίλων μεριών που έχει η κληρονομιά (Ν. 3521/2006). Με βάση την Φωτοπούλου (2014) είναι αρκετό σημαντικό να ειπωθεί ότι η διαφύλαξη δεν έχει ταύτιση με την προσπάθεια των παραδόσεων, των εθίμων και των ανθρώπινων εκφράσεων να μείνουν στατικές αφού εκείνο δεν συνδέεται με την έννοια που έχει η άυλη πολιτιστική κληρονομιά όπου επηρεάζει και έχει επιρροή από την κοινωνία. Η διαφύλαξη της επί της ουσίας έχει σχέση με την υποστήριξη των μελών που βρίσκονται στην κοινότητα να αναγνωρίσουν την αξία που έχουν τα άυλα πολιτιστικά στοιχεία και να προσπαθήσουν από την ανάληψη των ενεργειών να μεταδοθεί στις νέες γενιές.

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι παρά την διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς υπάρχει ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί τα τελευταία έτη κάθε διεθνή και εθνικό οργανισμό όπου έχει την δραστηριότητα του στο χώρο του πολιτισμού και έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει και προγενέστερα ένα ενδιαφέρον ανάλογο από τις ομάδες που είναι πιο μικρές την στιγμή που έγινε σαφές ότι υπάρχει κίνδυνος να χαθούν με το πέρασμα των ετών ποικίλες προφορικές παραδόσεις. Πιο συγκεκριμένα, πάρα πολλές μεμονωμένες προσπάθειες έχουν διενεργηθεί τόσο από ιστορικούς όσο και από λαογράφους, από τοπικούς φορείς αλλά και από συλλόγους, ακόμη και από οργανισμούς όπου η δραστηριότητα τους εντοπίζεται στον πολιτισμό (Βελένη, 2018).

Για να διαφυλαχθεί η άυλη πολιτιστική κληρονομιά έχουν μεγάλο ρόλο οι φορείς όπου είτε η δραστηριότητα τους είναι αμιγή στον πολιτισμό, είτε αναπτύσσουν δραστηριότητα ανάμεσα σε άλλα πεδία του τουρισμού. Τα μουσεία έχουν πλέον ενεργή συμμετοχή για την προσπάθεια της διασφάλισης της αφού έχει διαπιστωθεί πως έχει σημαντική αλλαγή ο ρόλος που έχουν και οι λειτουργίες τους. Ειδικότερα, τα Μουσεία δεν παρέχουν πλέον προϊόντα πολιτιστικά όπου είναι απευθυνόμενα σε λίγους και συγκεκριμένα σε όσους κατ' αποκλειστικότητα ασχολούνται με θέματα του πολιτισμού

και της ιστορίας αλλά παρέχουν προϊόντα τα οποία είναι καινούργια και είναι εστιασμένα στις πιο μεγάλες ομάδες του πληθυσμού.

Σήμερα τα μουσεία, έχουν ως σκοπό να αναλαμβάνουν δράσεις καθώς και πρωτοβουλίες όπου είναι εστιασμένες στην προαγωγή της άυλης κληρονομιάς και προσπαθούν με αυτό τον τρόπο να φέρουν το κοινό σε μια επαφή με την κάθε παράδοση, με τα ήθη όπως και με τα έθιμα που έχει μια κοινωνία (Καλοφορίδης, 2017). Με βάση την Βελένη (2018) αναφορικά με την αξιοποίηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, τα σύγχρονα μουσεία στην προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη προσπάθεια για να διασφαλιστούν συμβάλλει σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό στον εμπλουτισμό του περιεχομένου δράσεων, με συνέπεια ο κάθε επισκέπτης να βιώνει μια εμπειρία η οποία θα είναι ολοκληρωμένη.

Καθοριστικό ρόλο έχουν και οι τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι αναφορικά με την προσπάθεια να διαφυλάξουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Όπως έχει τονίσει ο Γκόντης (2014) το έργο που έχουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι είναι πολυσύνθετο αφού μέσω του σχεδιασμού και της ανάληψης των πρωτοβουλιών έχουν ως σκοπό να μεταδώσουν την κουλτούρα όπως και την ιστορία που έχει ο τόπος στις πιο νέες γενιές, να ευαισθητοποιηθούν, να ασχοληθούν με ενεργητικότητα στις παραδόσεις καθώς και στις εκφράσεις που τους ενώνει τόσο με την ιστορία όσο και με το παρελθόν τους όπως και να εμπλέκονται με ενεργό τρόπο με την παράδοση ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί μια ταυτότητα που είναι συλλογική.

Αρκετά σημαντικός είναι και ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για να διασφαλιστεί η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αφού αφορά εκείνον τον φορέα όπου αναλαμβάνει συστηματικές δράσεις ώστε να διατηρηθεί η πολιτιστική ταυτότητα κάθε πολίτη και να διατηρηθεί η σύνδεση ανάμεσα στο χθες και το σήμερα, ώστε να μπορέσουν να δομηθούν οι βάσεις που αφορούν το μέλλον. Οι δήμοι όσο και οι περιφέρειες δημιουργούν κάποια Πνευματικά Κέντρα όπου έχουν σαν στόχο τον σχεδιασμό όπως και την υλοποίηση ποικίλων εκδηλώσεων και δράσεων όπου έχουν πολιτιστικό περιεχόμενο και συμβάλλουν να διατηρηθεί η παράδοση και η αξιοποίηση του παρελθόντος σαν πόρο για να αναπτυχθεί η τοπική κοινωνία (Μαργάρη, 2008).

Θα πρέπει να αναφερθούμε και στο ρόλο που έχουν τα σχολεία για να διασφαλιστεί η άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Με βάση τους Gurel & Cetin (2017) υποστηρίχθηκε ότι το σχολείο αποτελεί τον χώρο όπου θα μπορέσει να βοηθήσει τον κάθε μαθητή να

αναπτύξει την συλλογική ταυτότητα και την αίσθηση του «ανήκω» μέσω της επαφής με την παράδοση, με τις αξίες και με τις εκφράσεις του κάθε ανθρώπου όπου είναι διατηρημένοι στο πέρασμα των ετών. Με το συγκεκριμένο πρίσμα τα εγχειρίδια των σχολείων καθώς και το αναλυτικό τους πρόγραμμα χρειάζεται να είναι στηριγμένο στα στοιχεία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς για να μπορέσουν από μικρές ηλικίες να διαμορφώνουν την συλλογική ταυτότητα και να μπορέσουν να κατανοήσουν την σημασία που έχει η διατήρηση των δεσμών με το παρελθόν.

Η UNESCO (2020) είχε αναφέρει ότι το σχολείο αποτελεί τον χώρο όπου εντός του υπάρχει δυνατότητα να πραγματοποιηθεί η πρώτη επαφή του παιδιού με την έννοια που έχει η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να εκκινηθεί η προσπάθεια για την ευαισθητοποίηση του έναντι των στοιχείων που έχει η παράδοση και η ανθρώπινη έκφραση όπου διαμορφώνουν μια ταυτότητα που είναι κοινή. Οι εκπαιδευτικοί έχουν την δυνατότητα μέσω των ποικίλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων να έρθουν σε επαφή οι μαθητές και οι παραδόσεις που έχει ο κάθε τόπος όπως ακόμη και η αξιοποίηση κάποιων στοιχείων πρακτικά προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια έμμεση προσέγγιση. Πιο συγκεκριμένα, έχει τονιστεί ότι το σχολείο και επομένως οι εκπαιδευτικοί έχουν την δυνατότητα να ενεργοποιήσουν το ενδιαφέρον που έχουν οι μαθητές μέσω της αξιοποίησης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς αναφορικά με την διδασκαλία των τεχνικών μαθημάτων όπως για παράδειγμα η διδασκαλία γλώσσας και μαθηματικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 Συμβολή στην Οικονομική & Κοινωνική Ανάπτυξη

Αποτελεί γεγονός ότι η άυλη κληρονομιά που έχει ένας τόπος υπάρχει δυνατότητα να γίνει πόρος για να μπορέσει να αναπτυχθεί η οικονομική δραστηριότητα που έχει. Όπως έχει αναφέρει ο Filironic (2018) ότι τα πολιτιστικά μνημεία που έχει ένας τόπος και τα στοιχεία που έχει ο άυλος πολιτισμός μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο προκειμένου να συντελέσουν την οικονομική ανάπτυξη που έχει η περιοχή. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα εδώ εξετάζει την επίδραση της αξιοποίησης αναφορικά με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει ένας τόπος μέσα από την διοργάνωση πολιτιστικών δράσεων με σκοπό να αναπτυχθεί κοινωνικά και οικονομικά ο τόπος, στα πλαίσια του μοντέλου της βιώσιμης ανάπτυξης.

Πριν να παρουσιαστούν τα στοιχεία όπου δείχνουν ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά έχει την δυνατότητα να οδηγήσει στην ανάπτυξη οικονομικά μιας περιοχής είναι αρκετά σημαντικό να αναλυθεί ποια είναι η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης. Με βάση το European Commission (2021), ως βιώσιμη ανάπτυξη είναι το πλαίσιο ανάπτυξης όπου έχει σαν σκοπό να ικανοποιήσει τις ανάγκες που έχει μια κοινωνία για την ανάπτυξη της οικονομικά προάγοντας τόσο το κοινωνικό όσο και το περιβαλλοντικό συμφέρον. Πιο ειδικά, είναι ένα μοντέλο ανάπτυξης το οποίο δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της οικονομίας, στην δημιουργία των ίσων ευκαιριών για κάθε πολίτη και ταυτόχρονα προάγει τον σεβασμό για τον πολιτισμό της κάθε κοινωνίας και στο φυσικό περιβάλλον, ώστε οι γενιές που θα έρθουν στο μέλλον να έχουν ευκαιρίες που είναι ανάλογες.

Όταν διοργανώνονται και υλοποιούνται φεστιβάλ, πανηγύρια και λοιπές πολιτιστικές εκδηλώσεις όπου έχουν σαν στόχο να προάγουν και να διασφαλίσουν τον άυλο πολιτισμό που έχει ένας τόπος, χωρίς αμφιβολία έχει την δυνατότητα να συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός πολιτιστικού τουρισμού και οδηγήσει την περιοχή προς την ανάπτυξη οικονομικά (Elgammal, 2012). Όπως έχει αναφερθεί από τους Gibson et al (2010), η πραγματοποίηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων όπως για παράδειγμα τα

φεστιβάλ με τους παραδοσιακούς χορούς και τις γιορτές για την αναβίωση των εθίμων, έχουν πάρα πολύ σημαντική συμβολή για την ανάπτυξη της οικονομίας του τόπου, ιδίως αν αφορά εκδηλώσεις όπου θεωρούνται αρκετά σημαντικές για το κοινό και για αν μπορέσουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον τους. Ακόμη και οι εκδηλώσεις όπου αφορούν την τοπική εμβέλεια και δεν έχουν προοπτικές που είναι μεγάλες και η πραγματοποίησή τους δεν είναι σε μεγάλα αστικά κέντρα, καταφέρνουν να συμβάλλουν ακόμη και μερικώς στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Σύμφωνα με τους ίδιους, υποστηρίζουν επίσης ότι η διοργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων συνοδεύεται και με τη δημιουργία θέσεων εργασίας για την διάρκεια της προετοιμασίας και για την διάρκεια της υλοποίησης. Πιο ειδικά, έχουν αναφέρει ότι δημιουργούνται θέσεις εργασίας που αφορούν πλήρους και μερικής απασχόλησης στην διάρκεια που σχεδιάζονται οι εκδηλώσεις και την διάρκεια που έχουν κατ' αποκλειστική σχέση με εκείνες και με τις προσωρινές θέσεις εργασίας όπου αφορούν δραστηριότητες που είναι σχετικές ή που είναι συμπληρωματικές.

Επιπλέον, οι καλλιτεχνικές δράσεις που διενεργούνται με την προαγωγή της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς έχουν συμβολή με ένα αξιόλογο τρόπο για την προβολή των παραδοσιακών προϊόντων που έχει ο τόπος. Ειδικότερα, τα άτομα όπου επισκέπτονται έναν τόπο ώστε να παρακολουθήσουν μια πολιτιστική δράση έχουν σχεδόν πάντα την ευκαιρία να δοκιμάσουν όπως και να καταναλώσουν κάποιο προϊόν του τόπου, όπου έχουν την δυνατότητα να το αναγνωρίσουν στο μέλλον και να αγοράσουν πιο εύκολα (Sava & Badulescu, 2018).

Χρειάζεται να γίνει αναφορικά στην αύξηση που καταγράφεται στην κατανάλωση των τοπικών προϊόντων όπου σημειώνεται στην πραγματοποίηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Όπως έχουν υποστηρίξει οι Carbas et al (2020) όταν πραγματοποιούνται τα φεστιβάλ υπάρχει σημαντική αύξηση στην κατανάλωση των προϊόντων του τόπου για τους κατοίκους της περιοχής όπου συμμετέχουν στις συγκεκριμένες εκδηλώσεις με στόχο να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά όπως και να διασκεδάσουν, και για τους επισκέπτες όπου δοκιμάζουν κάτι που είναι διαφορετικό. Βέβαια, φυσικό επακόλουθο είναι να αυξηθεί η ζήτηση για τα προϊόντα του τόπου έχει συνέπειες που είναι θετικές στον τζίρο των εταιρειών του τόπου όπως και των παραγωγών που είναι πίσω από εκείνες.

Σημαντικότερο είναι ότι μέσω των διοργανώσεων των πολιτιστικών εκδηλώσεων αναφορικά με τα στοιχεία του άυλου πολιτισμού ενός τόπου αναπτύσσονται ευκαιρίες για να αναδειχθούν ορισμένοι καλλιτέχνες του τόπου (Sava & Badulescu, 2018). Πιο ειδικά, οι καλλιτέχνες που υπάρχουν στον τόπο έχουν την δυνατότητα μέσα από την συμμετοχή τους στις συγκεκριμένες δράσεις που διενεργούνται στην προσπάθεια να αναδειχθεί ο άυλος πολιτισμός και να αποκτήσουν πιο πολλές ευκαιρίες στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Βέβαια, είναι αρκετά σημαντικό οι φορείς του τόπου όπως και οι παράγοντες που έχουν σαν ασχολία την αξιοποίηση της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς που έχει ένας τόπος, στοχεύοντας την ανάπτυξη της οικονομίας του τόπου να μην προχωρούν σε εμπορευματοποιητικές ενέργειες οι οποίες θίγουν την αυθεντικότητα τους. Σύμφωνα με τους Choi et al (2020) είναι απαραίτητο η άυλη πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου να μην έχει αλλοίωση ώστε να μπορεί να εξυπηρετεί τα οικονομικά συμφέροντα αφού αν συμβεί κάτι τέτοιο δεν θα μπορέσει να επιτευχθεί η διασφάλιση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και με αυτό τον τρόπο χάνεται η αυθεντικότητα όπου έχει σχέση με την ταυτότητα που έχει η περιοχή και οι κάτοικοι της.

3.2 Συμβολή στην Τουριστική Ανάπτυξη

Με βάση τους Cruz & Guzman (2017) η αναγνώριση κάποιας περιοχής σαν τόπο με πολιτιστικό ενδιαφέρον και σαν μνημείο παγκόσμια πολιτιστικής κληρονομιάς από την UNESCO χωρίς αμφιβολία έχει συμβολή στην πραγματοποίηση μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Όπως έχουν υποστηρίξει ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός καθιστά ένα τόπο που είναι ιδιαίτερος ελκυστικός προορισμός για κάθε τουρίστα όπου οι πολιτιστικές του ανησυχίες είναι αρκετά έντονες και ενδιαφέρον για να γνωρίσουν καινούργιους πολιτισμούς όπως και καινούργιες κουλτούρες.

Πιο ειδικά, οι Qui et al (2020) έχουν τονίσει πως εκτός από τον υλικό πολιτισμό μιας περιοχής ιδιαίτερο ενδιαφέρον για κάθε τουρίστα παρουσιάζουν ακόμη και τα στοιχεία που έχει ο άυλος πολιτισμός που διαμορφώνει την πολιτιστική ταυτότητα που έχουν οι κάτοικοι. Τα τελευταία έτη οι τουρίστες έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για να μαθαίνουν πράγματα για τον τόπο όπου επέλεξαν να ζήσουν οι κάτοικοι του, να μπορέσουν να

κατανοήσουν τα ήθη που έχει όπως και τις αξίες του. Θέλουν να βιώνουν μέσω της καθημερινής ζωής των κατοίκων και των παραδόσεων που έχουν, ποικίλες εμπειρίες οι οποίες έχουν πολύ μεγάλη απόκλιση από την ζωή που ζουν οι τουρίστες (Qui et al, 2020).

Βέβαια, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει μια περιοχή έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί από κάθε τοπικό φορέα στα πλαίσια της τουριστικής ανάπτυξης του τόπου, μέσω της ανάληψης και του σχεδιασμού των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Σύμφωνα με τους Kim et al (2019) έχει υποστηρίξει πως οι τοπικοί παράγοντες έχουν την δυνατότητα μέσω της αξιοποίησης άυλης κληρονομιάς να σχεδιάσουν καθώς και να οργανώσουν εκδηλώσεις όπου θα έχουν την δυνατότητα να προσελκύσουν αρκετούς τουρίστες. Ακόμη, μέσω της αξιοποίησης άυλης κληρονομιάς και δημιουργίας ορισμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων όπου είναι εστιασμένη στα στοιχεία της, οι τοπικοί φορείς μπορούν να προσδιορίσουν ξανά την ταυτότητα που έχει ένας προορισμός και να αλλάξουν με ένα θετικό τρόπο την εικόνα που υπήρχε για την περιοχή (Terzic et al, 2015). Σύμφωνα με την Stoilova (2020) έχει υποστηριχθεί ότι οι πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως ακόμη και η οργάνωση των εντυπωσιακών εορτών που είναι στηριγμένες στην παράδοση που έχει ο τόπος είναι ένα μέσο για να προσδιοριστεί ξανά η τουριστική ταυτότητα που έχει ο τόπος και η ισχυροποίηση της.

Οι Zeljko & Nevena (2005) έχουν παρουσιάσει ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μιας περιοχής έχει την δυνατότητα να γίνει η βάση όπου θα μπορέσει να σχεδιαστεί το πλάνο για την τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου. Με την προσεκτική εξέταση των πολιτιστικών εκδηλώσεων που διενεργούνται ευρέως στην περιοχή της Vojvodina Σερβίας και πιο συγκεκριμένα οι εκδηλώσεις όπου αναβιώνουν τα έθιμα, τα ανταμώματα των πολιτιστικών συλλόγων όπου έχουν σαν βασική επιδίωξη να παρουσιάζουν τους παραδοσιακούς χορούς όπως και τις θρησκευτικές εκδηλώσεις για λατρεία έδειξαν ότι αφορά δράσεις όπου μπορούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον που έχουν οι τουρίστες και να μπορέσει να έχει συμβολή στην τουριστική ανάπτυξη του τόπου.

Στην Ελλάδα υπάρχουν πάρα πολλές περιοχές οι οποίες έχουν μπορέσει να αξιοποιήσουν την τοπική παράδοση ώστε να μπορέσουν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για τουριστική ανάπτυξη. Μια από εκείνες τις πόλεις είναι η Λευκάδα όπου κάθε καλοκαίρι πραγματοποιεί ένα πάρα πολύ σημαντική πολιτιστική δράση, το Διεθνές

Φεστιβάλ Φολκλόρ όπου συμμετέχουν πάρα πολλοί χορευτικοί σύλλογοι τόσο της περιοχής όσο και άλλων περιοχών εντός χώρας και πέραν εκείνης με συνέπεια να είναι ένα πολιτιστικό γεγονός το οποίο έχει πολύ μεγάλη σημαντικότητα για να διασφαλίσει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής (Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας, 2011).

Για είναι δυνατή η χρησιμοποίηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου σαν βάση για να πραγματοποιηθεί η τουριστική ανάπτυξη και η προσέλκυση των τουριστών είναι αρκετά σημαντική η δημιουργία ποιοτικών συνεργασιών ανάμεσα στους τοπικούς παράγοντες που θα μπορέσουν να αναλάβουν τις συγκεκριμένες δράσεις (Horjan, 2011). Αν υπάρξει αδυναμία ποιοτικής συνεργασίας ανάμεσα στους τοπικούς παράγοντες και στους φορείς τότε υπάρχει δυνατότητα να οδηγήσει σε αποτυχία προσπάθειας και εν τέλει να μην υπάρξει η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Για τον συγκεκριμένο λόγο χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προς την επιλογή των φορέων όπου θα συνεργαστούν καθώς και στο σχεδιασμό της στρατηγική που θα εφαρμοστεί.

Επιπλέον, με βάση τον Elgammal (2012) οι τοπικοί φορείς που αναλάβουν την διοργάνωση των εκδηλώσεων όπου βασίζονται στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου είναι αντιμέτωποι με ποικίλα προβλήματα όπου έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν αρνητική επιρροή στην ολοκλήρωση της προσπάθειας και στο αποτέλεσμα. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι σχετικά με τον περιορισμό των οικονομικών πόρων που διαθέτουν καθώς και με τη δυσκολία της ανάπτυξης της αποτελεσματικής επικοινωνίας των πολιτικών που θα έχουν την δυνατότητα να βοηθήσουν για μια αποτελεσματική προβολή κάθε εκδήλωσης και να προσελκύσουν το κοινό. Ακόμη, κάποια άλλα προβλήματα τα οποία έχουν εντοπιστεί έχουν σχέση με τις ελλείψεις υποδομές, τόσο δημόσιου όσο και ιδιωτικού χαρακτήρα που δεν έχουν την δυνατότητα να εξυπηρετήσουν κάθε σκοπό των τοπικών φορέων καθώς και τις ανάγκες του κάθε επισκέπτη (St' astna et al, 2020).

3.3 Προφίλ Τουριστών με Ενδιαφέρον στην Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

Αρκετά σημαντικό είναι να διερευνηθεί ποιο είναι το προφίλ που έχουν εκείνοι οι τουρίστες όπου έχουν ενδιαφέρον για τον πολιτιστικό τουρισμό και ιδίως για τις πολιτιστικές δράσεις όπου παρέχουν έμφαση στην παράδοση κάποιου τόπου, ώστε να μπορέσουν να συγκεντρώσουν στοιχεία όπου έχουν την δυνατότητα να βοηθήσουν κάθε τοπικό παράγοντα για να αναπτύξουν πρακτικές οι οποίες είναι επιτυχημένες για τις διοργανώσεις, όπως επίσης και τον τρόπο που θα επικοινωνούν. Στην συγκεκριμένη ενότητα θα παρουσιαστούν κάποια αποτελέσματα που είχαν ορισμένες έρευνες όπου εντοπίζουν ποιο είναι το προφίλ εκείνων των ατόμων που έχουν ενδιαφέρον να επισκεφθούν ένα προορισμό με γνώμονα την ανάπτυξη των πολιτιστικών δράσεων που έχει σχέση με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Οι Cruz & Guzman (2017) έκαναν μια έρευνα όπου 816 τουρίστες είχαν επισκεφθεί την Cordoba Της Ισπανίας ώστε να μπορέσουν να εξετάσουν κατά πόσο έχουν σημαντικότητα οι πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και οι δράσεις όπου έχουν σχέση με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, όπως επίσης και με το αν οι αντιλήψεις που έχουν είναι διαφορετικές σύμφωνα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που έχουν. Τα αποτελέσματα της έδειξαν ότι οι εκδηλώσεις όπου έχουν σχέση με τα έθιμα και με τις παραδόσεις που κατέχει ένας τόπος έχουν μεγάλη σημαντικότητα και ότι είναι πιο πολύ ελκυστικές για άτομα όπου τα εισοδήματά τους είναι μεσαία προς υψηλά ενώ ταυτόχρονα είναι πιο επιθυμητές για εκείνους που το εκπαιδευτικό τους επίπεδο είναι μεγαλύτερο.

Μια έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε από τους Prada – Trigo et al (2016) έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί ποιο είναι το προφίλ που έχουν τα άτομα τα οποία ενδιαφέρονται να επισκέπτονται προορισμούς όπου πραγματοποιούνται πολιτιστικές δράσεις δίνοντας έμφαση στα στοιχεία της τοπικής παράδοσης. Τα αποτελέσματα που έδωσε η έρευνα έχει διαπιστωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων όπου αναζητούν μια εναλλακτική εμπειρία με την παρακολούθηση κάποιας εορτής, κάποιας παράστασης ή κάποιου εθίμου όπου είναι στηριγμένο στην παράδοση είναι εκείνοι όπου έχουν μεγαλύτερο μορφωτικό επίπεδο. Ακόμη, το πιο μεγάλο μέρος τουριστών

το οποίο συμμετέχει αναλόγως τις δράσεις είναι άντρες και η ηλικία τους ήταν πιο μικρή από 40 ετών.

Τέλος, με βάση την έρευνα των Huete – Alcocer et al (2019) εκείνα τα άτομα όπου ταξιδεύουν και έχουν κίνητρο την ικανοποίηση κάθε πολιτιστικών αναγκών είναι άτομα που βρίσκονται σε μέση ηλικία και το μορφωτικό τους επίπεδο είναι υψηλό. Ακόμη, οι ίδιοι έχουν αναφέρει ότι οι γυναίκες τις πιο πολλές φορές δείχνουν ένα πιο μεγάλο ενδιαφέρον από τους άντρες για να συμμετέχουν σε πολιτιστικές δράσεις μέσω των οποίων έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με την κουλτούρα του τόπου.

3.4 Πολιτιστικός Τουρισμός της Ελλάδας

Η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα όπου η οικονομία της καθορίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό. Η συνεισφορά που έχει η τουριστική κίνηση όπου προσελκύει η Ελλάδα είναι στην αύξηση των εσόδων, δημιουργούνται καινούργιες θέσεις εργασίας και καινούργιες ευκαιρίες για επενδύσεις, προβάλλεται η Ελλάδα παγκοσμίως και διαμορφώνεται η εθνική ταυτότητα όπου είναι πάρα πολύ σημαντική. Ορισμένοι από τους λόγους που έχει γίνει η Ελλάδα ένας από τους περισσότερο δημοφιλείς προορισμούς για τους τουρίστες είναι τα πολύ όμορφα τοπία που έχει, το ήπιο κλίμα που διαθέτει, την φυσική ομορφιά που υπάρχει σε πληθώρα, η μοναδική κληρονομιά που έχει και η μεγάλη ιστορία της. Στην Ελλάδα επικράτησε ένας τουρισμός όπου έγινε μια μαζική βιομηχανία.

Τα τελευταία έτη λόγω της μεγάλης έκτασης που έχει ο μαζικός τουρισμός, ξεκίνησαν να υπάρχουν οι αρχικές επιπτώσεις όπου είναι αποτυπωμένες στις αλλοιώσεις και στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, είτε του φυσικού είτε του κοινωνικοοικονομικού. Έχει παρατηρηθεί μια κατανομή όπου είναι άνιση στην κίνηση του τουρισμού, στην δημιουργία μιας ποιότητας που είναι χαμηλής και ενός τουριστικού προϊόντος όπου είναι φθινό όπου δεν είναι ωφέλιμη. Μέσω των συνεχόμενων προβλημάτων και τα ελαττώματα που έχουν προκύψει, η Ελλάδα κατάφερε να προσδιορίσει ξανά και να διαμορφώσει το τουριστικό προϊόν που προσέφερε. Σαν διέξοδο από την συγκεκριμένη κρίση, ήταν οι ποικίλες μορφές του εναλλακτικού τουρισμού, όπως για παράδειγμα ο

θαλάσσιος τουρισμός, ο ορειβατικός, ο θρησκευτικός κ.α. (Palaskas, Tsampra & Paratheodorou, 2006).

Η Ελλάδα έχει μια πολιτιστική Κληρονομιά όπου η αξία της είναι ανεκτίμητη με συνέπεια να διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα για να μπορέσει να αναπτύξει τον εναλλακτικό τουρισμό. Μπορεί μέσω της πολιτιστικής της κληρονομιάς να διαφοροποιήσει το τουριστικό προϊόν της και να μπορέσει να αναδείξει κάθε παραδοσιακό προορισμό που έχει. Ο τουρισμός της Ελλάδας, έχει την δυνατότητα να αντιμετωπίσει κάθε διαρθρωτικό πρόβλημα όπου προκύπτει μέσω του συνδυασμού παραθαλάσσιου παραθερισμού με τον πλούτο που έχει φυσικά και ιστορικά (Palaskas, Tsampra & paratheodorou, 2006). Μέσω της ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού, η Ελλάδα μπορεί να καταφέρει την τροφοδοσία της ανάπτυξης οικονομικά σε μακροχρόνιο επίπεδο, μέσω της δημιουργίας καινούργιων προοπτικών στην εργασία, μέσω της μείωσης εποχικής εργασίας και συνεπώς μέσω της ενίσχυσης εισοδήματος της (Μεργός, 2017).

Όπως έχει αναφερθεί και ανωτέρω η πολιτιστική κληρονομιά έχει σχέση η οποία είναι άμεση με την βιώσιμη ανάπτυξη και χρειάζεται να βρεθούν οι σωστές πολιτικές στρατηγικές ώστε να μπορέσουν να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις που υπάρχουν κοινωνικά και οικονομικά και να μπορέσουν να διενεργηθούν οι αναγκαίες παρεμβάσεις. Οι αρμόδιοι για να επιλεγθούν οι σωστές στρατηγικές χρειάζεται να έχουν στη διάθεση τους πάρα πολλές μεθόδους όπου είναι δοκιμασμένες όπως και προσεγγίσεις και να έχουν εμπειρία προκειμένου να υπάρξει η οικονομική ανάπτυξη που είναι επιθυμητή (Μεργός, 2017).

Ο πολιτιστικός τουρισμός ήταν στην Ελλάδα από πολύ παλιά, όταν υπήρχαν οι αρχικοί ναοί και τα αρχικά μνημεία. Βέβαια, σε αρκετά μεγάλο βαθμό είχε μείνει χωρίς να αξιοποιηθεί. Μέσω της συστηματικής προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς της, από την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ του φυσικού τοπίου της Ελλάδας με τα μνημεία όπως και με τα αξιοθέατα που διαθέτει και έχουν ιστορικό ενδιαφέρον, ο τουρισμός της είχε αρκετές νέες δυνατότητες για ανάπτυξη. Το συγκεκριμένο πλεονέκτημα που έχει χρειαζόταν να αξιοποιηθεί καθώς και να εμπλουτιστεί ο τουρισμός με προϊόντα όπως και υπηρεσίες της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού. Ο πλούτος που διαθέτει η πολιτιστική κληρονομιά είναι μια μοναδική ευκαιρία προκειμένου να υπάρξει μια βάση που είναι ισχυρή όπου υπάρχει δυνατότητα να στηριχθεί κάθε προσπάθεια της Ελλάδας

ώστε να ανακτήσει τη θέση οικονομικά και κοινωνικά και να υπάρξει μελλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη (Μεργός, 2017).

Μέσω της προσπάθειας από τους αρμόδιους φορείς για να αναβαθμιστούν οι συνθήκες που αφορούν την συντήρηση των αξιοθέατων, των υποδομών, τον τρόπο που εκθέτονται και η ανανέωση του περιεχομένου τους, η εναλλακτική μορφή πολιτιστικού τουρισμού συνέχεια κατέγραφε εξέλιξη. Συγχρόνως, για να μπορέσει να είναι περισσότερο ανταγωνιστική η Ελλάδα τόσο σε ποιότητα όσο και σε τιμή με τους υπόλοιπους προορισμούς, χρειαζόταν να αναβαθμιστούν οι δραστηριότητες και το προσωπικό που προσέφερε. Χρειάζεται να τοποθετηθεί ξανά και να προβληθεί η εικόνα που έχει με δυναμικότητα (Palaskas, Tsampra & Papatheodorou, 2006).

Η αξιοποίηση φυσικής όπως και πολιτιστικής κληρονομιάς στον τουρισμό, έχουμε την δυνατότητα να πούμε ότι μέσω της συνολικής εικόνας δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας όπου οι υπηρεσίες που παρείχαν ήταν εξειδικευμένες, διαφοροποιήθηκε η τουριστική παραγωγή με συνέπεια να υπάρξει σταθεροποίηση και διεύρυνση της οικονομίας τοπικά, αναβάθμισε την ποιότητα που έχει η προστασία και η συντήρηση της κληρονομιάς, φυσικής όπως και πολιτιστικής και ευαισθητοποίησε κάθε κοινή γνώμη.

3.5 Στρατηγική Ανάπτυξης Πολιτιστικού Τουρισμού

Ο τουρισμός και συγκεκριμένα ο πολιτιστικός τουρισμός, έχει αναδειχθεί σαν τομέας με μεγάλη δύναμη σε παγκόσμια κλίμακα αναφορικά με την οικονομία, αφού προσφέρει ευκαιρίες στην ανάπτυξη. Συγχρόνως, μέσω των προοπτικών που έχει διαπιστωθεί ότι πιέζεται κάθε πόρος, φυσικός και πολιτιστικός, με συνέπεια να αναπτυχθεί ο τουρισμός χρειάζεται να εξετάζεται μέσω του πλαισίου της βιωσιμότητας και να επιδιώκεται η δημιουργία ισορροπίας μεταξύ της ανάπτυξης που επιθυμείτε στην οικονομία και στους στόχους που έχουν τεθεί για την προστασία περιβάλλοντος και για την δικαιοσύνη κοινωνικά (Κοκκώσης, 2017).

Οι περιοχές όπου είναι τουριστικός προορισμός στην προσπάθεια να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι πιθανές επιπτώσεις από την οικονομική ανάπτυξη, έχουν κάποιες προκλήσεις όπου είναι αρκετά σοβαρές αφού οργανώνουν δράσεις στο πλαίσιο της

βιωσιμότητας, προσκλήσεις όπου αναφέρονται στην ικανότητα να εκτιμήσουν το μέγεθος που έχουν οι επιπτώσεις όπως και στη δυνατότητα που έχουν για να αναπτυχθούν στρατηγικές όπου θα είναι ολοκληρωμένες και θα μπορούν να εφαρμοστούν (Κοκκώσης, 2017).

Μέσω της προσπάθειας που έκανε η Ελλάδα για να αναπτυχθεί ο πολιτιστικός τουρισμός της, ο σκοπός που έχει είναι να φέρει μια ανάπτυξη που θα είναι βιώσιμη, δηλαδή μέσω του σχεδιασμού της οικονομικής ανάπτυξης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βιωσιμότητα καθώς και η προστασία για το περιβάλλον. Χρειάζεται να προγραμματιστεί μια στρατηγική, όπου θα διενεργηθεί η καλύτερη απολαβή των αγαθών από το περιβάλλον με τέτοιο τρόπο προκειμένου να μην υπάρξει διακοπή της παραγωγής εκείνων των αγαθών στο μέλλον. Χρειάζεται να υπάρχει ευαισθησία έναντι του περιβάλλοντος και των προβλημάτων που ίσως προκύψουν. Η βιωσιμότητα που αναφέρθηκε προηγουμένως αφορά την εκμετάλλευση κάθε φυσικού πόρου με πιο μικρό ρυθμό από εκείνον που ανανεώνεται, διότι αν γίνει διαφορετικά η χώρα θα υποβαθμίσει το περιβάλλον της (Dallen & Gyan, 2009).

Η βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, έχει σαν προϋπόθεση να υπάρχει στρατηγική ανάπτυξη για το προϊόν που έχει σαν στόχο, να βελτιώνει όσο γίνεται τις υποδομές που την υποστηρίζουν και τις λοιπές μορφές που είναι συναφείς και να εκπαδευεται το προσωπικό που ασχολείται στον συγκεκριμένο τομέα όσο γίνεται πιο σωστά (Dallen & Gyan, 2009).

Οι αρχαιολογικοί χώροι που έχει στην διάθεση της η Ελλάδα καθώς και τα μουσεία που διαθέτει και έχουν την δυνατότητα να τα επισκεφθούν, είναι πόλος έλξης για την Ελλάδα και είναι αρκετά ισχυρός. Χρειάζεται οι αρμόδιοι να είναι εστιασμένοι στην προώθηση με τρόπους όπου να συνδυάζεται η πολιτιστική κληρονομιά με τις λοιπές δραστηριότητες. Για να μπορέσουν δηλαδή να αξιοποιηθούν τα πολιτιστικά μνημεία που έχει με τέτοιο τρόπο προκειμένου να μπορέσει να ενισχυθεί ο πολιτιστικός τουρισμός και στη συνέχεια να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη της, χρειάζεται να λαμβάνει υπόψη ορισμένους πρόσθετους παραμέτρους.

Οι αρχαιολογικοί χώροι όπως και τα μουσεία που έχει στη διάθεση της χρειάζεται να τα διαχειριστούν σωστά για να μπορέσει να αυξηθεί η επισκεψιμότητα και να προσελκύσουν ακόμη πιο πολύ κοινό. Η παιδεία όπως και ο προσανατολισμός της πολιτιστικής κληρονομιάς χρειάζεται να είναι ενισχυμένος με ένα ακόμη πιο πολύ

ελκυστικό καθώς και σύγχρονο τρόπο, χρειάζεται να δημιουργούνται ακόμη πιο πολλά μουσεία όπου να έχουν την δυνατότητα να ανδείξουν την πολιτιστική κληρονομιά και να διαμορφωθούν υποδομές όπου να είναι κατάλληλες, ένα αίτημα το οποίο έχει μεγάλη σημαντικότητα και έχει τεθεί από την κάθε τοπική κοινωνία.

Παρατηρήθηκε ότι το πιο μεγάλο ποσοστό των τουριστών όπου έχουν επιλέξει την εναλλακτική μορφή πολιτιστικής κληρονομιάς εντοπίζεται στην Αθήνα και πιο συγκεκριμένα σε ένα μνημείο της. Το συγκεκριμένο γεγονός, είναι μια ένδειξη ότι οι πόροι όπως και οι υποδομές που έχει προβάλλουν την κληρονομιά και την αξιοποιούν, έχουν κατανεμηθεί άνισα, με συνέπεια να είναι υποβαθμισμένος ο πλούτος των μνημείων της περιφέρειας, να μην αξιοποιούνται τα αποθέματα που υπάρχουν και θα υπήρχε η δυνατότητα να επέλθει η βιώσιμη ανάπτυξη, στην αναβάθμιση της συνολικής περιφέρειας της Ελλάδας, να δημιουργηθούν πιο καλές συνθήκες για την διαβίωσης και να δημιουργηθούν καινούργιες θέσεις όπως και ευκαιρίες για εργασία.

Μια στρατηγική όπου έχει μεγάλη σημαντικότητα προκειμένου να υπάρξει επανάληψη επίσκεψης στην Ελλάδα σαν προορισμός πολιτιστικού τουρισμού, είναι υπάρχει έμφαση σε πολιτιστικές δράσεις όπως για παράδειγμα θεατρικές παραστάσεις ή φεστιβάλ μουσικής, καθώς και η δυνατότητα να μετατρέπονται χώροι μουσείων και μνημείων σε χώροι που έχουν ζωντανία δίνοντας με αυτό τον τρόπο μια αξέχαστη εμπειρία στον κάθε επισκέπτη.

Πέραν από την προσπάθεια που χρειάζεται να γίνει στα πολιτιστικά προϊόντα της Ελλάδας, είναι αρκετά σημαντικό να υλοποιηθεί μια στρατηγική όπου θα έχει σαν στόχο να αναβαθμιστεί το δυναμικό ξενοδοχείων σε ένα επίπεδο ποιοτικό και να δημιουργηθούν υποδομές όπου θα είναι ειδικές και θα έχουν την δυνατότητα να στηρίζουν την ανάπτυξη ποικίλων μορφών ενός εναλλακτικού τουρισμού, παραδείγματος χάριν να δημιουργηθούν συνεδριακά κέντρα, θεματικά πάρκα, εγκαταστάσεις για να αξιοποιηθούν οι ιαματικές πηγές κ.α.

Μπορεί να αντιληφθεί κάποιος, πως για μπορέσει ο τουρισμός να έχει την βαθμό ανάπτυξης που είναι αναγκαίος, χρειάζεται να έχει και ένα συνδυασμό ανάμεσα στην προώθηση του τουρισμού που αφορά την παράδοση με τις μορφές του εναλλακτικού τουρισμού με κοινό άξονα πάντα τον πολιτισμό. Μέσω των κατάλληλων στρατηγικών κινήσεων μπορεί να μεγαλώσει η περίοδος τουρισμού και να μπορέσει να επεκταθεί σε πιο πολλές περιοχές, η βιώσιμη ανάπτυξη. Η πολιτεία όπως και οι φορείς χρειάζεται να

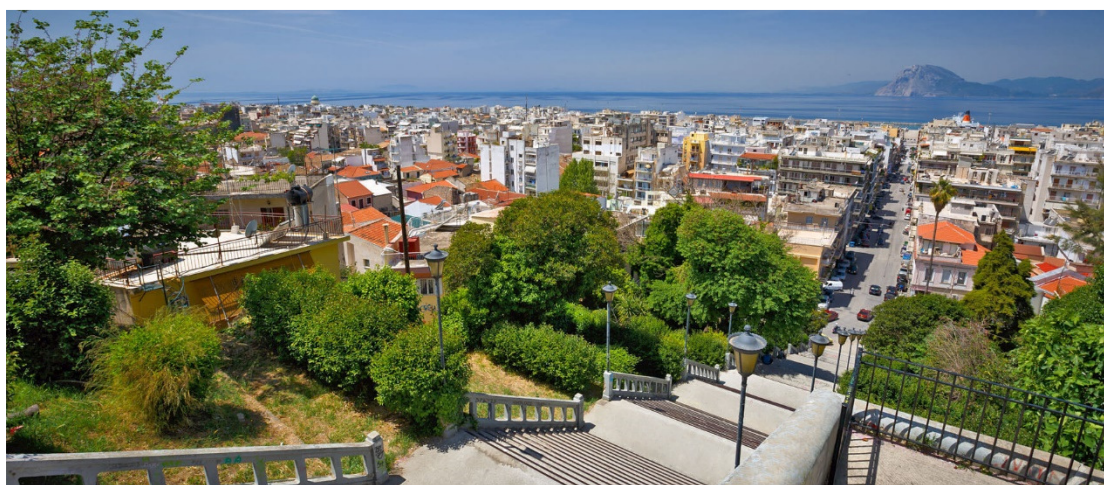
έχουν συνεργασία ώστε να μπορέσουν να προωθήσουν τις σωστές στρατηγικές που απαιτούνται, να υπάρχει μια δράση που θα είναι συλλογική όταν λαμβάνονται αποφάσεις όπου αφορούν περιοχές με πολιτιστικό ενδιαφέρον, να θεσπίζονται μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για να διασφαλιστεί η προστασία περιβάλλοντος και κληρονομιάς και να μπορέσει να υπάρχει χρηματοδότηση όταν εκείνο είναι απαραίτητο.

Η διαμόρφωση περιβάλλοντος όπου θα μπορέσει να είναι ευνοϊκό συνδυαστικά με τους ανθρώπους που είναι κατάλληλοι, παρέχει μια μεγάλη ποιότητα υπηρεσιών και προϊόντων τουρισμού, όπου οδηγούν με την δική τους σειρά μια επιτυχημένη προσφορά του τουρισμού της Ελλάδας, αξιοποιώντας την πολιτιστική κληρονομιά και συνδυάζοντας τον πολιτισμό με τα τοπία της φύσης. Οι αρχαιολογικοί χώροι που έχει η Ελλάδα, τα μουσεία που διαθέτει όπως και τα μνημεία που έχει έχουν την δυνατότητα να μετατραπούν σε εστία μάθησης πολιτισμού παγκοσμίως, αρκεί να διενεργείται η σωστή μελέτη, η ορθή διαδικασία για την συντήρηση και να προωθείται η προβολή με μεθόδους που είναι καινοτόμοι. Στην συγκεκριμένη προσπάθεια είναι ενταγμένη και η προώθηση των συνδυασμών των αγαθών με λοιπές δραστηριότητες και για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη προσπάθεια χρειάζεται να δημιουργηθούν σωστές υποδομές, να οργανωθούν εκδηλώσεις και να προβάλλονται γεγονότα από την κληρονομιά που έχει η Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΠΑΤΡΑΣ

4.1 Ιστορία της Πάτρας

Η Πάτρα αποτελεί την τρίτη πιο μεγάλη πόλη της Ελλάδας και την πιο μεγάλη στο νομό Πελοποννήσου (Φέσσα, 2014). Είναι η πρωτεύουσα του Νομού Αχαΐας, αποτελεί το μητροπολιτικό κέντρο για την Δυτική Ελλάδα και ο πληθυσμός που έχει είναι μεγαλύτερος από 200.000 κατοίκους. Οι κάτοικοι της είναι αρκετά φιλόξενοι, η πολιτιστική παράδοση που έχει είναι πολύ πλούσια όπως και η πολιτική της, έχει πολύ μεγάλη φυσική ομορφιά, οι υποδομές της είναι εμπλουτισμένες και έχει σύγχρονο πνεύμα, τα ανωτέρω είναι ένα δείγμα από τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν (Πετρόπουλος, 2006).

Εικόνα 1 Πάτρα

Όπως αναφέρει η γραπτή παράδοση, οι Αχαιοί της Σπάρτης, είχαν επικεφαλής τον Πρευγένη και μαζί με το γιό του Πατρέα, είχαν έρθει και ίδρυσαν την Πάτρα το 1082 π.Χ., όταν στο τελείωμα της μυκηναϊκής εποχής τους είχαν εκδιώξει οι Δωριείς. Την Ανατολική Αχαΐα την είχαν καταλάβει οι Αχαιοί του Άργους, όπου και εκείνοι εκδιώχθηκαν από τους Δωριείς, με επικεφαλής τον Τισαμενό. Έως τότε, ολόκληρη η Αχαΐα από τους Ίωνες καλούνταν Ιωνία και από τον Βασιλιά Αιγιαλό της Σικύωνος καλούνταν Αιγιαλός, λόγω της έκτασης που είχε κατά μήκος της παραλίας αιγιαλού. Η Αρόη, η Άνθεια και η Μεσάτι, είχαν συνενωθεί από τον Πρευγένη και τον Πατρέα,

έχοντας την Αρόη, την πιο παλιά, για κέντρο και ιδρύθηκε μια νέα πόλη όπου ονομάστηκε «Πάτρες» και ήταν λόγος ο Πατρέας (Πετρόπουλος, 2006).

Η Πάτρα, κατέγραψε και καταγράφει μια πολύ ωραία και πολύ σπουδαία ιστορία σε βάθος αιώνων, όπου είναι αποτυπωμένη στα πολιτιστικά στοιχεία τα οποία διαθέτει και στους θεσμούς που έχει. Οι ανασκαφές βοήθειας και ανακάλυψαν αρκετά στοιχεία για την Πάτρα και κάποια στοιχεία έχουν αναιρεθεί. Η Πάτρα είχε κατοικηθεί αρχικά την 3η χιλιετία π.Χ. στην περιοχή που έως τώρα την γνωρίζουν όλοι σαν Αρόη. Στην μυκηναϊκή εποχή αποτέλεσε ένα κέντρο όπου ήταν σημαντικό και ο ρόλος της τότε σαν μέλος της Αχαϊκής Συμπολιτείας ήταν πρωταγωνιστικός. Υπήρχαν πάρα πολλά νεκροταφεία της μυκηναϊκής εποχής και φαίνεται ότι είχε αποτελέσει μια ένωση θρησκευτική. Ενώ κατά βάση η Πάτρα ήταν μια περιοχή η οποία ήταν αγροτική, ανήλθε σε ένα λιμάνι αρκετά σημαντικό στην Κλασική περίοδο. Έπειτα από την προτροπή του Αλκιβιάδη, το έτος 419 π.Χ., η Πάτρα είχε κατασκευάσει πολύ μεγάλα τείχη για να μπορέσει να συνδέσει την πόλη με το λιμάνι και έπειτα από το 280 π.Χ., ο ρόλος που είχε ήταν αρκετά σημαντικός ώστε να μπορέσει να ιδρυθεί η δεύτερη Αχαϊκή Συμπολιτεία, όπου ήταν στηριγμένη στην δημοκρατία και την ισότητα, συνάμα με τρεις πόλεις όπου συμμετείχαν και ήταν η Δύμη, η Τρίτεια και η Φαραί. Να προστεθεί ότι μέχρι εκείνη την στιγμή η Πάτρα δεν είχε ένα ρόλο που ήταν σημαντικός στις πολιτικές εξελίξεις που γινόταν στην λοιπή Ελλάδα, μετά όμως από την ίδρυση της δεύτερης Αχαϊκής Συμπολιτείας, οι πρωτοβουλίες αναφορικά με τις πολιτικές κινήσεις που είχαν μεταφερθεί στην Δυτική Αχαΐα (Φέσσα, 2014). Η διάλυση της πραγματοποιήθηκε το 146 π.Χ. την στιγμή που οι Ρωμαίοι είχαν καταλάβει την Πάτρα (Παπανικολάου, 2019).

Κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής εποχής, η Κόρινθος είχε καταστραφεί, ένα γεγονός όπου ώθησε το λιμάνι της Πάτρας να διαδραματίσει ένα βασικό ρόλο για την επικοινωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιταλία και να γνωρίσει πιο μεγάλη ακμή η ιστορία της. Αρκετά δημόσια κτίρια όπου είχαν κτιστεί εκείνη την εποχή, παραδείγματος χάριν το ρωμαϊκό αμφιθέατρο, το Ωδείο καθώς και δρόμοι και με αυτό τον τρόπο η Πάτρα άκμαζε σαν μια πόλη που είναι κοσμοπολίτικη. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ακόμη και σήμερα, στην πάνω πόλη είναι το ρωμαϊκό ωδείο, όπου με βάση τον Πausανία συνάμα με το Ωδείο της Αθήνας, έχει μια πολύ όμορφη διακόσμηση. Το Ωδείο αποτέλεσε την συνέχεια της αρχαίας αγοράς και εντός βρισκόταν το άγαλμα του Απόλλωνα. Μετά από πολέμους και μετά από σεισμούς είχε

καταστραφεί και καλύφθηκε από χώματα και από άλλα κτίρια. Το έτος 1889 ήρθε ξανά στο φως, έπειτα από ανασκαφές που είχαν πραγματοποιηθεί και το έτος 1956 είχε ολοκληρωθεί η αναστήλωση.

Η Πάτρα ήταν μέχρι και την θάλασσα και ο πληθυσμός που είχε μεγάλωσε τόσο πολύ όπου οδήγησε στην δημιουργία δυο επιπλέον νεκροταφείων. Το έτος 66 μ.Χ. ο σταυρικό θάνατος του Απόστολου Ανδρέα ήταν ένα σημείο τομής για την ιστορία που έχει η Πάτρα. Το έτος 300 μ.Χ., είχε συμβεί ένας πολύ μεγάλος σεισμός στην Βόρεια Πελοπόννησο και πιθανόν ήταν η αιτία για την παρακμή που γνώρισε η Πάτρα (Παπανικολάου, 2019).

Η Πάτρα ήταν ακόμη μια πόλη εμπορική ακόμη και την περίοδο της Βυζαντινής εποχής, οι Λατίνοι, οι Φράγκοι, οι Ενετοί οι Τούρκοι όπως και οι Βυζαντινοί την είχαν πολιορκήσει. Ο σεισμός που έλαβε χώρα το έτος 551 την κατέστρεψε. Η χήρα Δαυηλίδς όπου ήταν από την Πάτρα, στην διάρκεια του 9^{ου} αιώνα, είχε συγκεντρώσει ένα πολύ μεγάλο πλούτο στις βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας και ταπήτων όπως και υποστήριξη της για τον Βασιλεία Α του Μακεδονία ώστε να ανέλθει στον θρόνο ήταν αρκετά κρίσιμη. Αποτέλεσε ένα γεγονός όπου έδειξε μια περίοδο ακμής για την Πάτρα και με το πέρασμα των αιώνων, είχε αναπτυχθεί η εμπορία και η μεταξουργία (Φέσσα, 2014). Όταν το λιμάνι της Πάτρας αποτέλεσε σταθμό για την Ανατολή και την Δύση, έγινε αιτία και η οικονομία της γνώρισε μεγάλη άνθηση (Παπανικολάου, 2019).

Οι Σλάβοι, οι Βούλγαροι, οι Σαρακηνοί καθώς και οι Νορμανδοί, είχαν πολιορκήσει ο ένας έπειτα από τον άλλο την Πάτρα για το διάστημα 805 μέχρι και το 1147. Το έτος 1204, η Πάτρα είχε κατακτηθεί από τους Φράγκους μέχρι και το 1429, και ήταν η έδρα των Λατίνων. Ο Γουλιέλμος Σαμπλίτης καθώς και ο Γοδεφρείδος Α Βιλλαρδουίνος, είχαν κάνει κατάληψη στην Πάτρα, την είχαν κάνει Πρωτεύουσα και η επικεφαλής της Αχαΐας είχε γίνει ο αρχιεπίσκοπος. Το έτος 1408 η Πάτρα ήταν υπό την επιρροή των Ενετών. Στο τέλος του 15^{ου} αιώνα, ο λατίνος αρχιεπίσκοπος είχε κυβερνήσει την Πόλη. Βέβαια, το έτος 1428, οι γιοί που είχε εν ονόματι Μανούηλ Β Παλαιολόγος, Κωνσταντίνος και Θεόδωρος, είχαν την Πάτρα στην κατοχή τους για περίπου ένα έτος (Παπανικολάου, 2019).

Από το έτος 1458, η Πάτρα βρισκόταν υπό την κατοχή των Τούρκων και παρά το γεγονός ότι ο Μωάμεθ Β παρείχε προνόμια που ήταν ειδικά και είχε δώσει μείωση στους φόρους, η Πάτρα δεν ήταν ένα εμπορικό κέντρο με σημαντικότητα. Η Βενετία

συνάμα με την Γένοβα προσπάθησαν να κυριαρχήσουν την Πέτρα με πάρα πολλές απανωτές πολιορκίες, βέβαια δεν κατάφεραν απολύτως τίποτα (Φέσσα, 2014). Μέχρι και το έτος 1689 αποτέλεσε την αρχική περίοδο με την κυριαρχία των Τούρκων. Μέχρι και το έτος 1715 η Πάτρα βρισκόταν υπό την κατοχή των Ενετών και στη συνέχεια το έτος 1715 είχε εκκινηθεί μια δεύτερη περίοδος με την κυριαρχία των Τούρκων, όπου οι κάτοικοι της Πάτρας λόγω των λεηλασιών είχαν μειωθεί σε δραματικό βαθμό (Παπανικολάου, 2019).

Ο ρόλος που είχε η Πάτρα κατά την Επανάσταση της Ελλάδας το έτος 1821 από τους Οθωμανούς ήταν καθοριστική, αφού συνάμα με την λοιπή Αχαΐα και τη Μάνη, αποτέλεσαν την αρχική εστία για την επανάσταση. Η Πάτρα αποτέλεσε τον πρωτοστάτη για τις προετοιμασίες που πραγματοποιούνταν για τον αγώνα της απελευθέρωσης. Το έτος 1821, οι κάτοικοι της Πάτρας δεν είχαν δεχτεί να καταβάλλουν, τόσο για τον εξοπλισμό όσο και για τα εφόδια του στρατού των Οθωμανών για να πολεμήσουν ενάντια του Αλή Πασά, τις έκτακτες εισφορές. Τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας, πραγματοποιούσαν ετοιμασίες την συγκεκριμένη περίοδο για την επανάσταση. Θεωρείται ότι η επανάσταση της Ελλάδας είχε ξεκινήσει επίσημα στις 25 Μαρτίου του 1821 από τους επαναστάτες που βρισκόταν στο Εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου και η Πάτρα είχε απελευθερωθεί τον Οκτώβριο του 1828 (Φέσσα, 2014).

Ο Καποδίστριας, σαν κυβερνήτης είχε αναθέσει το 1829 στον Σταμάτιο Βούλγαρη όπου ήταν αρχιτέκτονας, να εκπονήσει ένα σχέδιο πολεοδομίας και το συγκεκριμένο διότι είχε προβλέψει ένα ρόλο πολύ σπουδαίο όπου διαδραμάτιζε το νεοσύστατο κράτος, δηλαδή η πόλη της Πάτρας. Με βάση το συγκεκριμένο σχέδιο, είχε προβλεφθεί το άνοιγμα κάθετων όπως και οριζόντιων δρόμων, με πλατείες πολύ μεγάλες και κατ' επέκταση της Πάτρας μέχρι την παραλία. Από το έτος 1834 και έπειτα, είχαν δημιουργηθεί κάποια αρχιτεκτονικά κτίρια νεοκλασικού ρυθμού, με μπαλκόνια από μάρμαρο και λοιπά χαρακτηριστικά όπου είχαν εμπνευστεί από την Δύση.

Είχαν ανεγερθεί ο ναός της μητρόπολης και το θέατρο Απόλλων, το δημοτικό νοσοκομείο, ο ναός του Αγίου Ανδρέα και είχαν κτιστεί ορισμένα κτίρια με πέτρα και οι εγκαταστάσεις λειτουργούσαν σαν εργοστάσια και σαν αποθήκες σταφίδας. Η Πάτρα όλο και περισσότερη εξέλιξη κατέγραφε και εξελισσόταν σαν βασικό εμπορικό κέντρο για την Ελλάδα και επίσης η ανάπτυξη της γινόταν με γρήγορους ρυθμούς. Σαν

αποτελέσει της ανάπτυξης της αποτέλεσε το καρναβάλι όπου είχε καθιερωθεί από το 1870 με παρέλαση όπως και με κατασκευές αρμάτων και είχε ασκήσει επιρροή στην κουλτούρα που είχαν οι κάτοικοι της.

Όταν καταστράφηκε η Μικρά Ασία αρκετές οικογένειες είχαν εγκατασταθεί στην Πάτρα καθώς και στην αρχή τα σχολεία όπως και οι αποθήκες σταφίδας ήταν ο τόπος στέγασης τους. Τα Προσφυγικά της Πάτρας, πιο συγκεκριμένα οι αρχικοί συνοικισμοί των προσφύγων είχαν ξεκινήσει να κατασκευάζονται κατά το έτος 1926. Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, είχαν χτίσει το ναό της Αγίας Φωτεινής ως ανάμνηση για τον ναό όπου υπήρχε στην Σμύρνη και δίπλα σε εκείνον, το έτος 1925 είχε κατασκευαστεί το γήπεδο των προσφυγικών, όπου είναι ένα εκ των πιο παλαιών γηπέδων της Ελλάδας. Η κοινωνία της Πάτρας καθώς και ο πολιτισμός που έχει είναι εμπλουτισμένη από τους Μικρασιάτες.

Στα πιο νέα έτη, από την στιγμή που η Πάτρα είχε ελευθερωθεί από τους Τούρκους, το λιμάνι όπως και το εμπόριο της είχε την δυνατότητα να πραγματοποιήσει μέσα από το λιμάνι της, της παρείχαν βοήθεια να έχει μια πολύ μεγάλη και γρήγορη ανάπτυξη. Να σημειωθεί ακόμη, ότι η Πάτρα ήταν η αρχική πόλη που είχε η Ελλάδα η οποία είχε εισάγει τους ηλεκτροκίνητους τροχιόδρομους καθώς επίσης και το δημόσιο φωτισμό. Η ανάπτυξη της είχε καθηλωθεί λόγω της πολεμικής προσπάθειας κατά την περίοδο του πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και ήταν ο βασικός στόχος κατά τη διάρκεια του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου για βομβαρδισμό από την αεροπορία της Ιταλίας.

Την στιγμή που η Πάτρα βρισκόταν στην κατοχή δυνάμεων του άξονα, η στρατιωτική διοίκηση Γερμανών εγκαταστάθηκε στην Πάτρα και είχε σταθμεύσει επίσης και ο στρατός της Ιταλίας. Στα Καλάβρυτα, ο στρατός της Γερμανίας είχε εκτελέσει κάθε άνδρα και είχαν κάψει ολόκληρη την πόλη το έτος 1943. Από την στιγμή που είχε απελευθερωθεί, είχε πολύ γρήγορη ανάπτυξη, είχε μια ζωή η οποία ήταν έντονη τόσο πνευματικά όσο και καλλιτεχνικά και είχαν κτιστεί αρκετά κτίρια τα οποία ήταν νεοκλασικά, και ορισμένα από εκείνα υπάρχουν ακόμη και τώρα.

Το έτος 1964 είχε ιδρυθεί το Πανεπιστήμιο στην Πάτρα και ήταν ένα πραγματικό μήνυμα ελπίδας για το μέλλον, το έτος 1983 είχε ιδρυθεί το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό ίδρυμα και το έτος 1992 είχε ιδρυθεί και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο όπου η έδρα του ήταν η Πάτρα. Το δεύτερο έργο όπου ήταν εξίσου σημαντικό ήταν το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο όπου η λειτουργία του είχε ξεκινήσει από το έτος 1988.

Παρά τις ποικίλες επιπτώσεις όπου πιθανόν έπλητταν την Πάτρα, το λιμάνι ήταν πάντοτε το σημείο αναφοράς για τις μεταφορές, για το εμπόριο και για την επικοινωνία όπου συνέχει αναπτύσσονται (Παπανικολάου, 2019).

Από το ξεκίνημα του έτους 1990, εξαιτίας των γεωπολιτικών αλλαγών που είχαν επιφέρει οι πόλεμοι, η Πάτρα ήταν σημείο εξόδου για πολλούς μετανάστες και για πάρα πολλούς πρόσφυγες της Ευρώπης και το έτος 2002 οι μετανάστες όλο και γινόταν πιο πολλοί, και δημιουργήθηκε στην Πάτρα μια καινούργια πραγματικότητα. Η γέφυρα «Χαρίλαος Τρικούπης» η οποία συνέδεε το Ρίο με το Αντίρριο όπου στην Πάτρα δημιούργησε μια καινούργια εποχή και ήταν ένα αρκετά σημαντικό έργο για την ανάπτυξη της Ελλάδας με μια σημασία αρκετά καθοριστική (Παπανικολάου, 2019).

Σήμερα η Πάτρα είναι μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της Ελλάδας και έχει ένα ρόλο κυρίαρχο για να μπορέσει να συνεχίσει να έχει το λιμάνι της. Η Πάτρα είναι από τα σημαντικότερα κέντρα που έχει η Ελλάδα αναφορικά με το εμπόριο, με την ναυτιλία και με το τουρισμό (Φέσσα, 2014). Τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας, βρίσκονται σε συνεργασία προκειμένου να μπορέσουν να αναδείξουν την δυναμικότητα που έχει η Πάτρα, όπου έχει μεγάλη κοινωνική οργάνωση, μεριμνάει προκειμένου να υπάρχει επιμόρφωση και να υπάρχει εκπαίδευση, οι υποδομές που διαθέτει είναι αρκετά σύγχρονες, οι παραγωγικές μονάδες είναι μικρές και διαθέτουν μια προηγμένη τεχνολογία με ευελιξία και με ανθρώπινους πόρους όπου είναι καταρτισμένοι με σύγχρονες τεχνολογίες. Το καρναβάλι έχει συνδεθεί με την Πάτρα και προσελκύει πάρα πολλούς επισκέπτες και προσφέρει πολύ ανάπτυξη οικονομίας στην Πάτρα (Παπανικολάου, 2019).

Η Πάτρα έχει πολύ μεγάλη δυνατότητα να συμβάλλει ώστε να μπορέσουν να δημιουργηθούν μεταξύ των τοπικών φορέων και των εγχώριων όπως και των διεθνών μηχανισμών δεσμοί επικοινωνίας, όπου θα μπορέσουν να διενεργήσουν μια καινούργια πραγματικότητα στην αγορά και στην οικονομία της. Η γεωγραφική θέση που έχει η Πάτρα σαν πύλη για την Ευρώπη, όπως και η πολιτιστική ιστορία που έχει είναι αναγκαίο να αξιοποιηθούν. Το έτος 2006, σαν πολιτιστική πρωτεύουσα για την Ευρώπη, είχαν πραγματοποιηθεί εκδηλώσεις με την οργάνωση του Υπουργείου Πολιτισμού, όμως δυστυχώς δεν είχαν αποκτηθεί οι υποδομές που περίμεναν. Τέλος, η Πάτρα έχει πάρα πολλές προσδοκίες όπως για παράδειγμα την ολοκλήρωση του αρχαιολογικού της μουσείου το οποίο είχε λειτουργήσει αμέσως και την κατασκευή

ενός λιμανιού που θα είναι εμπορικό, συνδυαστικά με το Πανεπιστήμιο Πατρών, έχει την δυνατότητα να γίνει ένας κύριος πυλώνας για την ανάπτυξη και για την προοπτική του μέλλοντος (Παπανικολάου, 2019).

4.2 Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά Πάτρας

4.2.1 Θέατρο Σκιών «Καραγκιόζης»

Θέατρο σκιών είναι μια θεατρική παράσταση όπου μπορεί να είναι κωμική ή να είναι δραματική, το επιτελείο αποτελεί ένας μάστορας και οι βοηθοί που έχουν, όπου χρησιμοποιούν ποικίλες φιγούρες, έχοντας βοήθεια από το φως και την σκιά κάνοντας ποικίλα εφέ, πραγματοποιώντας διαλόγους, χορεύοντας και τραγουδώντας (Κορκά, 2018). Η κίνηση όπισθεν ενός λευκού πανιού με ασπρόμαυρες και με έγχρωμες φιγούρες, οι οποίες είναι ζωγραφισμένες ημιδιάφανα, δημιουργεί την λαϊκή δράση όπου καλείται θέατρο σκιών Καραγκιόζης. Μέσω εκείνου, αξιοποιούνται και τα ερεθίσματα και είναι μια λαϊκή κουλτούρα (ayla.culture.gr).

Μια παράσταση στο θέατρο σκιών, αποτελεί ένα συνδυασμό που είναι ευφυή από αρκετά μέσα έκφρασης, με ένα σενάριο όπου έχει την πηγή του από τα διάφορα ερεθίσματα, όπως για παράδειγμα ιστορίες της καθημερινότητας, αφηγήσεις όπου αφορούν την μυθολογία, θρύλους, έργα της ιστορίας, παραδόσεις ή τοπικά παραμύθια. Ένα μικρό μέρος από τα σενάρια αποτελεί τον σκελετό και το λοιπό σενάριο έχει ελευθερία αυτοσχεδιασμού. Ο Καραγκιόζης, είναι ο κεντρικός ήρωας και υπάρχουν οι λοιπές φιγούρες γύρω από εκείνον. Αναλόγως με τις ανάγκες που έχει η παράσταση, περνάνε ποικίλα πρόσωπα, τόσο ιστορικά όσο και από την μυθολογία, υπάρχει ακόμη και μουσική όπου έχει αρκετά σημαντικό ρόλο στις συγκεκριμένες παραστάσεις. Υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία χαρακτήρων και έχουν μια εθνοτοπική διάσταση όπου δημιουργεί ένα θέαμα όπου ο χαρακτήρας που έχει είναι πολιτισμικός

Εικόνα 2 Θέατρο Σκιών Πάτρας "Καραγκιόζης"

Στην Ελλάδα η διάδοση που αφορά τον πολιτισμό της Ελλάδας και την αφοσίωση της τέχνης μέσω του θεάτρου σκιών, οφείλεται στον πατρινό ψάλτη εν ονόματι Σαρδούνης Δημήτρης, όπου στα καλλιτεχνικά είναι γνωστός σαν Μίμαρος. Εκείνος είναι ο οποίος είχε δώσει ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία ως Καραγκιόζης, σύμφωνα με τα οποία το θέαμα έχει συνδεθεί με την παράδοση της Ελλάδας και με την ιστορία που έχει, αποκτώντας με αυτό τον τρόπο ένα ελληνικό χαρακτήρα. Ακόμη, μέσω των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, έχει μετατραπεί σε θέατρο το οποίο είναι δημοφιλές ακόμη και για τις οικογένειες (Κόρκα, 2018).

Πριν να εμφανιστεί ο κινηματογράφος όπως επίσης και η τηλεόραση, το θέατρο σκιών παρουσίασε ένα μεγάλο πλήθος κοινού όπου είχε και ενεργή συμμετοχή στις παραστάσεις και συνάμα εντός της διαμόρφωσης από τους ειδικούς στο σενάριο που παρουσιαζόταν. Το συγκεκριμένο είχε σαν συνέπεια να καταστούν τα θέατρα σκιών σαν μια λαϊκή δημιουργία. Στα επόμενα έτη, το θέατρο σκιών είχε ενταχθεί στις

σχολικές μονάδες και είχε συνδεθεί με τις πιο μικρές ηλικίες και στη συνέχεια μέσω της ένταξης του στο πρόγραμμα της τηλεόρασης είχε μετατραπεί σε ένα παιδικό θέαμα.

Τα τελευταία έτη, το θέατρο σκιών κατάφερε ξανά, σιγά – σιγά, να αποκτήσει τον χαρακτήρα όπου είχε στην αρχή και το κοινό ενηλίκων. Ακόμη, μια μελέτη αναφορικά με το θέατρο σκιών έχει πραγματοποιηθεί, με συνέπεια η κοινότητα της επιστήμης να καταφέρει να αυξήσει το ενδιαφέρον που υπάρχει και συνεπώς να διαδοθεί ξανά το θέατρο σκιών. Αποτελεί μια επιλογή η οποία έχει την δυνατότητα να ασκήσει μεγάλη επιρροή με διάφορους τρόπους τόσο για την κωμωδία όσο και γενικά για την πολιτιστική δημιουργία (Κορκά, 2018).

Το πεδίο το οποίο αφορά την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και ακούει στην ονομασία θέατρο σκιών, είναι αρχικά οι προφορική παράδοση και η κάθε έκφραση που χρησιμοποιείται. Οι διάλογοι όπου λαμβάνουν χώρα μέσω των διαλόγων, διασώζονται και η μετάδοση τους γίνεται από το ένα στόμα στο άλλο, όπως επίσης και τα τραγούδια τα οποία ανήκουν στην παράδοση. Το θέατρο σκιών, είναι μια τέχνη επιλεκτική, αφού αποτελούν ένα θέαμα με μια θεατρική δομή. Οι φιγούρες όπου αναφέρθηκαν ανωτέρω, είναι χαρακτήρες οι οποίοι έχουν ένα ρόλο πολύ συγκεκριμένο. Το κοινό έχει μια συμμετοχή που είναι ενεργή τόσο στο θέαμα όσο και στην συνδημιουργία των σεναρίων και με πάρα πολλούς τρόπους σχολιάζει το κάθε γεγονός της καθημερινότητας.

Στην θεατρική παράσταση, εντάσσονται πάρα πολλά στοιχεία από την καθημερινότητα, από την επικαιρότητα της πολιτικής, από την μυθολογία όπως επίσης και από την παράδοση που έχει η ιστορία του τόπου. Αναφορικά με τον τρόπο που είναι συνδεδεμένη η τεχνογνωσία με την χειροτεχνία, η κατασκευή της κάθε φιγούρας με την παραδοσιακή τεχνοτροπία, έχει μια αριστοτεχνία, δεδομένου πως αποτελεί ένα συνδυασμό της λαϊκής ζωγραφικής με την τεχνική επεξεργασία του χαρτονιού, της ζελατίνης ή του δέρματος. Η συγκεκριμένη τεχνική, περιέχει ευρεσιτεχνίες καθώς επίσης και καινοτομίες, όπου έχουν εισαχθεί από τον δημιουργό του Καραγκιόζη, ώστε να μπορέσουν να εξελιχθούν και να γίνει περισσότερο εύκολη η δουλειά τους.

Το θέατρο έχει μια σημασία πάρα πολύ μεγάλη όσον αφορά την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και για το συγκεκριμένο λόγο, χρειάζεται να αξιοποιηθεί όπως επίσης και να διαφυλαχθεί. Υπάρχει μια μεγάλη δύναμη επικοινωνίας όπου αναπαράγει τα στοιχεία που έχει η λαϊκή τέχνη, τα μοτίβα της καλλιτεχνίας όπου το επίπεδο τους είναι

μεγάλο και πρότυπα τα οποία ισχυρά για τον πολιτισμό, όπου τα μεταδίδει, συνεπώς χρειάζεται να τα αναγνωρίζει και να τα προβάλλει. Το θέατρο σκιών αποτελεί ένα πάρα πολύ σημαντικό κεφάλαιο για την πολιτιστική κληρονομιά της Πάτρας όπου ασκεί μεγάλη επιρροή ακόμη και στους μεγάλους καλλιτέχνες που έχει η Ελλάδα. Ο χαρακτήρας που έχει είναι πολυπολιτισμικός από την στιγμή που παρουσιάζει διάφορους χαρακτήρες, παραδόσεις όπως επίσης και εθνότητες.

Για να μπορέσει να διαφυλαχθεί το θέατρο σκιών και να για να μπορέσει να μεταδοθεί η συγκεκριμένη τέχνη, ποικίλοι φορείς, όπως για παράδειγμα οι δήμοι και οι σύλλογοι πραγματοποιούν σεμινάρια αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα. Τα συγκεκριμένα σεμινάρια πραγματοποιούν παρουσίαση για τον κύρια ιστορία που βρίσκεται πίσω από το θέατρο σκιών, τις παραδόσεις, τον τρόπο της κατασκευής κάθε φιγούρας και τα συναφή, πραγματοποιούν αναφορά στο ρεπερτόριο που έχει η κάθε παράσταση ακόμη και στις τεχνικές που πραγματοποιείται η μίμηση. Πέραν από τα σεμινάρια, οι συγκεκριμένοι φορείς πραγματοποιούν την οργάνωση και τα εργαστήρια της κατασκευής της κάθε φιγούρας, όπου απευθύνονται κατά βάση στις νεαρές ηλικίες (ayla.culture.gr)

Ακόμη ένας τρόπος όπου διαφυλάσσεται το θέατρο των σκιών, όπου διενεργείται κατά βάση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι ότι απευθύνεται προς τους μαθητές σαν εργασία να πραγματοποιήσουν οργάνωση για κάποια παράσταση του θεάτρου σκιών. Με το συγκεκριμένο τρόπο οι μαθητές μαθαίνουν να μυούνται την τέχνη όπου έχει σχέση με το θέατρο των σκιών. Τέλος, τα φεστιβάλ καθώς και οι διαγωνισμοί, είναι δράσεις όπου παρέχουν ευκαιρίες σε καινούργιους καλλιτέχνες να μπορέσουν να αναδειχθούν.

Αποτελεί σημαντικό, κάθε δραστηριότητα όπου αναφέρθηκε ανωτέρω να έχουν την δυνατότητα να συντονιστούν. Χρειάζεται να δημιουργηθούν φορείς όπου θα έχουν ολοκληρωτικά την ευθύνη κάθε μιας δραστηριότητας. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα μουσείο το οποίο θα είναι σύγχρονο και θα αφορά το θέατρο σκιών, όπου θα έχει στην διάθεση τους κάθε αντίληψη και μέθοδο που είναι σύγχρονη, η λειτουργία του θα είναι με βάση εκείνες, με συνέπεια να μπορεί να διαφυλαχθεί, να μεταδοθεί η τέχνη του θεάτρου σκιών, να εξασφαλιστεί η εξέλιξη του και μέσα από όλα αυτά να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη στην Πάτρα.

4.2.2 Καρναβάλι Πάτρας

Αρκετοί λαογράφοι έδωσαν ερμηνείες οι οποίες είναι πάρα πολύ διαφορετικές αναφορικά με την ετυμολογία που έχει το καρναβάλι. Στην πραγματικότητα το καρναβάλι έχει σχέση με την αποκριά, όπου ερμηνεύεται σαν αποχή από το κρέας και το καρναβάλι είναι μια αναπαράσταση όπου περιέχει πλήρη στοιχεία από την εορτή του Θεού Διονύσιου (Βερέττας, 2004).

Το καρναβάλι της περιοχής, αποτελεί ένα έθιμο, μια εκδήλωση η οποία είναι καθιερωμένη από το έτος 1870 και αντέχει μέσα στα έτη, δηλαδή συνεχίζει και διατηρείται. Σε όλα τα έτη, το καρναβάλι έχει δυνατότητα να εξελιχθεί όπως επίσης και να αποκτήσει χαρακτηριστικά τα οποία θα είναι δικά του. Έχουν αναπτυχθεί κάποιες εκδηλώσεις καρναβαλιού όπου είναι πάρα πολύ οργανωμένες, η μαζική συμμετοχή είναι ευρέως επεκταμένη και ενθαρρύνεται η λαϊκή πρωτοβουλία (Πολίτης, 1987).

Δεν υπάρχει δυνατότητα να ορίσουμε ποιο είναι το χρονικό σημείο όπου το καρναβάλι της Πάτρας έγινε περίφημο, επειδή άκμαζε σταδιακά μέσω της πορείας των ετών και κάτωθι των συνθηκών που επικρατούν. Έπειτα από την απελευθέρωση από την κατοχή των Τούρκων, το έτος 1828, είχαν ξεκινήσει να εδραιώνονται στην κοινωνία της Πάτρας ο χορός όπως επίσης και οι «Μπούλες» σαν εορτή αποκριάς. Έπειτα από λίγο καιρό, είχαν ενταχθεί οι ευρωπαϊκοί χοροί καθώς και η γιορτή πραγματοποιούνταν τόσο σε δημόσιους χώρους όπου και σε σπίτια που ζούσαν οι πλούσιοι. Οι «Μπούλες» ήταν το μασκάρωμα των ανθρώπων με ενδυμασίες που είχαν φτιαχτεί πρόχειρα με υλικά κακής ποιότητας και μετέδιδαν προς τον κόσμο την χαρά που είχαν στους δρόμους που κυκλοφορούσαν.

Από το έτος 1865 το καρναβάλι είχε ξεκινήσει να διαμορφώνεται καθώς και να εξελίσσεται σύμφωνα με τις ποικίλες επιδράσεις. Από το έτος 1870 εμφανίστηκαν τα άρματα όπου οι μασκαράδες έκανα παρέλαση μαζί τους. Έπειτα από το έτος 1900 το καρναβάλι είχε γνωρίσει την αρχική του ακμή, με τις ποικίλες εκδηλώσεις όπου πραγματοποιήθηκαν και τις ενδυμασίες που φορούσαν εκείνοι όπου συμμετείχαν. Υπήρχαν και άρματα όπου έπαιρναν βραβείο και η παρέλαση που γινόταν ήταν το λιγότερο εντυπωσιακή. Παρά τις αντιδράσεις που υπήρχαν ανά καιρούς, το καρναβάλι δεν είχε υποστεί κάποια βλάβη, αντίθετα μέσω της δημοσιότητας που γνώριζε στον

τύπο υπήρχε η διάδοση του άμεσα και οι επισκέπτες γινόταν ακόμη πιο πολλοί. Η διάδοση του από τα μέσα κατάφερε να προσελκύει και ξένο κόσμο και μέσω της κατάλληλης διαφήμισης κατάφερε να βελτιωθεί και με αυτό τον τρόπο κατάφερε να γίνει ένας θρύλος (Βερέττας, 2004).

Εικόνα 3 Καρναβάλι Πάτρας

Τα έθιμα όπως οι ενδυμασίες αποτελούν στοιχεία τα οποία έχουν άρρηκτη σύνδεση με το καρναβάλι της Πάτρας και έχει αναγνωριστεί μέσω του πολιτισμικού σκηνικού όπου έχει επικρατήσει στην Ελλάδα. Το καρναβάλι της, έχει πάρα πολλά στοιχεία από την ιστορία του τόπου, από τα ήθη όπως επίσης και από τα έθιμα, τις δράσεις και τις ποικίλες ενδυμασίες, όπου χρειάζεται να συνεχίσουν και να εξελίσσονται στην κοινωνία της Πάτρας (Ηλιάδου – Μανιάκη, 2006).

Οι μεταμφιέσεις καθώς η χρήση της μάσκας αποτελούν χαρακτηριστικά στοιχεία τα οποία λαμβάνουν χώρα στο καρναβάλι της Πάτρας. Η μάσκα όπως και η μεταμφιέσεις έχουν την ρίζα του από τα Αρχαία χρόνια της Ελλάδας. Σε ποικίλους πολιτισμούς, από την στιγμή που υπάρχουν οι άνθρωποι η μάσκα υπάρχει. Η σημασία που έχει είναι συμβολική για εκείνους όπου τη φοράνε και χρησιμοποιούνταν σε ποικίλες τελετές. Είναι ένα μέσο από τα παλιά χρόνια, όπου χρησιμοποιούνταν για να μπορέσουν να αλλάξουν την ταυτότητα που έχουν και για να ενσαρκώσουν ένα ρόλο όπου είναι διαφορετικός.

Είχε πάρα πολύ μεγάλη σημασία, από την στιγμή που το χρησιμοποιούσαν πάρα πολλοί λαοί και πολιτισμοί και με αρκετά διαφορετικούς τρόπους. Οι μεταμφιέσεις γινόταν από τότε που υπήρχε η εορτή του Θεού Διονύσου στα παλαιά χρόνια, όπου γινόταν σε όλο το έτος σε ποικίλες περιόδους. Στην παλαιολιθική εποχή υπήρχαν πάρα πολλές μεταμφιέσεις από ανθρώπους που μεταμφιεζόταν σε ζώα, τόσο οι αρχαίοι λαοί όσο και οι σύγχρονοι έχουν την μεταμφίεση σαν έθιμο (Ηλιάδου – Μανιάκη, 2006).

Ακόμα ένα χαρακτηριστικό στοιχείο το οποίο αφορά το καρναβάλι και έχει συνέχεια μέσα στα έτη σαν παράδοση είναι ο «Τελάλης». Σαν Τελάλης ορίζεται ο δημόσιος κήρυκας του καρναβαλιού, όπου βρισκόμενος πάνω στο άρμα ενημερώνει κάθε κάτοικο της περιοχής για τις εκδηλώσεις που θα λάβουν χώρα σε ολόκληρη την διάρκεια που έχει το καρναβάλι. Την προηγούμενη μέρα της εορτής του Αγίου Αντωνίου κάνει την εμφάνιση του, ενημερώνει τον κάθε κάτοικο για την έναρξη του καρναβαλιού και παρέχει τραγούδια σε ρυθμούς αποκριών.

Οι χοροί όπως έχει γίνει αναφορά και ανωτέρω, αποτελούσε την διασκέδαση όπου ήταν βασική για το καρναβάλι της Πάτρας. Η εκδήλωση όπου ήταν η πιο χαρακτηριστική και ήταν πολύ ξεχωριστή όπου ήταν κυρίαρχος ο μοντέρνος χορός ήταν τα «Μπουρμπούλια». Όμοια εκδήλωση στην Ελλάδα δεν υπάρχει κάποια άλλη. Αποτελεί μια εκδήλωση της Πάτρας από τις παλαιά έτη, περίπου το 1872 όπως έχει προσδιοριστεί μέχρι τώρα, από τον Ερνέστο Τσίλερ. Τα χαρακτηριστικά που έχει η συγκεκριμένη εκδήλωση όπου κατάφερε και έγινε ξεχωριστή, είναι ότι πραγματοποιούταν πάντοτε σε αίθουσα που ήταν μεγάλη και τις απογευματινές ώρες, οι ντάμες ήταν μεταμφιεσμένες φορώντας μάσκα και με μαύρο ντόμινο, οι άντρες πλήρωναν εισιτήριο το οποίο ήταν φθηνότερο και οι γυναίκες που είχαν μεταμφιεστεί είχαν πρόσβαση δωρεάν, η δημιουργία των ζευγαριών για το χορό ήταν από τις ντάμες και στην πίστα υπήρχαν άτομα όπου ανήκαν σε ποικίλες τάξεις και ηλικίες.

Το θέαμα που προσέφερε η παρέλαση του καρναβαλιού ήταν πάρα πολύ μεγάλο και συνεχίζει ακόμη να είναι. Υπήρχε συμμετοχή από μασκαρεμένους, από άρματα, υπήρχε μουσική όπως και χορός και το βασικό χαρακτηριστικό ήταν ο καρνάβαλος βασιλιάς, όπου κάθε έτος ήταν διαφορετικό. Ο καρνάβαλος βασιλιάς αποτελούσε την προσωποποίηση του καρναβαλιού, είχε ταύτιση με τον Διόνυσο και αφορά μια πολύ μεγάλη κατασκευή, όπου είχε όγκο και καρικατούρα ένα πρόσωπο. Συνάμα με τον καρνάβαλο βασιλιά, επάνω στο άρμα υπάρχει μια κοπέλα η οποία είναι νεαρή και

όμορφη και έχει το ρόλο της βασίλισσας του καρναβαλιού. Πλέον, η τελετή της λήξης είναι στο λιμάνι, γίνεται σύμφωνα με την παράδοση η καύση του βασιλιά καρνάβαλου (Πολίτης, 1987).

Εικόνα 4 Ο Βασιλιάς Καρνάβαλος & η Βασίλισσα

Τέλος, ακόμη ένα έθιμο το οποίο συνεχίζεται ακόμη και σήμερα είναι το «κυνήγι κρυμμένου θησαυρού». Το συγκεκριμένο παιχνίδι είχε ξεκινήσει το έτος 1966 και ενσωματώθηκε στο πρόγραμμα του καρναβαλιού μετά από πρόταση που είχαν κάνει κάποιοι καρναβαλιστές. Από εκείνη την στιγμή, το συγκεκριμένο παιχνίδι, καθιερώθηκε και διενεργείται κάθε έτος. Στο παιχνίδι μπορούν να συμμετέχουν τα άτομα που λαμβάνουν μέρος στο καρναβάλι, το κάθε πλήρωμα είναι και μια ομάδα, όπου τα μέλη της δεν έχουν την δυνατότητα να είναι πιο πολλά από 300 και παρουσιάζουν ένα καρναβαλικό θέμα όπου έχουν σχεδιάσει μονάχοι τους. Η συμμετοχή προς το παιχνίδι είναι απόλυτα ελεύθεροι και υπάρχει σειρά προτεραιότητας (Ηλιάδου – Μανιάκη, 2006).

Εικόνα 5 Παιχνίδι Κρυμμένου Θησαυρού Πάτρα

Ακόμη και σήμερα, κάθε έτος πραγματοποιείται στην Πάτρα πρόγραμμα όπου αφορά τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις που περιέχονται στο καρναβάλι. Λειτουργεί σαν ένα εργαστήριο όπου υπάρχουν οι κατασκευές του καρναβαλιού και γενικά καλύπτεται κάθε ανάγκη όπου έχει η εκδήλωση. Κάθε κατασκευή, διαθέτει μια πολύ ιδιαίτερη καρναβαλική τεχνοτροπία και μια αισθητική όπου χρειάζεται να προβάλλεται προς τα έξω. Η προσφορά που έχει το καρναβάλι της Πάτρας έχει πολύ μεγάλη σημαντικότητα, όπου χρειάζεται να εφαρμόζονται ορισμένες πολιτικές ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί όσο γίνεται πιο πολύ, να αναδεικνύεται καθώς και να προστατεύεται ο συγκεκριμένος θεσμός στο πέρασμα των ετών (carnivalpatras.gr)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΕΚΔΗΛΩΣΗ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΩΡΑ
Πέμπτη 16 Ιανουαρίου	Το μουσικό άρμα προαναγγέλει την Έναρξη του Πατρινού Καρναβαλιού	Κέντρο πόλης Συνοικίες της Πάτρας	10.30 18.00
Παρασκευή 17 Ιανουαρίου	Το μουσικό άρμα προαναγγέλει την Έναρξη του Π.Κ. Η Δημοτική Μουσική σε καρναβαλικούς ρυθμούς Ulaoum Street Show Band Η Δημοτική Μουσική σε καρναβαλικούς ρυθμούς	Στους δρόμους της πόλης Ζαρουκλείκα Κέντρο πόλης Αγιά	10.30 18.00 18.30 18.30 20.00
Σάββατο 18 Ιανουαρίου	Ο τελάλης προαναγγέλει την έναρξη του Π.Κ. συνοδεία καρναβαλιστών, μελών του Δ.Σ της ΚΕΔΗΠ - Καρναβάλι, της Γνωμοδοτικής Επιτροπής & καλλιτεχνών της ομάδας X-Saltibagos Παράδοση Λάβαρου συνοδεία καρναβαλιστών, μελών του Δ.Σ της ΚΕΔΗΠ - Καρναβάλι, της Γνωμοδοτικής Επιτροπής & καλλιτεχνών της ομάδας X-Saltibagos & Ulaoum Street Show Band - Δημοτική Μουσική Τελετή Έναρξης	Πομπή από Τριών Συμμάχων στο κέντρο της Πάτρας Δημαρχείο Πλατεία Γεωργίου Α	11.30 13.00 20.30
Σάββατο 1 Φεβρουαρίου	1 ^η Καρναβαλούπολη 55 ^ο Παιχνίδι Κρυμμένου Θησαυρού - Πάσα Τρέλα	Πλατεία Ζωδόχου Πηγής - Περιβόλα Αγορά Αργύρη	10.30 17.55
Κυριακή 2 Φεβρουαρίου	2 ^η Καρναβαλούπολη	Πλατεία Δεμενίκων	10.30

Εικόνα 6 Πρόγραμμα Εκδηλώσεων Καρναβαλιού Πάτρας

Ο σκοπός που έχουν οι φορείς όπου έχουν την ευθύνη για την οργάνωση του καρναβαλιού, είναι να διοργανώνονται εντός όλο του έτους, εκδηλώσεις, όπως για παράδειγμα συναυλίες, εκθέσεις, παραστάσεις θεάτρου και λοιπές δράσεις, όπου είναι εν συναρτήσει του καρναβαλιού. Χρειάζεται τόσο σε εθνικό, σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό, να αναπτύσσονται πολιτιστικές ανταλλαγές, όπου το αντικείμενο τους να είναι το καρναβάλι. Αρκετά σημαντικό είναι και η ίδρυση ενός καρναβαλικού πάρκου και ενός μουσείου όπου θα λειτουργεί, θα διοργανώνει δραστηριότητες που θα έχουν επιμορφωτικό χαρακτήρα αναφορικά με το καρναβάλι, όπου θα υπάρχει δυνατότητα εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας σε κάθε πολίτη.

Κάθε τι έχει σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά του καρναβαλιού, χρειάζεται να προστατεύεται όπως επίσης και να διαχειρίζεται σωστά από το Δήμο της Πάτρας. Είναι πάρα πολύ σημαντικό να μπορούν να εφαρμόζονται πολιτικές και να υπάρχει μια συμμετοχή στα προγράμματα όπως και στις δράσεις όπου θα έχουν σαν στόχο να αναπτύξουν ακόμη πιο πολύ το καρναβάλι της Πάτρας σαν ένα πολιτιστικό θεσμό και να μπορούν να διενεργούνται μελέτες ώστε να πραγματοποιηθούν τα προαναφερόμενα. Σε τοπικό επίπεδο, βέβαια, θα ήταν περισσότερο επιθυμητό να δημιουργηθούν οργανώσεις από τους εθελοντές όπου να έχουν σαν στόχο να προωθήσουν και να αναπτύξουν την συγκεκριμένη εκδήλωση. Προγράμματα όπου έχουν σχέση με τον πολιτισμό και να μπορούν να συγχρηματοδοτηθούν από την Ευρώπη, θα ήταν πολύ θετικό να πραγματοποιηθούν και να μπορεί συμμετέχει κάθε δράση όπου έχει σχέση με το καρναβάλι.

4.2.3 Τεντούρα

Η τεντούρα, όπως αναφέρει η παράδοση, έχει τις ρίζες της από την εποχή των Ενετών, δηλαδή τον 15^ο αιώνα. Λόγω του πολύ έντονου αρώματος που έχει, οι πατρινοί της παλαιάς εποχής την καλούσαν «μοσχοβολήθρα». Τις περισσότερες φορές το κατανάλωναν σαν λικέρ για την χώνεψη, μετά από κάποιο γεύμα και στα αλώνια μετά από κάποια πολύ βαριά εργασία όταν είχαν διάλειμμα. Ο όρος προερχόταν πιθανόν από την λέξη «tincture», όπου στα λατινικά σημαίνει βάμμα ή εκχύλισμα. Με βάση ακόμη μια παράδοση, η τεντούρα φτιαχνόταν από ορισμένους καλόγερους και από ορισμένους καλόγερους όπου καταναλώνόταν μονάχα από εκείνους. Μια κονταρομαχία η οποία πραγματοποιήθηκε το 1218, από την στιγμή που οι Φράγκοι έκαναν κατάληψη στην Πελοπόννησο, προς τιμήν της νίκης του βαρόνου Κουράνδου Χαλάνδρίτσας, είχε προσφερθεί σαν γεύμα το οποίο σερβιρίστηκε με εκείνο το ποτό. Μια πρόποση όπου είχε πραγματοποιηθεί στον νικητή, είχαν φωνάζει «ten hurrah» και για την ανάμνηση του συγκεκριμένου γεγονότος έχει μείνει η ονομασία τεντούρα (Στιβαχτοπούλου – Σταυρίδη, 2020).

Πλέον η τεντούρα παραμένει ένα λικέρ, όπου είναι το παραδοσιακό ηδύποτο της Πάτρας και αποτελεί μια αξία που είναι κλασσική. Είναι ένα λικέρ πολύ δημοφιλή όχι μονάχα στην Πάτρα αλλά σε ολόκληρη την Ελλάδα. Η γεύση που έχει είναι πάρα πολύ

γλυκιά, είναι ευχάριστη και η έχει σημαντική περιεκτικότητα στο αλκοόλ. Η παρασκευή της διενεργείται με ποικίλους τύπους αποσταγμάτων, όπως παραδείγματος χάριν από το ρούμι, από το μπράντι ή από αλκοόλ ποτοποιίας όπου περιέχει μπαχαρικά και βότανα με την διαδικασία της εκχύλισης ή του αρωματισμού. Τα κύρια χαρακτηριστικά που έχει η τεντούρα, είναι το γαρύφαλλο όπως και η κανέλα, όμως υπάρχει περίπτωση να περιέχονται και εκχυλίσματα από εσπεριδοειδή, μοσχοκάρυδο ή μαστίχα Χίου. Το χρώμα που έχει είναι μαύρο και υπάρχει δυνατότητα να το απολαύσει κάποιος σκέτο ή σαν απεριτίφ με πάγο ή έπειτα από το φαγητό για χώνεψη, λόγω των συστατικών στοιχείων που έχει μπορεί ακόμη και να χρησιμοποιηθεί σε φαγητά ή σε γλυκά ή σε αρωματικά, όπως για παράδειγμα στον καφέ ή σε ποικίλα κοκτέιλ σαν συστατικό (Στθβαχτοπούλου – Σταυρίδη, 2020).

Εικόνα 7 Τεντούρα

Κάθε οινοποιείο της Πάτρας κατασκευάζει τεντούρα όπου η κάθε μια έχει και μια γεύση που είναι ξεχωριστή. Είναι έμπνευση για την τεντούρα κάστρο με βύσσινο και η τεντούρα κάστρο ημίγλυκη. Το έτος 2007, έλαβε χώρα και μια καινοτομία για την αγορά της Πάτρας, το μαύρο λουκούμι, το τεντούρα λουκούμι, το ξερολούκουμο καθώς και το σιρόπι τεντούρας. Ακόμη, η τεντούρα κάστρο είχε αποκτήσει το έτος 2013 τον τίτλο σαν επίσημο προϊόν που είναι αυθεντικό για το καρναβάλι της Πάτρας. Τέλος, το έτος 2015 είχε παρουσιαστεί ακόμη ένα προϊόν το οποίο ήταν βελτιωμένο, η τεντούρα κάστρο με γεύση μαστίχα μετά από μια επιστημονική έρευνα η οποία είχε

λάβει χώρα στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο της Θράκης (Στιβαχοπούλου – Σταυρίδη, 2020).

Εικόνα 8 Τεντούρα με Μαστίχα

Εικόνα 9 Τεντούρα Ημίγλυκο

Εικόνα 10 Τεντούρα με Βύσσινο

Εικόνα 11 Τεντούρα Σιρόπι

Εικόνα 12 Τεντούρα Λουκούμι

4.2.4 Μαυροδάφνη

Για να μπορέσουμε να κάνουμε λόγο στην μαυροδάφνη, χρειάζεται αρχικά να ξεκινήσουμε από το έτος 1854 την στιγμή που ο Γουστάβος Κλάους της Βαυαρίας, είχε έρθει στην Πάτρα για να μπορέσει να εργαστεί σε μια εταιρεία με έδρα την Γερμανία όπου είχε σαν δραστηριότητα την εξαγωγή σταφίδας, μαγεύτηκε με την φυσική ομορφιά που είχε η πόλη και με αυτό τον τρόπο αποφάσισε να αγοράσει ένα αμπέλι για να μπορέσει να φτιάχνει κρασί για τον εαυτό τους. Εν τέλει κατέληξε να έχει ιδρύσει την εταιρεία Achaia Claus το έτος 1861, όπου είχε εξελιχθεί σε μια εταιρεία οινοποιίας που είναι σύγχρονη και υπάρχει ακόμη και τώρα, βρίσκεται οκτώ χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του κέντρου της Πάτρας, σε ένα λόφο που είναι καταπράσινος.

Πιο συγκεκριμένα, το έτος 1861 είχε φυτέψει τον αρχικό αμπελώνα και η οινοποιεία το έτος 1872 είχε μετατραπεί σε μια μετοχική εταιρεία. Η μαυροδάφνη οφείλεται στην ευρηματικότητα που είχε ο Γουστάβος Κλάους, όπου είναι ένα σημείο σταθμός για την ιστορία του κρασιού που έχει η Ελλάδα η οποία δημιουργήθηκε το έτος 1873. Η ονομασία μαυροδάφνη ήταν λόγω της μελαχρινής μαυρομάτας γυναίκας που είχε, η οποία λεγόταν Δάφνη και την Ελληνίδα όπου σε νεαρή ηλικία πέθανε (Λέλεκα, 2010).

Η μαυροδάφνη έχει ένα χρώμα μαύρο και η παραγωγή της είναι από μια παραγωγή όπου είναι απόρροια μιας ποικιλίας κόκκινων σταφυλιών όπου την στιγμή που θα ωριμάσουν το άρωμα που έχουν πάρα πολύ ιδιαίτερο. Τα αρώματα που έχει είναι έντονα τόσο από την μαύρη σταφίδα όσο και από το αποξηραμένο δαμάσκηνο.

Υπάρχουν ακόμη πιο πολλές ποικιλίες όπου είναι με άρωμα ή με γεύση σοκολάτας, καφέ ή καραμέλας. Αποτελεί ένα προϊόν το οποίο είναι εγχώριο και αφορά την Αχαΐα, βέβαια φημίζεται και η Κεφαλονιά για την μαυροδάφνη που παράγει (Kanthar, 2018).

Στην εποχή μας, η δραστηριότητα της εταιρείας είναι πάρα πολύ έντονη, προσφέρει κρασιά τα οποία έχουν πολύ μεγάλη ποιότητα, εντός των οποίων εντάσσεται και η Μαυροδάφνη της Πάτρας και έχει κατακτήσει την αγορά της Ελλάδας και της αγοράς Διεθνώς. Η μαυροδάφνη της, είναι πρωταγωνιστής και έχει τρεις ετικέτες όπου είναι διαφορετικές, με διαφορά τα έτη παλαιότητας και την τιμή που έχουν (Λέλεκα, 2010). Η δύναμη που διαθέτει είναι αρκετά μεγάλη και έχει μετατραπεί σε ένα brand name.

Η εταιρεία Achaia Claus έχει στη διάθεση της κτίρια τα οποία είναι πέτρινα, βαρέλια τα οποία πολύ μεγάλα και έχουν φτιαχτεί από δρυς όπου είναι σκαλισμένα και έχουν μαυροδάφνη η οποία χαρακτηρίζεται ενός αιώνα, μια κάβα που είναι παραδοσιακή και μπορεί να υποδέχεται τον κάθε της επισκέπτη και συνάμα προσφέρει μια θέα η οποία είναι μοναδική και τις προσφέρει επισκέπτες περίπου 200.000 κάθε έτος. Στο πιο γνωστό όπως και το πιο εντυπωσιακό σημείο που έχει, στο αυτοκρατορικό της κελάρι, αναπαύονται στα βαρέλια όπου είναι σαν ένα έργο τέχνης, όπου οι σοδειές της μαυροδάφνης μετράνε πολλά έτη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το κελάρι έχει το όνομα της αυτοκράτειρας Σίσσυς της Αυστρίας, όπου για φαρμακευτικούς λόγους κατανάλωνε μαυροδάφνη (Λέλεκα, 2010). Πιο συγκεκριμένα, είχε συγκλονιστεί από τα ποικίλα γεγονότα που συνέβαιναν στην ζωή της και οι γιατροί που βρισκόταν στην Ελλάδα, το διάστημα που στην Κέρκυρα κατασκευαζόταν το παλάτι της, της είχαν πει να καταναλώνει μαυροδάφνη ως ηρεμιστικό και ως δυναμωτικό.

Τα πιο πολλά από εκείνα τα βαρέλια, είναι αφιερωμένα σε σημαντικά πρόσωπα, σε βασιλιάδες, σε πατριάρχες, σε καλλιτέχνες με μεγάλη καριέρα, όπου είχαν επισκεφθεί το οινοποιείο. Η αρχική μαυροδάφνη εντοπίζεται σε ένα από εκείνα τα βαρέλια, όπου οινοποιήθηκαν το έτος 1873 από τον Γουσταύο Κλάους. Ακόμη, τα βαρέλια εκείνα εμφιαλώνονται σε ποσότητες που είναι μικρές σε σύντομα χρονικά διαστήματα, ώστε να μπορέσουν να πωληθούν σε περιορισμένο αριθμό σαν ειδική εμφιάλωση ή να τα χαρίσει σε προσωπικότητες που είναι γνωστές. Το έτος 1896 πραγματοποιήθηκε η εμφιάλωση της μαυροδάφνης σε 109 φιάλες, αφού εκείνη την στιγμή είχαν πραγματοποιηθεί στην Αθήνα οι αρχικοί σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες και στην

συνέχεια το έτος 2004 σαν φόρο τιμής για την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην περιοχή της Αθήνας (Λέλεκας, 2010).

Ο κεντρικός που έχει η Achaia Claus υπάρχει η δυνατότητα να τον επισκεφθεί ο κάθε ένας και στο συγκεκριμένο σημείο έχει φυλαχθεί και το γραφείο του Κλάους. Υπάρχουν πάρα πολλές φωτογραφίες οι οποίες είναι ασπρόμαυρες και παρουσιάζουν τους θρυλικούς πολιτισμούς που είχε η Ελλάδα όπως και το εξωτερικό και από τις προηγούμενες δεκαετίες παρουσιάζει τα αστέρια του Hollywood να καταναλώνουν μαυροδάφνη και ορισμένα άλλα κρασιά τα οποία είναι η ιστορία για την εταιρεία Achaia Claus.

Εικόνα 13 Εσωτερικός Χώρος Achaias Claus

Εικόνα 14 Οινοποιείο Achaia Claus

2.3.5 Λουκούμια

Τα λουκούμια είναι μια παράδοση για την Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα για την Πάτρα, αφού η παρασκευή τους χρονολογείται από το έτος 1800 κάνοντας το ένα προϊόν μοναδικό και μια σπεσιαλιτέ της περιοχής. Είναι, συνάμα με την τεντούρα, το σήμα κατατεθέν για την Πάτρα. Το σχήμα που έχουν είναι μικροί κύβοι, τα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι φυσικά και τις πιο πολλές φορές περιέχουν αμύγδαλα, ένα άρωμα το οποίο είναι πάρα πολύ ιδιαίτερο και η υφή που έχουν είναι βελούδινη. Η ιστορία που έχει το λουκούμι για την περιοχή, έχει ως αρχή το έτος 1850 όπου τα εργαστήρια παραγωγής λουκουμιών παρουσίαζαν ακμή, με συνέπεια να γίνει ένα έδρασμα όπου κατείχε την αρχική θέση στις σπεσιαλιτέ που έχει η Πάτρα. Τον 19^ο αιώνα ένας άνθρωπος από την Αγγλία είχε περάσει στην Πάτρα και αγόρασε λουκούμια όπου τα μετέφερε στην χώρα του και στην συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο, με συνέπεια η Πάτρα να είναι για τον κόσμο της Δύσης την πύλη του λουκουμιού (Κονταρίνης, 2020).

Εικόνα 15 Λουκούμια Πάτρας

Τα αδέρφια Άγγελος και Χαράλαμπος Αγγελόπουλος είχαν δημιουργήσει περίπου το έτος 1917 το αρχικό εργοστάσιο για την παραγωγή λουκουμιών. Το εργοστάσιο είχε λειτουργήσει έως και το έτος 1990 όπου στην συνέχεια έκλεισε διότι δεν υπήρχε κάποιος διάδοχος να το αναλάβει όταν τα αδέρφια εξαιτίας των γηρατειών δεν είχαν την δυνατότητα να το συνεχίσουν.

Εικόνα 16 Βιομηχανία Λουκουμιών Αδερφών Αγγελόπουλοι

Το έτος 1947 ο Βασίλης Κούλος είχε ξεκινήσει την Λουκουμοποιία. Το εργαστήριο που είχε, μετά από συμβουλές που του είχε δώσει ο αδερφός του και ο γιός του, επικεντρώθηκε στην παραγωγή των λουκουμιών, της καραμέλας, των γλυκών κουταλιού όπως και τις βανίλιες, με συνέπεια να καταφέρει να κερδίσει την κοινωνία της περιοχής.

Εικόνα 17 Λουκουμοποιία Κούλου

Από το έτος 1900 μέχρι και το έτος 1986 ήταν ο Μανούσος Βασίλειος, όπου έμαθε την τέχνη για την παραγωγή του λουκουμιού το 1925 και διέθετε το λουκούμι σε

μπουκίτσες και από εκείνη την στιγμή ανέλαβε να πωλάει λουκούμια σε κάθε ζαχαροπλαστείο που είχε η Πάτρα. Στο ξεκίνημα βρισκόταν σε μια αποθήκη μικρή, στην συνέχεια εντάχθηκε σε ένα χώρο μεγαλύτερο στο κέντρο της Πάτρας και εν τέλει το 1950 είχε επεκταθεί και στην Αγυία όπου δημιούργησε ένα καινούργιο εργοστάσιο. Η ονομασία που υπήρχε αρχικά ήταν «B. Μανούσος & Υιοί», στην συνέχεια η ονομασία άλλαξε και έγινε «Αχαϊκή».

Εικόνα 18 Προϊόντα Αχαϊκή

Τέλος, από το έτος 1946 μέχρι και τώρα, είναι η οικογένεια Σκιαδαρέση όπου είναι ευρέως γνωστή για τα λουκούμια που παράγει. Το ξεκίνημα της ήταν με ένα παραδοσιακό εργοστάσιο όπου παρήγαγε λουκούμια και ζαχαρωτά, το έτος 1965 είχε αναλάβει ο γιός του και το μετέτρεψε σε βιοτεχνία όπου σήμερα πλέον έχει περάσει και στην τρίτη γενιά. Στην Αχαΐα διαθέτει πέντε καταστήματα λιανικής πώλησης, υπάρχει ένα δίκτυο το οποίο είναι μεγάλο και αφορά την χονδρική πώληση σε ολόκληρη την Ελλάδα, διαθέτει ένα κατάστημα στην Άρτα και έχει περισσότερες από δέκα χώρες όπου εξάγει με έντονο ρυθμό. Η παράδοση του συγκεκριμένου edésματος, συνεχίζει να υπάρχει στην Πάτρα. Όπως έχει αναφερθεί και ανωτέρω, έχει εμφανιστεί

και το λουκούμι από τεντούρα, όπου έχει Πάτρα πολλά στοιχεία αρώματος της τεντούρας και είναι μια επιλογή όπου έχει την δυνατότητα να συνδυάσει δυο στοιχεία τα οποία αφορούν τον άυλο πολιτισμό της Πάτρας.

Εικόνα 19 Λουκούμια Σκιαδαρέσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η Πάτρα έχει ένα πολύ μεγάλο πλούτο σε μνημεία, σε κτίρια, χώρους ιστορικούς, παραδόσεις καθώς και σε εμπειρίες όπου συνδυαστικά με την κατάσταση που υπάρχει σήμερα έχουν καθορίσει ποια είναι η ταυτότητα που έχει. Η συγκεκριμένη ταυτότητα που έχει η μοναδική και περιέχει κάθε εικόνα και κάθε μνήμη της περιοχής είτε είναι θετική είτε είναι αρνητική (Riza et al, 2011). Τα τελευταία έτη υπάρχει πολύ μεγάλη δραστηριοποίηση από τους φορείς του δημοσίου για να μπορέσουν να αξιοποιηθούν τα στοιχεία που έχει η κληρονομιά της για το όφελος της Πάτρας. Τα προγράμματα της Ευρώπης που υπάρχουν έχει σαν στόχο την αξιοποίηση τους επιχειρηματικά και είναι πάρα πολλά.

Το Interreg Greece – Italy καθώς και κάθε έργο όπου εντάσσεται στο συγκεκριμένο είναι μια ευκαιρία για την Πάτρα καθώς και για κάθε περιφέρεια να αποκτήσει την χρηματοδότηση όπου επιθυμεί ώστε να πραγματοποιήσει κάθε σχέδιο που υπάρχει αλλά δεν είχε πραγματοποιηθεί λόγω της έλλειψης που υπήρχε σε πόρους. Είναι αποδεδειγμένο πως ο πολιτισμός έχει συμβολή προς την ανάπτυξη και προς τη βελτίωση της ζωής. Γνώμονας στο συγκεκριμένο είναι η δημοτική και η περιφερειακή αρχή όπου έχει σαν στόχο την ανάδειξη κάθε ιδιαιτερότητας που έχει η πόλη και η λειτουργία τους είναι σαν παράγοντας κοινωνικής συνοχής καθώς και το πλεονέκτημα που έχει έναντι του ανταγωνισμού.

Η διαμόρφωση στην πολιτιστική εικόνα που έχει η χώρα εντός της ανάδειξης με σαφήνεια κάθε ιδιαίτερου πολιτιστικού χαρακτηριστικού που έχει είναι τρόπος για να πραγματοποιηθεί το συγκεκριμένο. Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα από πόλεις όπου έχουν καταφέρει να αναστρέψουν την αρνητική εικόνα που υπήρχε και απέκτησαν ένα πλεονέκτημα έναντι του ανταγωνισμού με βάση την αξιοποίηση που έγινε στον πολιτισμό που έχουν, τέτοιες περιοχές είναι η Γλασκόβη και η Βουδαπέστη (Μεταξάς, 2010).

Μια εκ των ιδιαιτεροτήτων που έχει η Πάτρα είναι η κληρονομιά που διαθέτει στον τομέα της αρχιτεκτονικής όπου εξαιτίας της ανάπτυξης στην οικονομία είχε γνωρίσει κατά το παρελθόν καθώς και της σύνδεσης με τη Δύση. Τα στοιχεία από την

αρχιτεκτονική κληρονομιά εντοπίζονται σε διάφορα σημεία από τον αστικό ιστό αποτελώντας ένα κομμάτι από την καθημερινή ζωή κάθε κατοίκου και παρουσιάζουν το ενδιαφέρον προς την ιστορία, προς την κοινωνία και προς το καλλιτεχνικό χώρο (ICCROM, 2005). Η ανάδειξη είτε του πρακτικού είτε του αισθητικού σκοπού παρέχει ένα αντίκτυπο το οποίο είναι θετικό στην κοινωνία με την διαμόρφωση της εικόνας όπου είναι φιλική αρχικά προς κάθε κάτοικο που έχει. Πέραν, από το ιστορικό κέντρο, η βιομηχανική κληρονομιά που έχει η Πάτρα χαρακτηρίζεται και εκείνη πάρα πολύ σημαντική, με το πιο μεγάλο μέρος βέβαια να είναι αναξιοποίητο.

Παραδείγματος χάριν, αν δημιουργηθεί ένας κόμβος στη περιοχή των παλαιών σφαγείων θα αποτελέσει μια αρκετά υποσχόμενη επένδυση με πάρα πολλές προσδοκίες από κάθε υπευθύνου του έργου καθώς και θα αποδώσει πάρα πολλά οφέλη στην πόλη με αρχικό να είναι η διάσωση και η ανάδειξη ενός χώρου όπου διαθέτει αρχιτεκτονική κληρονομιά. Η πολιτιστική αξία που έχει ο χώρος θα μπορέσει να αναδειχθεί με τους κάτωθι παράγοντες:

1. Αισθητική Αξία, αφορά ένα συγκρότημα από κτίρια που έχουν αρχιτεκτονική ομορφιά η οποία είναι κεντροευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής επιρροής όπου βρίσκεται πλησίον της θάλασσας και του αποδίδει πιο πολύ αξία.
2. Κοινωνική Αξία, ο χώρος θα μπορέσει να γίνει σημείο αναφορά για το καρναβάλι της Πάτρας όπου είναι κοινό παρελθόν και παράγοντας για την κοινωνική συνοχή.
3. Ιστορική Αξία, η αξία που έχει ο χώρος δεν έχει σύνδεση με κάποιο ιστορικό γεγονός, όμως είναι ένα κτίριο όπου η δημιουργία του έχει χρονολογηθεί το έτος 1903 και τα στοιχεία του είναι μέρος από την ιστορία που έχει η περιοχή και είναι προσδιοριστικός παράγοντας για την ταυτότητα που έχει.
4. Επιστημονική αξία, εξαιτίας του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει από μεριά της αρχιτεκτονικής.

Η ακτή Δυμαίων είναι ακόμη μια περιοχή όπου μεγάλο ενδιαφέρον και διαθέτει πάρα πολλά κτίρια βιομηχανίας τα οποία είναι εγκαταλελειμμένα και η αρχική εικόνα όπου έχουν οι επισκέπτες όταν ταξιδεύουν με πλοίο από την Ιταλία προς την Πάτρα. Η ολοκλήρωση του έργου για τα σφαγεία θα έχει συμβολή για τη βελτίωση που έχει η συγκεκριμένη εικόνα και υπάρχει πιθανότητα να γίνει η αφετηρία για τα υπόλοιπα έργα στην περιοχή.

Ο Κόμβος εντάσσεται στο Δήμο της Πάτρας και αρχικά είναι απευθυνόμενος προς κάθε δημότη της όπου αποκτάει ένα χώρο για την πραγματοποίηση κάποιας πολιτιστικής εκδήλωσης. Τα παλαιά σφαγεία κατά το παρελθόν είχαν λειτουργήσει σε κάποια μορφή πραγματοποίησης εκδηλώσεων και είχαν γνωρίσει πολύ μεγάλη επιτυχία. Είναι ένας χώρος όπου τον έχουν γνωρίσει οι πολίτες, τον έχουν αγκαλιάσει κατά το παρελθόν και περιμένουν με πολύ μεγάλη ανυπομονησία την λειτουργία τους ξανά, συνεπώς αποτελεί βάσιμη κάθε προσδοκία που υπάρχει για την αποδοχή του πληθυσμού όπου θα κρίνει και την επιτυχία στην λειτουργία του.

Η παρουσίαση του καρναβαλιού μέσα από τις εκθέσεις είναι η μια πλευρά όπου έχει η δραστηριότητα του κόμβου. Η επόμενη μεριά είναι η σύνδεση με τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και ειδικά για τους καινούργιους επαγγελματίες. Μέσω της παροχής τεχνογνωσίας καθώς και τη διάθεση του χώρου για την ανάπτυξη και για την προβολή κάθε επιχειρηματικής ιδέας θα μπορέσει να γίνει προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας με απόρροια τα οφέλη της οικονομίας σε μακροπρόθεσμο επίπεδο. Το γεγονός πως η δημιουργικότητα έχει σχέση με κάθε ιδιότητα που έχει το άτομο στην νοημοσύνη, στην εφευρετικότητα καθώς και στην εκπαίδευση, παρέχει την ευκαιρία σε κάθε άτομο χωρίς να έχει την αναγκαία οικονομική δυνατότητα να αναπτύξει την επιχειρηματική του δραστηριότητα, να αναπτύξει καθώς και να προβάλει κάθε ιδέα που έχει και κάθε ικανότητα του (Landry, 2008).

Κάθε εκπαιδευτικό σεμινάριο το οποίο διοργανώνεται από τους αρμόδιους φορείς είναι ένα αρχικό βήμα για κάθε δημιουργό προκειμένου να μπορέσει να αποκομίσει οφέλη τα οποία συνδέονται για να αποκτηθεί η τεχνογνωσία και για να γνωριστούν, επίσης να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή καθώς και να αξιοποιήσουν κάθε δυνατότητα όπου θα έχει τη δυνατότητα να προσφερθεί από τον κόμβο στο επίπεδο της επιχειρηματικότητας.

Το οικονομικό όφελος που θα έχει την δυνατότητα να αποκτήσει η Πάτρα μπορεί να επεκταθεί και σε λοιπούς τομείς, όπως για παράδειγμα προς τους παραγωγούς και προς τους εμπόρους όπου δραστηριοποιούνται στα τοπικά προϊόντα όπου παρόλο που έχουν μια αξία η οποία είναι αναγνωρισμένη, σε κάποιες περιπτώσεις θα καταφέρουν να επεκταθούν και σε άλλες αγορές. Το SPARC είναι μια ευκαιρία για την ανάδειξη και

την απόκτηση της προστιθέμενης αξίας μέσα από την προβολή και μέσα από την διασύνδεση με λοιπά προϊόντα πολιτισμού και υπηρεσίες.

Όπως παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες η Πάτρα διαθέτει πολύ μεγάλη άυλη πολιτισμική κληρονομιά. Ως επί τω πλείστον αξιοποιείται επιχειρηματικά η κληρονομιά της, δεδομένου πως υπάρχουν καταστήματα τα οποία προβαίνουν σε πωλήσεις των τοπικών της προϊόντων, υπάρχει βέβαια και τρόπος να αξιοποιηθεί ακόμη πιο πολύ. Το θέατρο σκιών όπου είναι ένα στοιχείο της άυλης πολιτισμικής της κληρονομιάς αξιοποιείται μέσω των παραστάσεων, μπορεί όμως σε κάποιο από τα εγκαταλελειμμένα κτίρια που έχει να διαμορφωθεί κατάλληλα ώστε να παρουσιάζεται όλη η ιστορία πίσω από το θέατρο σκιών, επί της ουσίας ένα μουσείο όπου θα δείχνει τον τρόπο όπου παρουσιάζεται ο τρόπος που φτιάχνονται οι φιγούρες, τον τρόπο που πρέπει να φωτίζεται, η αρχική ιδέα πως ξεκίνησε κ.α.

Στη συνέχεια, αναφορικά με την τεντούρα μπορούν το πρώτο κτίριο όπου χρησιμοποιήθηκε για να φτιαχτεί η τεντούρα να χρησιμοποιηθεί σαν μουσείο όπου θα δείχνει όλη την διαδικασία της παραγωγής του καθώς και την εξέλιξη ανά τα έτη. Επίσης θα μπορέσει να γίνει και εξαγωγή του προϊόντος ώστε ακόμη και στο εξωτερικό να μπορέσει να διαδοθεί η πολιτισμική κληρονομιά που έχει η Πάτρα και με αυτό το τρόπο θα αυξηθεί και ο τουρισμός της περιοχής. Αναφορικά με την μαυροδάφνη μπορεί και σε αυτό να γίνει ακριβώς το ίδιο, δηλαδή να παρουσιάζεται ο τρόπος που δημιουργήθηκε από την αρχή μέχρι και το τέλος. Ακόμη και με τα λουκούμια μπορεί να γίνει ακριβώς το ίδιο. Υπάρχει η δυνατότητα να δημιουργηθεί και εφαρμογή όπου θα δείχνει το τρόπο δημιουργίας του κάθε προϊόντος μέσω της χρήσης επαυξημένης πραγματικότητας ώστε ακόμη και όσοι δε μπορούν να ταξιδέψουν μέχρι τη Πάτρα θα έχουν τη δυνατότητα να δουν και να περιηγηθούν στα μέρη όπου δημιουργούνται εκείνα τα ξεχωριστά προϊόντα.

Με βάση αυτό το τρόπο, θα παρουσιάσει αύξηση ο τουρισμός της Πάτρας και τα έσοδα από τις επισκέψεις θα έχουν τη δυνατότητα να διατεθούν για τη δημιουργία χώρων αναψυχής ή να διατεθούν για να βελτιωθούν εγκαταστάσεις που έχει η Πάτρα ή για να δημιουργήσουν καινούργιους χώρους και γενικά για να βελτιωθεί όλη η περιοχή και να γνωρίσει ακόμη περισσότερη ανάπτυξη και άνθιση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι οργανισμοί UNESCO όπως και ICOMOS έχουν ένα ρόλο όπου είναι πάρα πολύ ενεργός για να μπορέσουν να προσδιορίσουν και να προστατέψουν την πολιτιστική κληρονομιά. Υπάρχει μια μεγάλη πορεία από συζητήσεις αναφορικά με το πεδίο που έχει η πολιτιστική κληρονομιά και για το τι χρειάζεται να περιέχει, με ξεκίνημα το έτος 1964 και τον χάρτη της Βενετίας. Περίπου τον 20^ο αιώνα, είχε συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο ένα πλαίσιο γενικά, ότι το πεδίο που αφορά την πολιτιστική κληρονομιά περιέχει και την υλική κληρονομιά, την άυλη όπως και το περιβάλλον. Η UNESCO όπου έχει την έδρα της στο Παρίσι είχε ιδρυθεί το 1945 και ο στόχος της ήταν να προστατεύει όπως και να διευρύνει την φυσική κληρονομιά, με σεβασμό προς τις κοινές αξίες και την αξιοπρέπεια όπου έχει ο κάθε πολιτισμός και την κάθε κουλτούρα του. Έπειτα από κάποια έτη, συγκεκριμένα το 1965, είχε ιδρυθεί το ICOMOS όπου η έδρα του βρίσκεται και εκείνου στο Παρίσι και ο σκοπός που έχει είναι να θωρακίσει την πολιτιστική κληρονομιά, να προστατεύει το κάθε μνημείο και να ευαισθητοποιεί την κάθε κοινότητα.

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί την μετάβαση από το παρελθόν προς το μέλλον και είναι μια καταγραφή της μακρόχρονης ιστορικής πορείας που έχει ο κάθε τόπος. Περιέχει κάθε τι που εκδίδεται στα μουσεία και στις βιβλιοθήκες και το ενδιαφέρον τους είναι είτε ιστορικό είτε αρχαιολογικό καθώς και τα μνημεία, τους χώρους που είναι αρχαιολογικοί, τους τάφους κ.λπ.. Όλα εκείνα είναι η υλική κληρονομιά και υπάρχουν ακόμη εκφράσεις καθώς και παραδόσεις οι οποίες μεταβαίνουν από τη μια γενιά στη άλλη, οι τέχνες του θεάματος, οι εκδηλώσεις εορτασμού όπου όλα μαζί συνθέτουν την άυλη κληρονομιά.

Η Πάτρα αποτελεί μια πόλη η οποία έχει στην διάθεση της μια πολιτιστική κληρονομιά η οποία έχει μεγάλη σημαντικότητα και είναι υλική καθώς και άυλη. Η άυλη της κληρονομιά, όπου εστιάστηκε η παρούσα πτυχιακή, είναι το θέατρο σκιών όπου είναι γνωστό σαν «Καραγκιόζης» και αξιοποιεί τα ερεθίσματα όπως επίσης εντάσσεται στην λαϊκή κουλτούρα και διαδίδει τον ελληνικό πολιτισμό που υπήρχε την αρχαία περίοδο. Μεταδίδει προς το κοινό που παρακολουθεί τόσο τις προφορικές παραδόσεις όσο και τις εκφράσεις και έχει καταφέρει να συνδέσει την τεχνογνωσία με την παραδοσιακή χειροτεχνία μέσω της κατασκευής των ποικίλων φιγούρων. Έχει μια δύναμη στην

επικοινωνία όπου χρειάζεται να αξιοποιηθεί καθώς και να διασφαλιστεί τα επόμενα έτη.

Το καρναβάλι που πραγματοποιεί η Πάτρα είναι ακόμη μια άυλη πολιτιστική κληρονομιά που έχει η πόλη, αφού είναι ένα έθιμο το οποίο κρατάει από το έτος 1870. Η διατήρηση του είναι καλή μέσα από το πέρασμα των ετών, τόσο για την παρέλαση όσο και για τις μεταμφιέσεις ακόμη και για τις ποικίλες εκδηλώσεις, για παράδειγμα οι χοροί όπου διενεργούνται από το 1828, τα Μουρμούλια όπου πραγματοποιούνται από το έτος 1872 καθώς και το κυνήγι του χαμένου θησαυρού όπου υπάρχει από το έτος 1966.

Αναφορικά με την παραδοσιακή διατροφή σαν στοιχείο της ιστορίας που έχει η Πάτρα και για τον πολιτισμό της είναι τα λουκούμια, ένα έδεσμα όπου αφορά το στοιχείο της άυλης της κληρονομιάς. Η παρασκευή τους υπάρχει από το έτος 1800 και τα αρχικά εργοστάσια που τα παρήγαγαν υπήρχαν το 1850. Αποτελεί θεμέλιο για την πολιτιστική ταυτότητα που διαθέτει, συνάμα με την τεντούρα όπου είναι το σήμα κατατεθέν της Πάτρας, από την στιγμή που αποτελεί την σπεσιαλιτέ που έχει η πόλη.

Τον 19^ο αιώνα η Πάτρα έγινε η πύλη του λουκουμιού για τις περιοχές της Δύσης. Μέσα στα επόμενα έτη υπήρχε μια πληθώρα από εργαστήρια και εργοστάσια που παρήγαγαν λουκούμια, κάποια από τα οποία έκλεισαν αφού δεν υπήρχε κάποιος να συνεχίσει το έργο κάποια άλλα όμως κατάφεραν να επεκταθούν και να συνεχίσουν ακόμη και σήμερα στην δραστηριότητα τους πραγματοποιώντας μάλιστα και εξαγωγές. Η τεντούρα όπου αναφέρθηκε και ανωτέρω, αποτελεί μια παράδοση η οποία υπάρχει από τον 15^ο αιώνα, δηλαδή από την εποχή που υπήρχαν οι Ενετοί και είναι το παραδοσιακό ποτό της. Τέλος, η μαυροδάφνη είναι και εκείνη μια άυλη κληρονομιά που έχει η Πάτρα, αφού η δημιουργία του χρονολογείται από το 1873, όπου είναι σταθμός για την ιστορία του κρασιού στην Ελλάδα και υπάρχει ακόμη και σήμερα.

Εμφανές είναι το γεγονός, ότι η Πάτρα έχει ένα σύνολο από στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου δείχνουν πως είναι πόλος έλξης. Την στιγμή που ένας τόπος διαθέτει ένα τέτοιο συγκριτικό πλεονέκτημα, χρειάζεται να το προβάλλει για να μπορέσει να αποτελέσει ένα τουριστικό προορισμό όπου θα έχει την δυνατότητα να υπολογιστεί. Η τουριστική ζήτηση είναι στραμμένη τα τελευταία έτη στα προϊόντα όπου η ποιότητα τους είναι υψηλή, με ιδιαιτερότητες και κάθε τι έχει την δυνατότητα να προσφέρει μια καινούργια εμπειρία στον κάθε επισκέπτη.

Οι τουρίστες έχουν την επιθυμία ενός προορισμού για τον εναλλακτικό τουρισμό, όπου επιλέγουν να έχει ταυτότητα, να είναι ξεχωριστεί για την παράδοση που διαθέτει, για τις εκφράσεις που χρησιμοποιεί και είναι ξεχωριστές, για τα έθιμα που διαθέτει, γενικά για κάθε στοιχείο το οποίο δημιουργεί την πολιτιστική κληρονομιά που έχει και την έχει μεταδώσει από την μια γενιά στην άλλη. Ο στόχος που πρέπει να έχει είναι να αναπτύξει τις κατάλληλες στρατηγικές ώστε να μπορέσει τόσο να προβάλει όσο και να προωθήσει την πολιτιστική της κληρονομιά, να παρέχει έμφαση στην ιστορία που κατέχει, στην παράδοση της και στις εκφράσεις της προκειμένου να καταφέρει να δυναμώσει την θέση της σαν τουριστικός προορισμός εναλλακτικής μορφής πολιτιστικού τουρισμού.

Ο συνδυασμός που του παραδοσιακού προϊόντος της, δηλαδή το λουκούμι, με την τεντούρα και με την μαυροδάφνη, έχει την δυνατότητα να συμβάλει με δραστικό τρόπο στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας μέσω της προώθησης του γαστρονομικού τουρισμού ή του οινοτουρισμού. Αποτελεί δυο μορφές από τον εναλλακτικό τουρισμό, όπου έχει την δυνατότητα η Πάτρα να τον υποστηρίξει και να προσελκύσει επισκέπτες, όπως γίνεται και με τον πολιτιστικό τουρισμό. Αποδεκτή είναι η σημασία που έχει ο τουρισμός για να την ανάπτυξη μιας περιοχής, αφού μέσω εκείνου μπορούν να δημιουργηθούν καινούργιες θέσεις εργασίας, έρχεται η ανάπτυξη της περιοχής, οικονομική ανάπτυξη στον τόπο και αναφορικά με την εναλλακτική μορφή τουρισμού αποτελεί μια προσπάθεια να γνωρίσει ο κόσμος όπως οι ποικίλοι πολιτισμοί, τον πολιτισμό που έχει η Ελλάδα, την κληρονομιά της Πάτρας, τη σπεσιαλιτέ της, το λικέρ και το απεριτίφ που είναι το σήμα κατατεθέν που έχει. Να γνωρίσουν το θέατρο σκιών καθώς και την ιστορία του, το καρναβάλι της, όπου έχει διαδοθεί ευρέως με κάθε δραστηριότητα που περιέχει το διάστημα που διενεργείται.

Η τοπική κοινωνία που έχει η Πάτρα, υποστηρίζει την παράδοση που έχει και την κληρονομιά που διαθέτει. Τα φεστιβάλ που διενεργεί η Πάτρα, είναι μια προσφορά των πολιτιστικών δράσεων, συνάμα με τις χορωδίες και με τους θεατρικούς της θιάσους της, κρατάνε ζωντανή την άυλη της πολιτιστική κληρονομιά και ο ρόλος τους είναι πάρα πολύ σημαντικός για την τουριστική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, το έτος 1986 ο Θάνος Μικρούτσικος είχε εμπνευστεί και πραγματοποιήσει το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας, αφού διοργάνωνε τα πιο σημαντικά φεστιβάλ μέσα και έξω από την Ελλάδα.

Αποτελεί ένα κορυφαίο θεσμό για την πολιτιστική ζωή που έχει η Πάτρα με μια ιστορία πολύ λαμπρή. Μέσα από την παρακαταθήκη που έχει, μένει σε μια θέση με μεγάλη διεθνή εμβέλεια, αναφορικά με τις πολιτιστικές διοργανώσεις του καλοκαιριού για την Ελλάδα. Ο ρόλος της είναι ψυχαγωγικός και εκπαιδευτικός στην διάρκεια όλων των ετών που υπάρχει. Είχε ξεκινήσει με έμφαση στην μουσική και συνέχισε με τον κινηματογράφο, τον χορό, το θέατρο και τα εικαστικά.

Στους θιάσους που βρίσκονται στην πολιτιστική κληρονομιά που έχει περιέχεται και το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας όπου μέσω της πολιτιστικής πολιτικής που ακολουθεί, έχει σαν στόχο να συνδέσει την κοινωνία της Πάτρας μέσα από την εκπαιδευτική και την καλλιτεχνική δραστηριότητα που παρέχει. Με βάση το καταστατικό του, έχει σαν στόχο να αναπτύξει την τέχνη του θεάτρου και να διαδώσει μέσω των παραστάσεων και των εκδηλώσεων, να παρέμβει με ουσία στο χώρο της εκπαίδευσης του θεάτρου, να πραγματοποιήσει ανταλλαγές πολιτιστικές τόσο με ελληνικούς όσο και με ευρωπαϊκούς οργανισμούς, να μεταφράσει δράματα της αρχαίας εποχής και να διοργανώνει παραστάσεις που αφορούν παιδιά και άτομα νεαρής ηλικίας.

Ακόμη, το Θέατρο έχει την αρμοδιότητα να διοργανώνει ποικίλα προγράμματα που έχουν εκπαιδευτικό χαρακτήρα και συνεργάζεται με αρκετούς καλλιτέχνες όπως και με φορείς τόπου. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιεί σεμινάρια όπου παρέχονται δωρεάν και ο κάθε πολίτης μπορεί να τα παρακολουθήσει για να αποκτήσει γνώσεις αναφορικά με το θέατρο και την ιστορία που έχει. Ακόμη πιο σημαντική είναι η προσπάθεια που καταβάλει να γνωρίσει στους κατοίκους της Πάτρας την όπερα, μια μορφή όπου οι ρίζες της εντοπίζονται στην αρχαία τραγωδία της Ελλάδας.

Αναφορικά με τους θεατρικούς θιάσους, το έτος 2005 το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Πάτρας είχε δημιουργήσει μια θεατρική ομάδα, όπου εντός επτά ετών είχε καταφέρει να αποκτήσει μέλη από κάθε σχολή και διοργάνωνε ένα θεατρικό παιχνίδι κάθε εβδομάδα στο αμφιθέατρο κάποιας σχολής του ΤΕΙ. Πριν από το έτος 1981, στην ίδια γραμμή είχε κινηθεί και το Πανεπιστήμιο της, αφού έλαβε την πρωτοβουλία να δημιουργήσει ποικίλες ομάδες με πολιτιστικό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα τμήματα χορού, τμήματα μουσικής, τμήματα θεάτρου, σαν μια διέξοδο και σαν μια καλλιτεχνική έκφραση.

Τέλος, υπάρχει και η «Πολυφωνική Χορωδία Πατρών», ένα εργαστήρι θεάτρου όπου δημιουργήθηκε το έτος 1005, ώστε να μπορέσει να διευρύνει τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις αναφορικά με την τέχνη του θεάτρου. Αποτελεί μια προσφορά για τον πολιτισμό και ο στόχος που έχει είναι να δημιουργήσει ένα όμιλο που έχει σύγχρονες προδιαγραφές. Για την Πάτρα, είναι ένας βασικός και πολύ σημαντικός πολιτιστικός φορέας όπως είναι για παράδειγμα το Πανεπιστήμιο Πατρών, η Ιερά Μητρόπολη Πατρών, ο Δήμος Πατρών κ.λπ.

Είναι εμφανές, ότι τα φεστιβάλ, το Περιφερειακό Θέατρο, οι θίασοι όπως και οι χορωδίες που έχει στη διάθεση της η Πάτρα, έχουν την δυνατότητα να προβάλουν στοιχεία από τον πολιτισμό που έχει, όπου συγχρόνως είναι ένα ελκυστικό τουριστικό προϊόν, με συνέπεια να μπορεί να συμβάλλει στο συνδυασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς που έχει και της επιχειρηματικής αξιοποίησης του. Η Πάτρα είναι η σωστή επιλογή προορισμού και η πολιτιστική κληρονομιά που έχει συνεχίζει την μετάδοσή της. Έχει μεγάλη σημαντικότητα να ενισχύεται και να αξιοποιείται κάθε ανωτέρω κίνηση με τα φεστιβάλ και με τους θιάσους, προκειμένου να κρατάνε με ζωντάνια την παράδοση που έχει ο τόπος και να συνεχίσει να σώζεται για επόμενα έτη και για τις γενιές που θα ακολουθήσουν. Είναι πολιτιστικοί πόροι όπου έχουν μεγάλη σημαντικότητα για την κοινωνία της δεν χρειάζεται να μένουν αναξιοποίητοι. Χρειάζεται να αναδεικνύονται καθώς και να προσαρμόζονται για να μπορέσουν να προστατέψουν και να διασώσουν αυτή την κληρονομιά.

Είναι απαραίτητο να υπάρχει διαπαιδαγώγηση κάθε πολίτη για τις αξίες που έχει η περιοχή, της Ελλάδας και γενικά με την πολιτιστική κληρονομιά. Αποτελεί ένα εφόδιο ζωής, ώστε να μεταφέρεται από τη μια γενιά στην άλλη και όλοι να ξέρουν ποιες είναι οι ρίζες τους. Την βασική ευθύνη την έχει η πολιτεία και στην συνέχεια η κοινότητα του τόπου. Χρειάζεται να καταβάλλονται προσπάθειες προκειμένου να αντιμετωπίζεται κάθε πρόβλημα που προκύπτει, να διαφυλάσσεται η κληρονομιά που έχει κάθε τόπος, να προστατεύεται και συγχρόνως να αναδεικνύεται.

Μέσω της μόρφωσης θα έχει την δυνατότητα να διατηρήσει την πολιτιστική ταυτότητα που διαθέτει και την κουλτούρα της, αναφορικά με τα άυλα αγαθά, με τις παραδόσεις, τα θεάματα, τους χορούς όπου εστίασαμε για την Πάτρα ή με τα υλικά αγαθά, με τους ναούς, τα μνημεία και με τους ιστορικούς χώρους. Όλα εκείνα είναι ο πλούτος που έχει ο πολιτισμός κάθε περιοχής και η χώρα γενικά και χρειάζεται να μεταβιβάζεται.

Αποτελεί ένα σύνολο όπου μέσω του οποίου συνδέεται το παρελθόν που έχει ο τόπος και το παρόν που υπάρχει. Χρειάζεται να διαθέτει μια οργανωμένη στρατηγική από την μεριά του κράτους και της κάθε κοινότητας, προκειμένου η πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει να μένει ζωντανή και να έχει συνέχεια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ahmad (2006) *The Scope & Definitions of Heritage: From Tangible to Intangible* International Journal of Heritage Studies, 12 (3), pp 292 – 300

Carbas, Lorusso & Waehning (2020) *Measuring the Economic Contribution of beer Festivals on Local Economies: The Case of York United Kingdom*, International Journal Tourism Research 22, 739 – 750

Choi, Imon & Couto (2020) *Negotiating with Authenticity to Ensure Sustainability of Traditional Cultural Festivals: Residents' Perspectives About Macao's Drunken Dragon Festival Sustainability*, 12 doi: 10.3390/su12030885

Cruz & Guzman (2017) *Intangible Cultural Heritage & Sustainable Tourism in Cordoba, Spain* Preprints, doi: 10.20944/preprints201703.0063.v1

Dallen & Gyan (2009) *Cultural Heritage and Tourism in the Developing World: A Regional Perspective* New York: Routledge.

Elgammal (2012) *The Experience of Organizing Folklore Festivals: The Case of Ismailia International Folklore Arts Festival* Tourism Today 12, 8 – 24

Filipovic (2018) *Intangible Cultural Heritage as a Motive for Choosing the Tourist Destination Arandelovac* Hotel & Tourism Management 6 (1), 53 – 62

Gibson, Waitt, Wailnsley & Conell (2010) *Cultural Festivals & Economic Development in Nonmetropolitan Australia* Journal of Plainning Education & Research 29 (3), 280 – 293

Gurel & Cetin (2017) *An Investigation of Secondary School 7th Grade Students Awareness for Intangible Cultural Heritage* Journal of Education & Practise, 8 (27), 75 – 84

Horjan (2011). *Traditional Crafts as a New Attraction for Cultural Tourism* International Journal of Intangible Heritage, 6, 46-56.

Huete - Alcocer, Lopez - Ruiz & Grigorescu (2019) *Measurement of Satisfaction in Sustainable Tourism: A Cultural Heritage Site in Spain* Sustainability, 11, doi:10.3390/su11236774

ICCROM Working Group Heritage & Society (2005) *Definitions of Cultural Heritage*.
References to Documents in History

Kanther (2018) *Από που Πήρε το Όνομα της η Μαυροδάφνη* Διαθέσιμο Εδώ:
<https://zachariasandfriends.com/>

Kim, Whitford & Arcodia (2019) *Development of Intangible Cultural Heritage as a Sustainable Tourism Resource: The Intangible Cultural Heritage Practitioner's Perspectives*. *Journal of Heritage Tourism* doi: 10.1080/1743873X.2018.1561703

Laundry (2008) *The Creative City A Toolkit for Urban Innovators*, 2nd Edition,
Comedia, UK

Palaskas, Tsampra & Papatheodorou (2006) *Η Πολιτιστική Κληρονομιά σαν Παράγων Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας* Διαθέσιμο Εδώ:
<https://www.researchgate.net/publication/233943596>

Pătru - Stupariu, Pascu & Bürgi (2019) *Exploring Tangible and Intangible Heritage and its Resilience as a Basis to Understand the Cultural Landscapes of Saxon Communities in Southern Transylvania (Romania)* *Sustainability* 11, 1-18

Prada - Trogi, Galvez, Guzman Lopez & Loyola (2016) *Tourism and Motivation in Cultural Destinations: towards those Visitors Attracted by Intangible Heritage* *Almatourism*, <https://doi.org/10.6092/issn.2036-5195/6230>

Qui, Zheng, Xiang & Zhang (2020) *Visiting Intangible Cultural Heritage Tourism Sites: From Value Cognition to Attitude & Intention* *Sustainability*, 12 doi: 10.3390/su12010132

Riza, Doratli & Fasli (2011) *City Banding & Identity* Asia Pacific International Conference on Environment – Behaviour Studies, Salamis Bay

Sava & Badulascu (2018) *Festivals as Cultural Activities – Combinations of Economic & Social Benefits* *Oradea Journal of Business & Economics* 3, 27 – 35

Smith & Akagawa (2009) *Intangible Heritage* Routledge

St' astna, Vaishar, Brychta, Tuzova, Zlock & Stodolova (2020) *Cultural Tourism as a Driver of Rural Development Case Study: Southern Moravia*. *Sustainability*, 12, doi:10.3390/su12219064

Stoilova (2020) *Craft Beer Culture and Creative Industries in Plovdiv, Bulgaria* Papers in Applied Geography, 6(3), 222 - 239

Terzic, Bjeljic, & Curcic (2015) *Common Histories, Constructed Identities: Intangible Cultural Heritage and the Rebranding of Serbia* International Journal of Intangible Heritage, 10, 102 – 120

UNESCO (2003) *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage* Available Here: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132540>

UNESCO (2012) *What is Intangible* Available Here: <https://ich.unesco.org/doc/src/01851-EN.pdf>

UNESCO (2020) *Raising Awareness About & Learning with Intangible Cultural Heritage in European Schools* Available Here: <https://ich.unesco.org/en/integrating-living-heritage-in-schools-01072>

Zeljko & Nevena (2005) *Ethnographic Events in Vojvodina as Part of Tourist Offer* Geographica Pannonica, 9, 59-64

Αρχαιολογία & Τέχνες (2015) Αντλημένο από ICOMOS & Προστασία Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.archaiologia.gr>

Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας Διαθέσιμο Εδώ: <https://ayla.culture.gr>

Βελένη (2018) *Θέματα Πολιτιστικής Διαχείρισης* Εκδόσεις: Βάνιας

Βερέτας (2004) *Καρναβάλι η Αρχαιότερη Ελληνική Γιορτή*, 2^η έκδοση, Εκδόσεις: Βερέτας

Επίσημη Σελίδα ICOMOS Ελλάδας. Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.icomoshellenic.gr>

Ηλιάδου – Μανιάκη (2006) *Πάτρα 1913 – 1940, Πολιτιστικά, Θεατρικά, Καρναβάλι, Θέατρο Σκιών* Εκδόσεις: Περί Τεχνών

Καλοφορίδης (2017) *Ο Εκπαιδευτικός Ρόλος του Μουσείου στο Σύγχρονο Κοινωνικό & Πολιτισμικό Περιβάλλον* e – Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, 28, 69 – 77

Καρναβάλι Πάτρας Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.carnivalpatras.gr/>

Κοκκώσης (2017) *Πολιτιστική Κληρονομιά και Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη: Οι Προκλήσεις* In Μέργος, & Πατσαβός, *Πολιτιστική Κληρονομιά και Βιώσιμη Ανάπτυξη:*

Οικονομικά Οφέλη, Κοινωνικές Ευκαιρίες και Προκλήσεις Δημόσιας Πολιτικής (pp. 143-151). Χανιά: Εκδόσεις Πολυτεχνείου Κρήτης

Κονσόλα (2006) *Πολιτιστική Ανάπτυξη & Πολιτική* Εκδόσεις: Παπαζήση

Κονταρίνης (2020) *Παραδοσιακά Προϊόντα της Αχαΐας* Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.estiator.com/>

Κοντογιάννης (2004) *ICOMOS: International Council of Monuments & Sites – Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων & Τοποθεσιών*. Τμήμα Διεθνών Σχέσεων & Συνεδρίων, Αθήνα: ICOMOS – Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων & Τοποθεσιών, Ελληνικό Τμήμα

Κορκά (2018) *Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά Intangible Cultural Heritage* Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δ/ση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων

Λέλεκα (2010) *Μαυροδάφνη Δεσποινίς ... Ετών 137* Διαθέσιμο Εδώ: <http://glykesistories.blogspot.com/2010/11/137.html>

Λουτζάκη, Ε. & Πουλάκης, Ν. (2016). *Μουσεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς: Η μουσικοχορευτική παράδοση στην υπηρεσία της εκπαίδευσης και της τοπικής ανάπτυξης*. Στο Σ. Πανταζής, Ε. Μαράκη., Μ. Καδιανάκη, Ε. Μπελαδάκης, Στριλιγκάς, Γ., Τζωρτζάκης, Ι., Σηφακάκης, Π. & Ντρουμπογιάννης, Χ. (Επιμ.), 2^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή. *Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση: Η παιδεία και ο πολιτισμός ως πυλώνες περιφερειακής ανάπτυξης*. 1-3 Απριλίου 2016 (σσ. 350-357). Ηράκλειο.

Μαργάρη (2008) *Πολιτιστική κληρονομιά & Τοπική Αυτοδιοίκηση* Πολιτικές του Πολιτισμού, 11 715 – 726

Μεργός (2017) *Η πολιτιστική κληρονομιά και ο δημόσιος διάλογος για την οικονομική ανάπτυξη* In Μεργός, & Πατσαβός, *Πολιτιστική Κληρονομιά και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Οικονομικά Οφέλη, Κοινωνικές Ευκαιρίες και Προκλήσεις Δημόσιας Πολιτικής* (pp. 81-96). Χανιά: Εκδόσεις Πολυτεχνείου Κρήτης

Μεταξάς (2010) *Ο Πολιτισμός ως Εργαλείο Αστικής Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας: Η Διαδικασία του Μάρκετινγκ των Πόλεων*, στο *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, Τόμος ΙΕ, Τεύχος 58, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Νόμος 3521/2006 *Κύρωση Σύμβασης για την Προστασία Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς*. Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-arxaiotites/nomos-3521-2006-phek-275a-22-12-2006.html>

Όμιλος για την UNESCO Βορείων Προαστίων Διαθέσιμο Εδώ: <https://unescovp.gr/>

Παπανικολάου (2019) *Η Ιστορία της Πάτρας* Διαθέσιμο Εδώ: <https://patrinorama.com/istoria-tis-patras/>

Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας, (2011). Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ. Ανακτήθηκε από: <http://www.lefkada.gr/pages.asp?pageid=44&langid=1>

Πετρόπουλος (2006) *Η Πάτρα Αποικία του Αυγούστου* Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Πάτρα 23 – 24 Μαρτίου 2006. Διαθέσιμο Εδώ: https://www.academia.edu/9962413/M._Petropoulos_Roman_interventions_in_the_city-plan_of_Patras

Πολίτης (1987) *Το Καρναβάλι της Πάτρας* 1^η Έκδοση, Εκδόσεις: Αχαϊκές

Πούλιος, Ι., Αλιβιζάτου, Μ., Αραμπατζής, Γ., Γιαννακίδης, Α., Καραχάλης, Ν., Μάσχα, Ε., Μούλιου, Μ., Παπαδάκη, Μ., Προσύλης, Χ. & Τουλούπα, Σ. (2015). *Πολιτισμική Διαχείριση, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Στιβαχοπούλου – Σταυρίδη (2020) *Τι Γνωρίζεται για την Τεντούρα* Διαθέσιμο Εδώ: <https://www.aigialeia24.gr/%cf%84%ce%b9-%ce%b3%ce%bd%cf%89%cf%81%ce%af%ce%b6%ce%b5%cf%84%ce%b5-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%cf%84%ce%b5%ce%bd%cf%84%ce%bf%cf%8d%cf%81%ce%b1/>

Τρόβα & Σκουρής (2003) *Προστασία Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς* Ν. 3028/2002 Εκδόσεις: Σακκουλάς

ΦΕΚ 275/2006 *Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων* Διαθέσιμο Εδώ: https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=275

Φέσσα (2014) *Πάτρα: Μια πόλη με μακραίωνη Ιστορία* Διαθέσιμο Εδώ: Γνωρίστε Την Ελλάδα: <https://www.gnoristetinellada.gr/>

Φωτοπούλου (2014) *Μουσεία & Άλλη Πολιτιστική Κληρονομιά* Διαθέσιμο Εδώ:
http://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2018/07/2014_16i_enimerotiki_synantisi.pdf